

SEKSUELLE KRÆNKELSER

Omfang og karakter

Marie Bruvik Heinskou

Laura Marie Schierff, Peter Ejbye-Ernst, Camilla Bank Friis

Lasse Suonperä Liebst

AALBORG UNIVERSITET

KANTAR GALLUP

Støttet af

Det Kriminalpræventive Råd

Polititorvet 14
1780 København V
45 15 36 50
dkr@dkr.dk
www.dkr.dk

Forfattere: Marie Bruvik Heinskou, Laura Marie Schierff, Peter Ejbye-Ernst, Camilla Bank Friis og Lasse Suonperä Liebst

Det projekt, der beskrives i denne rapport, er finansieret af Det Kriminalpræventive Råd. Projektets gennemførelse og resultater er alene forfatterens ansvar. De vurderinger og synspunkter, der fremsættes i rapporten, er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af Det Kriminalpræventive Råd.

Denne publikation er kun udgivet digitalt som pdf på dkr.dk

Kopiering tilladt med angivelse af kilde.

Oktober 2017

DKR-nr: 16-221-0088
ISBN 978-87-92966-48-3

Seksuelle krænkelse i Danmark

Omfang og karakter

Rapporten er forfattet af:

Marie Bruvik Heinskou

Laura Marie Schierff, Peter Ejbye-Ernst, Camilla Bank Friis,

Lasse Suonperä Liebst

UDARBEJDET I ET SAMARBEJDE MELLEM AALBORG UNIVERSITET OG KØBENHAVNS UNIVERSITET

DATAINDSAMLER: KANTAR GALLUP

PROJEKTET ER FINANSIERET AF DET KRIMINALPRÆVENTIVE RÅD 2016-2017

Indholdsfortegnelse

FORORD.....	4
KAPITEL 1: INDLEDNING	5
UNDERSØGELSENS FORMÅL	7
SEKSUELLE KRÆNKELSER OG OVERGREB I ET LIVSPERSPEKTIV	7
DEFINITIONER OG BEGREBER.....	8
UNDERSØGELSENS FORBEHOLD	11
UNDERSØGELSENS SURVEY, DATAMATERIALE OG METODE	13
RESULTATER: HVAD KAN DE BRUGES TIL?	14
KAPITEL 2: SAMMENFATNING	15
TYPER	15
<i>Type 1: Den fysiske alvorlige voldtægt af kvinde</i>	<i>15</i>
<i>Type 2: Fest- og bekendtskabsvoldtægt af kvinde</i>	<i>15</i>
<i>Type 3: Partnervoldtægt af kvinde</i>	<i>16</i>
<i>Type 4: Hverdags-overgrebet</i>	<i>16</i>
<i>Type 5: Incest: Overgreb på barn begået af familiemedlem</i>	<i>16</i>
<i>Type 6: Overgreb på barn under 13 år</i>	<i>16</i>
OMFANG	16
KAPITEL 3: SKANDINAVISKE UNDERSØGELSER AF VOLDTÆGT OG SEKSUELLE OVERGREB	19
UNDERSØGELSER BASERET PÅ REGISTERDATA.....	19
VIKTIMISERINGSUNDERSØGELSER	22
SAMMENFATNING	30
KAPITEL 4: HVEM BLIVER UDSAT FOR OVERGREB?	32
DEL 2: TVUNGEN SEX OG FØRSØG PÅ TVUNGEN SEX.....	45
KAPITEL 5: OVERGREBENES STEDER OG OMSTÆNDIGHEDER	46
HVOR FINDER DE SEKSUELLE OVERGREB STED?	47
SEKSUELLE OVERGREB KNYTTET TIL FEST OG BYEN	49
KAPITEL 6: DEN SOCIALE RELATION MELLEM OFFER OG GERNINGSPERSON	52
VIDNER OG VIDNERS REAKTIONER PÅ OVERGREBET	55
ETNICITET	57

KAPITEL 7: GERNINGSPERSONERS BRUG AF TVANG OG OFRES MODSTANDSFORMER	61
KAPITEL 8: FORSKELLE MELLEM OVERFALDS-, KONTAKT- OG PARTNERVOLDTÆGTER.....	73
KAPITEL 9: UDSATHED FOR OVERGREB I TEENAGEÅRENE	77
KAPITEL 10: KRIMINALITETSFORSTÅELSER	85
KRIMINALITETSFORSTÅELSE I FORBINDELSE MED SÆRLIGT GROVE OVERGREB.....	92
KAPITEL 11: KARAKTEREN AF SEKSUELLE OVERGREB: SEKS TYPER AF SEKSUELLE OVERGREB	96
LATENT KLASSEANALYSE AF SEKSUELLE OVERGREB.....	98
<i>Type 1: Den fysisk alvorlige voldtægt af kvinde</i>	<i>99</i>
<i>Type 2: Fest-og bekendtskabsvoldtægt af kvinde</i>	<i>99</i>
<i>Type 3: Partnervoldtægt af kvinde</i>	<i>99</i>
<i>Type 4: Hverdagsovergrebet</i>	<i>99</i>
<i>Type 5: Incest: Overgreb på barn begået af familiemedlem</i>	<i>99</i>
<i>Type 6: Overgreb på barn under 13 år</i>	<i>100</i>
FORTOLKNING AF DE SEKS TYPER AF SEKSUELLE OVERGREB	100
KAPITEL 12: METODE.....	105
SPØRGESKEMAET	105
UNDERSØGELSENS SAMPLINGSSTRATEGI OG DATAGRUNDLAG.....	107
DEN REPRÆSENTATIVE STIKPRØVE.....	108
DEN IKKE-REPRÆSENTATIVE STIKPRØVE.....	109
<i>Sampling via Facebook.....</i>	<i>109</i>
<i>Sampling via danske nyhedsmedier</i>	<i>109</i>
<i>Strategisk oversampling af minoritetsgrupper</i>	<i>110</i>
ANALYSE AF DATAMATERIALET	111
LITTERATUR	112
APPENDIX A, B, C.....	119

Forord

Denne rapport er resultat af et forskningssamarbejde mellem Aalborg Universitet, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde og Københavns Universitet, Sociologisk Institut, på baggrund af en forskningsbevilling fra Det Kriminalpræventive Råd 2016-2017. Kantar Gallup har stået for dataindsamlingen i perioden 2016 - 2017.

Forskningsgruppen bag projektet består af Lektor i sociologi og PI, Marie Bruvik Heinskou, Aalborg Universitet, postdoc. og statistisk ansvarlig for projektet, Lasse Suonperä Liebst, Københavns Universitet, videnskabelig assistent Peter Ejbye-Ernst samt to studentermedhjælpere Laura Marie Schierff og Camilla Bank Friis, som har bidraget med uundværlige assistance og viden.

Forskningsgruppen har haft glæde af en følgegruppe af repræsentanter fra Sex og Samfund, Center for Seksuelle Overgreb, Justitsministeriets Forskningskontor og Det Kriminalpræventive Råd med henblik på at indkredse problemfeltet i forskningsprojektets første fase.

Vi skal derudover takke andre unavngivne eksperter på feltet, LOKK, TV2, Sex og Samfund og AIDS-Fondet for at bidrage med at distribuere undersøgelsens survey, så undersøgelsen blev tilgængelig for besvarelse af så mange respondenter som muligt.

Det skal understreges, at rapportens resultater og fortolkninger ene og alene er forskningsgruppens ansvar.

Kapitel 1: Indledning

Inden for de senere år har det gentagne gange været til debat, hvorvidt voldtægt og seksuel tvang i Danmark er udtryk for en generel og tiltagende krænkelsekultur, der kræver øget indsats og skærpet lovgivning. Senest er debatten vakt til live som følge af de overgreb, der blev begået i Köln nytårsnat 2016. Debatten blev blandt andet efterfulgt af artikelserien "Vidnesbyrd", som genaktualiserede spørgsmålet om antallet af ikke-rapporterede seksuelle overgreb i Danmark (Information 2016). Spørgsmålet om mørketallet (de hændelser, som ikke anmeldes til politiet), det lave antal af domfældelser og kompleksiteten i de anmeldte sager er således tilbagevendende. Statistisk set er antallet af anmeldte voldtægter steget betragteligt fra ca. 200 årligt i 1960'erne til den seneste opgørelse på 791 i 2016 (Danmarks Statistik 2016). Sammenlignet med de øvrige skandinaviske lande er anmeldelsestallet og antallet af domfældelser dog det laveste i Skandinavien. Dette komparative faktum har yderligere intensiveret debatten i Danmark og foranlediget spørgsmål om, hvorvidt det danske politi og retssystemet evner at håndtere de seksuelle krænkelser, der anmeldes.

Spørgsmålet er imidlertid, om den stigende anmeldelseshyppighed afspejler, at det reelle antal af voldtægter er steget, eller om dette hænger sammen med en ændret samfundsmæssig holdning, der gør, at seksuelle overgreb anmeldes hyppigere end tidligere. I så fald må det formodes, at den stigende anmeldelseshyppighed afspejles i et faldende mørketal. I en undersøgelse fra 2009 fremhæver Balvig et al., at holdningen til voldtægter er væsentligt skærpet de seneste årtier (Balvig & Kyvsgaard 2006; Balvig et al. 2009). Både mænd og kvinder ser med betydelig større alvor og afsky på tvangssamlejer, og opfattelsen af, hvad og hvornår noget er en voldtægt, er blevet skærpet. Undersøgelsen peger endvidere på, at et tidligere fokus på kvinders opførsel forud for overgrebet er blevet erstattet af et retsligt fokus på, i hvor høj grad kvinden har gjort modstand – også af verbal karakter. Dette betyder, at ændringer i holdninger og moral kan have medført, at færre mænd begår voldtægt, og færre kvinder udsættes for voldtægt (Balvig et al. 2009:9). Ud fra disse betragtninger er der således ikke grundlag for at konkludere, at stigningen i anmeldelsesstatistikken også er udtryk for en reel stigning i antallet af voldtægter. Stigningen kan altså tænkes at være udtryk for en større anmeldelseshyppighed, uden at det reelle antal voldtægter er steget. Derfor må udviklingen i offerstatistikken tages med forbehold og ses i sammenhæng med det kønspolitiske klima, som gør sig gældende på det givne tidspunkt. I følge Balvig et al. (2009) er antallet af fuldbyrdede overfaldsvoldtægter den stærkeste indikator på omfanget af ændringer i mørketallet. Netop her viser det sig, at der er

sket et lille fald i perioden fra 1990-92 og frem til 2000-02, hvor 16 procent af disse anmeldelser viste sig at være falske (Balvig et al. 2009).

Spørgsmålet om mørketallets størrelse er dog omstridt. Således påpeger undersøgelser, som ikke forankres kriminologisk, men psykologisk og sundhedsvidenskabeligt, at mørketallet sandsynligvis er højere end anslået, og at seksuelle overgreb er ganske udbredt – især blandt unge. Undersøgelsen *Unge trivsel år 2008* (2009) påpeger på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt danske 9.-klasseelever (15-16-årige), at i alt 18 procent af pigerne og 5 procent af drengene har haft uønskede seksuelle erfaringer med jævnaldrende (Helweg-Larsen et al. 2009:89). Derudover har 2 procent af drengene og 8 procent af pigerne haft uønskede seksuelle erfaringer, hvor aldersforskellen var mere end 5 år. I undersøgelsen betegnes disse uønskede erfaringer som overgreb, og undersøgelsen opererer således med et bredere overgrebsbegreb end andre undersøgelser. Ser man nærmere på definitionen af overgreb, dækker disse både berøringer, blottelser, uønskede fotograferinger, afklædninger, oralsex og analt og vaginalt samleje. Heraf angiver 2 procent af pigerne at have oplevet, at nogen skulle have tvunget sig til sex eller forsøgt at have sex med dem mod deres vilje. For drengene gælder dette for 0,6 procent. I Helweg-Larsens undersøgelse viser det sig dog, at kun 50 procent af de piger, der angiver at være blevet udsat for seksuel tvang, selv mener, at der er tale om et overgreb. For drengenes vedkommende er tallet 33,3 (Helweg-Larsen et al. 2009:93). Der er derfor en betragtelig forskel på undersøgelsens definition af overgreb og de adspurgtes egne og oplevede definitioner. Debattens intensitet og forskningens uklarhed om mørketallets omfang vidner om et generelt behov for at få belyst omfanget af seksuelle overgreb i Danmark. Ligeledes peger debatten og uklarhederne i den videnskabelige litteratur på, at der findes varierende opfattelser af, hvad et seksuelt overgreb er – subjektivt og objektivt (Koss et al. 2007:359). Dette understreger behovet for at få afklaret eventuelle variationer af overgreb fra gråzonesager (af varierende karakter) til overfaldsvoldtægter, fra partnervoldtægter til voldtægter med ukendt gerningsperson samt ud fra ofrenes egne oplevelser og endvidere baseret på adfærds- og handlingsvariable.

Hidtidige undersøgelser af seksuelle overgreb har endvidere, med få undtagelser (Helweg-Larsen & Frederiksen 2008), udelukkende undersøgt kvinders udsathed for seksuelle overgreb. Nyere undersøgelser (blandt andet fra Norge og Sverige (Bitsch & Kruse 2012; Knutagård 2015)) peger imidlertid på, at også mænd udsættes for seksuelle overgreb af både kvinder og andre mænd, og at disse overgreb sjældent rapporteres. Dette peger i retning af et behov for en undersøgelse, der inkluderer både mænd og kvinder som ofre for seksuelle grænseoverskridelser – et behov, som nærværende undersøgelse imødekommer.

Undersøgelsens formål

Formålet med undersøgelsen er at kortlægge det faktiske omfang af seksuelle grænseoverskridelser i Danmark, herunder med særligt fokus på at undersøge variationerne af seksuelle grænseoverskridelser, og hvordan overgrebene varierer mellem køn. Gennem en omfattende repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt danske kvinder og mænd belyser undersøgelsen omfanget af overgreb i Danmark, og gennem en omfattende rekruttering på de sociale medier udskiller undersøgelsen seks typer af overgreb. Samlet set vil undersøgelsen give et unikt billede af, hvordan seksuelle overgreb opstår, og undersøgelsen tilbyder således nye muligheder for at iværksætte, støtte og rådgive indsatser rettet mod situationel forebyggelse af seksuelle overgreb.

Med udgangspunkt i straffelovens definitioner (§ 216) ønsker undersøgelsen at klarlægge seksuelle overskridelser i et bredt perspektiv samt inkludere både mænd og kvinder som mulige ofre. Mere specifikt er vi interesserede i at undersøge diskrepansen mellem oplevede seksuelle krænkelse og anmeldte seksuelle krænkelse. Vi er interesseret i at undersøge: 1) Hvor mange der udsættes for forskellige slags krænkelse. 2) Hvad der kendetegner dem, der bliver udsat for seksuelle krænkelse og grovere seksuelle overgreb, herunder et fokus på kombinationen af de adfærdsmæssige og situationelle faktorer, der kendetegner hændelserne.

Seksuelle krænkelse og overgreb i et livsperspektiv

Undersøgelser viser, at når en seksuel krænkelse eller et seksuelt overgreb er foregået tidligere i offerets livsforløb, kan det have vidtrækkende negative personlige og demokratiske konsekvenser (Balvig et al. 2016:89). Den eksisterende danske forskning har med undtagelse af et enkelt bidrag (Balvig & Kyvsgaard 2006) beskæftiget sig med danskernes erfaring med seksuelle krænkelse og særligt med tvangssamleje inden for det seneste år (Balvig et al. 2016; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007; Plauborg & Helweg-Larsen 2012; Helweg-Larsen 2012) og inden for de seneste fem år (Balvig et al. 2016). En sådan tidslig begrænsning risikerer imidlertid at lede til undervurdering af fænomenets omfang, fordi kun nyligt indtrufne hændelser medtages. For at sikre inklusion af hændelser, som ligger længere tilbage i ofrenes livsforløb, men som har konsekvenser for ofrenes nutid, behandler denne undersøgelse danskernes udsathed for seksuelle krænkelse og særligt danskernes oplevelse med forsøg på tvungen sex eller tvungen sex i et livsperspektiv. Således inkluderer undersøgelsen både nylige hændelser og hændelser, som ligger længere tilbage i ofrenes livsforløb, som ellers ville forblive en del af mørketallet (Walby 2005:195). Fordi undersøgelsen behandler danskernes udsathed for seksuelle krænkelse og seksuelle overgreb i et livsperspektiv, imødekommer un-

dersøgelsen de problemer med fremad- og bagudteleskopering, der knytter sig til tidsbegrænsede spørgsmålshorisonter, som leder til over- eller underestimering af fænomenets omfang (Balvig et al. 2016:11). Selvom fremad- og bagudteleskopering i denne undersøgelse ikke bevirker, at hændelser fejlagtigt inkluderes eller ekskluderes, betyder spørgsmålenes retrospektive karakter, at der må tages forbehold for målefejl og fortolkninger. Fordi stikprøven er udgjort af et repræsentativt udsnit af den danske befolkning, og fordi de fleste seksuelle krænkelser foregår i ungdomsårene, som for mere end halvdelen af respondenterne vil ligge mere end 10 år tilbage, kan det give anledning til målefejl, hvis respondenterne ikke husker, præcis hvad der skete. Desuden betyder spørgsmålenes retrospektive karakter, at hændelser, der er foregået i den nærmeste nutid, analyseres sammen med hændelser, der ligger mange år tilbage. Dette kan give anledning til analytiske fejlslutninger, fordi forskningen viser, at oplevelsen af, hvad der konstituerer et seksuelt overgreb, ændres over tid (Balvig et al. 2016:10). Derfor arbejder vi i de spørgsmål, der vedrører ofrenes opfattelse af, hvorvidt overgrebet var forkert og/eller kriminelt, med opfølgende spørgsmål, der vedrører, hvorvidt offerets opfattelse heraf har ændret sig over tid. Undersøgelsen tager udgangspunkt i danskernes subjektive vurderinger af de seksuelle krænkelser og overgreb, hvorfor undersøgelsen beskæftiger sig med den hændelse, som efter offerets mening var den mest alvorlige. Samlet set betyder dette, at denne undersøgelse anlægger et tidsligt perspektiv, der kan få greb om ofrenes nylige såvel som tidligere oplevelser med seksuelle krænkelser og overgreb, og at undersøgelsen beskæftiger sig indgående med de overgreb, som ofrene mener er de mest alvorlige.

Definitioner og begreber

Vi anvender betegnelsen **"offer"** om personer, som har angivet, at de har været udsat for seksuelle krænkelser. En anden betegnelse, som ofte anvendes, er **"overlever"**, hvor det er hensigten, at betegnelsen skal tilskrive **"overleverens"** agens i forbindelse med overgrebet. Dog er også dette begreb kritiseret, fordi betoningen af **"overleverens"** agens kan tolkes, som at **"overleve"** i overgrebssituationer kunne have handlet eller endda undgået overgrebet (Walby & Olive 2015:12f). Set i lyset af debatten om, hvad der konstituerer et overgreb, samt hvilken rolle **"overleverens"** eller **"offerets"** reaktion spiller, i forhold til hvornår især de unge mener, at der er tale om et overgreb (Johansen 2016), mener vi ikke, at det er hensigtsmæssigt at anvende betegnelsen **"overlever"** i denne undersøgelse. Vi anvender i stedet betegnelsen **"offer"** og er bevidste om betegnelsens begrænsninger og implikationer.

Fordi flere undersøgelser, heriblandt denne undersøgelse, viser, at gerningspersonerne ikke i alle tilfælde er mænd (Plauborg & Helweg-Larsen 2012:102; Helweg-Larsen 2012:81), anvender vi betegnelsen ”**gerningsperson**” i stedet for det kønnede begreb ”gerningsmand” om de personer, som ifølge ofrene har krænket dem seksuelt eller udsat dem for seksuelle overgreb.

Vi anvender i spørgeskemaet og i rapporten betegnelsen ”**seksuelle krænkelser**” om hændelser, der involverer en række blufærdighedskrænkende hændelser i form af nedsættende seksuelle tilråb på gaden, deling af intime billeder på sociale medier, blotteri, uønsket befamling, tvangssamleje eller forsøg på tvangssamleje samt andre typer af uønskede seksuelle erfaringer. Vi definerer således seksuelle krænkelser bredt som både fysiske og verbale krænkelser af seksuel karakter. Denne betegnelse anvendes i rapportens kapitel 4, hvor vi indledningsvis afdækker danskernes udsathed for disse forskellige former for krænkelser.

I resten af rapporten anvendes betegnelsen ”**seksuelle overgreb**” om de hændelser, hvor respondenterne er blevet tvunget eller forsøgt tvunget til sex i form af vaginal-, anal- eller oralsex samt de hændelser, hvor respondenterne er blevet tvunget til at onanere på sig selv eller gerningspersonen.

Undersøgelser viser, at kulturelle forestillinger ikke blot indvirker på, hvad der karakteriseres som en seksuel krænkelse eller et seksuelt overgreb, men også på, hvad der karakteriseres som sex (Koss et al. 2007:359). For at vægte ofrenes subjektive opfattelse af hændelserne, og formulere svarmuligheder for danskerne, som ikke er fastlåst i normer og strafferetlige begreber, præsenteres respondenterne på intet tidspunkt for betegnelser som ”voldtægt” eller ”tvangssamleje”. I stedet anvendes i spørgeskemaet konsekvent handlings- og adfærdsbeskrivende spørgsmål og svarmuligheder (Walby 2005:194; Koss et al. 2007:197). Et eksempel herpå er spørgsmålet: ”Hvad gjorde den eller de personer, som udsatte dig for det seksuelle overgreb?”, hvor en af udfaldsmulighederne eksempelvis er: ”Tvang et objekt eller sine fingre ind i min skede (selv hvis kun lidt)”. Således vil en respondent, som har oplevet, at nogen har tvunget eller forsøgt at tvinge dem til sex, potentielt kunne genkende sin oplevelse i spørgsmålet og dets svarkategorier, uagtet om det passer med dennes forestilling om, hvad der konstituerer et seksuelt overgreb eller kendskab til strafferetlige definitioner.

Undersøgelsen er iværksat med ambitionen om at belyse flere nuancer i de seksuelle krænkelse og overgreb i Danmark, end det hidtil har været tilfældet. Den handlings- og situationsbaserede spørgsmålsudformning er gennemgående i spørgeskemaet, som rummer 70 spørgsmål¹. Ud over spørgsmål vedrørende respondenternes sociodemografiske forhold stilles spørgsmål vedrørende reviktimisering, relationen mellem offer og gerningsperson, tidspunkt og årstid for hændelsen, offerets og gerningspersonens eventuelle påvirkning af alkohol og stoffer, eventuel intervention fra eventuelle vidner, hvorvidt offeret har fortalt om hændelsen, samt hvordan offerets omgivelser reagerede herpå.

Undersøgelsen rummer desuden en række spørgsmål, der vedrører den konkrete situation, hvor det seksuelle overgreb er fundet sted. For at belyse nuancerne i de seksuelle overgreb på mere omfattende vis, end det hidtil er gjort i Danmark, anvender vi desuden en kombination af spørgsmål vedrørende de seksuelle overgrebs situationelle og adfærdsmæssige karakteristika. Derfor præsenterer undersøgelsen resultater, der kan belyse overgrebenes karakteristika i forhold til både "hvem", "hvad", "hvor" og, af særlig interesse for den situationelle forebyggelse, "hvordan". Et særligt ønske i forbindelse med undersøgelsen har været at afdække de eventuelle former for tvang og modstand, som gerningspersonerne og ofre har ydet i forbindelse med de seksuelle overgreb. En særlig styrke ved nærværende undersøgelse er derfor, at hvor andre danske undersøgelser har undersøgt, hvorvidt gerningspersonen har ydet verbal og/eller fysisk tvang, har vi i denne undersøgelse tillige undersøgt, *hvilke former* for verbal og fysisk tvang gerningspersonerne har anvendt. Det samme er tilfældet med den eventuelle modstand, som ofre har ydet. Vi ser desuden på de situationer, hvor overgrebene finder sted, og præsenterer her ikke blot resultaterne omhandlende, *hvor* overgrebene finder sted, men også *under hvilke omstændigheder* og *i hvilke sociale sammenhænge* de finder sted. I kraft af spørgeskemaets situationelle sensibilitet kommer vi med denne undersøgelse et skridt tættere på at forstå nuancerne i, hvad der rent faktisk sker i de situationer, som vi betegner seksuelle krænkelse og overgreb (Walby 2005:197). Med udgangspunkt i overgrebenes demografiske, relationelle og situationelle karakteristika arbejder vi i et særskilt kapitel med de tre typologier, som den eksisterende forskning har anvendt i afdækningen af forekomsten af de seksuelle overgreb i Danmark: overfaldsvoldtægt, kontaktvoldtægt og partnervoldtægt. Vi definerer i denne undersøgelse overfaldsvoldtægt som tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, som foregår i det offentlige rum, og hvor gerningspersonen er fremmed for offeret. Vi indfører således en stedslig dimension til overfaldsvoldtægten, som betyder, at den adskilles fra tidligere bidrag, som alene har defineret overfaldsvoldtægten ved, at offeret ikke har haft noget forudgående kendskab til gerningspersonen (Balvig et al. 2009:16). Vi definerer kontaktvoldtægter som tvungen

¹ Spørgeskemaet er opbygget omkring en række filtre, der tilpasser sig respondenternes svar. Det er derfor ikke alle respondenter, der er blevet stillet alle spørgsmål.

sex eller forsøg på tvungen sex, hvor gerningspersonen er offerets ven, bekendte, kollega eller på anden vis har en relation forud for overgrebet, som ikke er i egenskab af at være offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner. Vi definerer partnervoldtægt som tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, hvor gerningspersonen er offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner.

Fordi undersøgelser viser, at opfattelsen af, hvad befolkningen anser som værende kriminelt, ændrer sig over tid, og at bestemte fysiske og verbale former for tvang og modstand kan være afgørende for, hvorvidt både ofre og den generelle befolkning betragter et seksuelt overgreb som et egentligt overgreb eller en kriminel handling (Balvig et al. 2016; Johansen 2016), beskæftiger undersøgelsen sig indgående hermed. Spørgeskemaets omfattende fokus på overgrebenes demografiske, relationelle, situationelle og adfærdsmæssige karakteristika bidrager til at nuancere forståelsen af, hvad den lave anmeldelsestilbøjelighed skyldes (Balvig et al. 2016:89). Derudover ser vi på ofrenes ønsker til eventuel straf til gerningsperson, hvormed det er vores forhåbning, at undersøgelsen kan kvalificere den verserende debat om nødvendigheden af tiltag, der bygger på et princip om genoprettende retfærdighed såsom eksempelvis konfliktråd.

Undersøgelsens forbehold

- Undersøgelsens ambition er at bidrage til beskrivelse og forståelse af seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb i Danmark og at bidrage med et nuanceret billede af overgrebenes mangeartede omstændigheder. Imidlertid er der tale om en spørgeskemaundersøgelse, og de metodiske valg, der er truffet i forbindelse hermed, medfører, at rapportens resultater er forbundet med nogle begrænsninger og forbehold, som præciseres nedenfor.
- For det første beror denne type undersøgelse på befolkningens subjektive vurderinger og gengivelser af hændelser, og vi kan således ikke udtale os om, hvorvidt de subjektive vurderinger kan spejles i objektive fakta. Selvom vi ved anvendelsen af handlingsorienterede spørgsmål har bestræbt os på at imødekomme den udfordring, der har at gøre med normer og forestillinger om, hvad der konstituerer en seksuel krænkelse eller et seksuelt overgreb, må vi formode, at en eventuel gentagelse af undersøgelsen og den tidsmæssige ændring i opfattelser vil indvirke på resultaterne.
- Fordi undersøgelsen beskæftiger sig med danskernes udsathed for seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb i et livsperspektiv, og fordi undersøgelsens resultater derfor i nogle tilfælde er baseret

på besvarelser omhandlende hændelser, der ligger langt tilbage i ofrenes livsforløb, må der tages forbehold for målefejl i forhold til respondenternes eventuelle problemer med at huske præcist. Desuden betyder spørgsmålenes retrospektive karakter, at ændringer over tid i opfattelser af, hvad der konstituerer en seksuel krænkelse eller et seksuelt overgreb, har betydning for undersøgelsens analytiske slutninger.

- Nogle ofre vil have været udsat for flere end én seksuel krænkelse eller seksuelt overgreb i løbet af deres liv. Undersøgelsen er ikke velegnet til at sige noget om alle de overgreb, som ofrene har været udsat for. For at give stemme til ofrenes subjektive vurderinger præsenterer undersøgelsen alene resultater på baggrund af de hændelser, som ofrene har vurderet som den "mest alvorlige".
- I kapitel 6 behandler vi spørgsmålet om gerningspersonernes etnicitet, og også i denne sammenhæng er det nødvendigt at påpege, at vi undersøger seksuelle overgreb i et livsperspektiv, hvilket betyder, at der må tages forbehold for demografiske ændringer i den danske befolkning. Fordi nogle af de overgreb, som ofrene har rapporteret i undersøgelsen, ligger langt tilbage i ofrenes livsforløb, er de ligeledes foregået på et tidspunkt, hvor befolkningssammensætningen i Danmark så anderledes ud, end den gør i dag. Det er dermed ikke muligt at angive et aktualitetsbillede af gerningspersonernes etnicitet. Yderligere skal det fremhæves, at fænomenets sjældenhed i undersøgelsen – at gerningspersonen har anden etnisk baggrund end dansk (n=17) – betyder, at det ikke har været muligt at undersøge eventuelle generationelle forskelle ved at kontrollere for årstallet for overgrebstidspunktet.
- Som det er tilfældet i alle spørgeskemaundersøgelser, kan der opstå fejl i forbindelse med registrering af svar, databehandling osv.
- Selvom vi i rapportens kapitler 4-9 anvender en stikprøve, der er vægtet på en sådan måde, at den kan betragtes som værende repræsentativ for den danske befolkning over 18 år, er der stadig blot tale om et udsnit af befolkningen. Dette betyder, at rapportens resultater er behæftet med stikprøveusikkerhed.

For at kunne undersøge kompleksiteten i de seksuelle overgreb anvender vi i rapportens kapitel 11 en ikke-repræsentativ stikprøve, der inkluderer personer, der har været udsat for en seksuel krænkelse. I denne forbindelse gør vi opmærksom på, at vi ikke udtaler os om forekomsten af seksuelle overgreb, men i stedet

kortlægger de forskellige typer af overgreb, der kan identificeres blandt denne stikprøves besvarelser. En sådan typificerings-analyse er statistisk muliggjort af, at indsamlingen via de sociale medier gav et stort antal besvarelser fra krænkede personer. Omvendt ville en subtypeanalyse af denne art være statistisk vanskelig at lave på den repræsentative stikprøve, der rummer betydeligt færre besvarelser fra personer, der har været udsat for krænkelse. Mens vi med den ikke-repræsentative stikprøve altså går på kompromis med repræsentativiteten, gør denne stikprøve det omvendt muligt at lave en finmasket analyse af krænkelses subtyper.

Undersøgelsens survey, datamateriale og metode

At undersøge omfanget og karakteren af seksuelle krænkelse og seksuelle overgreb i et livsperspektiv er metodisk udfordrende. For det første er der tale om et kriminologisk fænomen, der i betydeligt omfang underreporteres til politi eller anden offentlig myndighed. Offentlige registreringer giver ikke et statistisk repræsentativt billede af udbredelsen af seksuelle krænkelse. For det andet er der ud fra en statistisk betragtning tale om et relativt sjældent fænomen, hvilket stiller krav til nettostikprøvens størrelse. En utilstrækkelig stor stikprøve tilbyder populært sagt et "utydeligt" billede af virkeligheden, hvilket er forbundet med større statistisk usikkerhed og forøget risiko for at forbigå faktiske forskelle og sammenhænge. Denne udfordring knytter sig særligt til gruppen af mænd, der antagelig udsættes for seksuelle overgreb i betydeligt mindre omfang end kvinder.

Disse to metodiske udfordringer – de seksuelle krænkelses mørketal og fænomenets relative sjældenhed – håndteres i undersøgelsen ved gennemførelse af en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse med en betydelig stikprøvestørrelse på $n=3091$ (Penney 2014; Fletcher et al. 2012). Er stikprøven tilnærmelsesvis tilfældigt udvalgt og således repræsentativ for undersøgelsespopulationen, vil undersøgelsen – ideelt set – kunne kortlægge den faktiske udsathed for seksuelle krænkelse. Undersøgelsespopulationen defineres her som alle danskere over 18 år. Endvidere er der indsamlet en ekstraordinær stor stikprøve for at sikre, at der er tilstrækkelig statistisk styrke til at kunne identificere faktiske forskelle og sammenhænge i populationen – krænkelsesfænomenets relative knaphed til trods.

Analysen præsenteres som en simpel beskrivende statistik, i lighed med hvad der eksempelvis er normen i offerundersøgelserne (Balvig et al. 2016). I tillæg hertil benytter undersøgelsen sig af latent klasseanalyse (Hagenaars & McCutcheon 2002), som er en estimeringsteknik udviklet til identifikation af distinkte klasser eller idealtyper af et givent socialt fænomen på tværs af en række variable. Denne metode er velegnet til at

kortlægge, om der kan og skal skelnes mellem forskellige subtyper af seksuelle overgreb, karakteriseret ved varierende grader af grovhed, situationelle forløb og andre relevante karakteristika. Med denne teknik vil det eksempelvis være muligt at udskille en eller flere "alvorlige" klasser eller typer af overgreb fra en eller flere "gråzone"-typer.

En teknisk styrke ved latent klasseanalyse er dens eksplorative tilgang, der muliggør, at det undersøgte fænomen kan stå frem i egen ret. Erfaringsmæssigt sker dette ofte på måder, hvor man overraskes over, at virkeligheden viser sig at have andre og flere empiriske klasser end de "forforståede kasser", som vi måske antog, at virkeligheden passede ind i. Netop når der undersøges omdiskuterede sociale fænomener som seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb, hvor klassetænkning risikerer at udviske væsentlige nuancer, er dette metodiske potentiale ved metoden særlig relevant. Bemærk, at latent klasseanalyse tidligere med succes er blevet anvendt til at studere seksuelle overgreb (Deslauriers-Varin & Beauregard 2010).

Indsamlingen af data er foregået i samarbejde med KANTAR Gallup. Væsentligt er i denne sammenhæng, at undersøgelsen er gennemført i to faser. I første fase er der indsamlet 3.000 nationalt repræsentative survey-besvarelser fra hhv. mænd og kvinder. Stikprøven er konkret indsamlet via KANTAR Gallups onlinepanel, og derefter er stikprøven vægtet på plads for at korrigere for skævheder i forhold til demografiske forhold i populationen. Indsamlingen af disse data belyser omfanget af krænkelssfænomenet inden for de to kønsgrupper. Herefter er der indsamlet data via de sociale medier, hovedsageligt via Facebook, men også via andre relevante hjemmesider. 75.000 visninger blev rettet mod kvinder og 75.000 visninger rettet mod mænd. I denne anden fase af undersøgelsen indsamlede vi i alt 3.720 besvarelser. Ud af disse besvarelser angav 1.894 respondenter, at den værste seksuelle krænkelse, de har oplevet, er, at nogen har tvunget dem til eller forsøgt at tvinge dem til sex.

Resultater: Hvad kan de bruges til?

Undersøgelsen giver mulighed for markant bedre at iværksætte, støtte og rådgive indsatser rettet mod forebyggelse af seksuelle overgreb. Dette skyldes især en væsentligt bedre afklaring af, hvilke typer af overgreb der finder sted, og hvilke adfærdsmønstre de er forbundet med. På den baggrund giver undersøgelsen mulighed for en grundigere forståelse af, hvorfor overgrebene sker – ikke med henvisning til isolerede effekter, men med særligt øje for, hvordan samspillet af adfærdsmæssige og situationelle faktorer er med til at forme forskellige overgrebstyper.

Kapitel 2: Sammenfatning

Vi får i denne undersøgelse et væsentligt overblik over omfanget og karakteren af seksuelle overgreb i Danmark via en repræsentativ undersøgelse (n= 3091) og via en omfattende undersøgelse på de sociale medier i Danmark, hvor 150.000 fik vist undersøgelsen. Af de 150.00 visninger valgte 3.611 personer at besvare undersøgelsen. Den repræsentative undersøgelse viser, at 6 procent af danskerne i løbet af deres liv er blevet tvunget til sex, og at 4 procent af danskerne har været udsat for forsøg på tvungen sex. Langt størstedelen af ofrene er kvinder (84 %), men også en betragtelig andel af overgrebene bliver begået mod mænd (16 %). Undersøgelsen har, ud over kortlægningen af omfanget af seksuelle overgreb i et livsperspektiv, afdækket 6 subtyper af seksuelle overgreb. Disse typer viser sig som overordnede mønstre i forhold til alle overgreb.

Typer

Afdækningen af typer af overgreb er særdeles væsentlig, hvis vi skal forstå, at seksuelle overgreb har flere nuancer og således ikke blot manifesterer sig i et enkelt karaktertræk. Vi ser således, at undersøgelsen bidrager til at forstå og afklare det faktum, at forskellige typer af overgreb har varierende grader af konsekvenser og omstændigheder for dets ofre. Og hvor der i samtlige typer af overgreb er kvindelige ofre, så fremgår det, at der i bestemte typer overgreb ikke er mandlige ofre (jf. kapitel 11).

Type 1: Den fysiske alvorlige voldtægt af kvinde

Den første type, vi ser træde frem i analysen, kendetegnes ved at være en kvinde, der har været udsat for et seksuelt overgreb med tydelige fysiske skader, og som har oplevet overgrebet utvetydigt kriminelt. Overgrebet har haft negativ indflydelse på hendes deltagelse på arbejdsmarkedet i form af sygedage og har yderligere haft store personlige psykologiske konsekvenser for hendes efterfølgende liv.

Type 2: Fest- og bekendtskabsvoldtægt af kvinde

Den anden type, der træder frem i analysen, er overgreb på kvinder, der foregår før, under eller efter en fest. Overgrebet har ikke medført tydelige fysiske skader, og kvinden oplever ikke overgrebet som kriminelt i selve situationen. Overgrebet har ikke haft betydning for kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet, men derimod haft negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser.

Type 3: Partnervoldtægt af kvinde

Denne type kendetegnes ved at være et overgreb begået af en kæreste, ægtefælle eller eks-kæreste, altså en gerningsperson, som kvinden enten har eller har haft et intimt forhold til. Overgrebet er ikke, som i ovenstående Type 2, foregået i relation til en fest, men er ligesom i ovenstående Type 2 ikke oplevet kriminelt i selve situationen. Dette har ikke haft negativ indflydelse på kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet og har haft middel negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for hendes liv.

Type 4: Hverdags-overgrebet

Dette overgreb foregår på en hverdag, opleves i situationen ikke som kriminelt af offeret og har ingen konsekvenser for hendes deltagelse på arbejdsmarkedet. Det angives at have ganske få personlige og/eller psykologiske konsekvenser for offerets liv.

Type 5: Incest: Overgreb på barn begået af familiemedlem

Denne type overgreb er kendetegnet ved, at det er begået af et familiemedlem på et barn under 13 år. Denne type overgreb har de mest vidtrækkende personlige konsekvenser af de 6 typer af seksuelle overgreb, som identificeres i undersøgelsen.

Type 6: Overgreb på barn under 13 år

Denne slags overgreb bliver begået på et barn, som er under 13 år, overgrebet er ikke relateret til fest, og der er ikke konkrete fysiske skader relateret til overgrebet. Der er heller ingen noterede efterfølgende konsekvenser for arbejdslivet, og denne type overgreb har undersøgelsens lavest angivne personlige og/eller psykologiske konsekvenser.

Disse ovenstående 6 typer mener vi udgør et nyt bidrag til viden om overgreb i Danmark. Opdelingen kan være særdeles anvendelig i forhold til behandling af ofre, oplysning, forebyggelse og kriminalpræventive indsatser rettet mod seksuelle overgreb i Danmark og bidrager til afklaring af sociale såvel som juridiske gråzoner, der relaterer sig til seksuelle overgreb i Danmark.

Omfang

Undersøgelsen indleder med at skabe overblik over omfanget af forskellige krænkelse i Danmark, hvor vi ser, at uønsket befamling og nedsættende tilråb udgør størstedelen af de seksuelle krænkelse. I undersøgelsen fremgår det, at 6 procent af danskerne i løbet af deres liv har været udsat for tvungen sex, og at 4 procent har været udsat for forsøg på tvungen sex. Undersøgelsen viser også, at 69 % af respondenterne

ikke har været udsat for noget, der ligger inden for en bred definition af seksuelle krænkelse (heriblandt tilråb på gaden, befamling, blotteri og tvangssamleje, jf. kapitel 4).

Undersøgelsens sigte er at afdække mørketallet for seksuelle overgreb, og blandt de 222 respondenter i den repræsentative stikprøve, der har angivet, at de har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, er blot 11 procent af disse overgreb blevet meldt til politiet. Vi kan dermed konkludere, at det langt fra er alle seksuelle overgreb, der registreres, og dermed er 88 procent af de seksuelle overgreb, som respondenterne i denne undersøgelse angiver, at de har været ofre for, en del af det mørketal, som ikke fremgår af officielle kriminalitetsstatistikker. Vi skal selvsagt igen fremhæve, at undersøgelsen, i modsætning til Offerundersøgelserne i Danmark, spørger til det alvorligste overgreb i et livsperspektiv, og at anmeldelsestilbøjelighed og historiske forandringer mellem kønnene – og seksualitetsopfattelser mere generelt – kan og har haft betydning for, hvorvidt overgrebet blev anmeldt, hvorfor vi ikke nødvendigvis tegner et eksakt billede af mørketal for alle samtidens overgreb. Noget tyder også på en ændring i opfattelser i overgrebets alvor, når 58 procent af ofrene for seksuelle overgreb på nuværende tidspunkt, i modsætning til tidligere, opfatter det seksuelle overgreb som kriminelt. Vi vil således mene, at der er tale om forskydninger, som også kan forklares historisk i forhold til forandringer i sensitivitet og ligestilling mellem kønnene. Vi kan dermed ikke med sikkerhed sige, at adfærden har forandret sig, men vi kan derimod sige, at en betragtelig del af vores respondenter kigger tilbage på seksuelle overgreb og vurderer dem som mere kriminelle end på det tidspunkt, hvor overgrebet foregik (jf. kapitel 10).

Vi har haft det formål at afklare situationelle omstændigheder og steder for overgreb i et ønske om at afklare konkrete faktorer indflydelse på situationen. Her har vi fundet, at de fleste seksuelle overgreb foregår enten hjemme hos offer eller gerningsperson, og at den traditionelle forestilling om, at et seksuelt overgreb foregår i et offentligt rum, på gaden, i en park eller i en skummel baggård, er relativt sjældent – i undersøgelsen her svarer 9 procent, at det alvorligste overgreb i livsperspektiv er blevet begået på gaden, i et naturområde eller lign. (jf. kapitel 5). Således bliver de fleste overgreb (43 % jf. kapitel 5) begået en almindelig dag i et privat hjem og i 20 procent af hændelserne efter en fest. At offeret har drukket alkohol i 25 procent af hændelserne, må relatere sig til overgrebenes relation til fester. Vi ser således også, at de fleste seksuelle overgreb bliver begået på unge under 19 år, og således er de unge undersøgelsens risikogruppe.

Det skal samtidig fremhæves, at overgrebet i langt de fleste tilfælde bliver begået af en, offeret kender i forvejen, og at det blot er i 16 procent af de tilfælde, som offeret betragter som det mest alvorlige seksu-

elle overgreb i et livsperspektiv, at dette begås af en fremmed. En stor andel af ofrene for seksuelle overgreb finder ikke overgrebet kriminelt i selve situationen (44 % jf. kapitel 10). Der ydes direkte fysisk modstand i 32 procent af hændelserne og verbal modstand mod gerningspersonen i 38 procent af hændelserne (jf. kapitel 7), og 69 procent angiver, at de ikke fik pådraget fysisk skade som følge af det seksuelle overgreb (jf. kapitel 7).

Vi har i undersøgelsen spurgt til, hvorvidt gerningspersonen havde en anden etnisk baggrund end dansk, da denne problematik har været fremført i flere andre undersøgelser og også udgør en problematik i forhold til anmeldte voldtægter og domfældelser i dag. Undersøgelsen peger på, at 10 procent af de alvorligste seksuelle overgreb i et livsperspektiv er blevet begået af gerningspersoner af anden etnisk oprindelse end dansk (jf. kapitel 6). Igen skal det fremhæves, at vores undersøgelse vedrører overgreb i et livsperspektiv og således ikke tegner et aktualitetsbillede. Undersøgelsen kaster nyt lys over relationen mellem ofre og gerningspersoner med anden etnisk oprindelse end dansk. En antagelse kunne i denne forbindelse være, at kendskabsrelationens karakter har betydning for, hvorvidt det seksuelle opleves som grænseoverskridende i situationen. Overgreb begået af gerningspersoner med anden etnisk baggrund end dansk resulterer således også i en tydeligere form for modstand og tydeligere fysiske skader på offeret. Dog viser undersøgelsen, når vi kigger for overordnede mønstre, at mænd med anden etnisk baggrund ikke kan placeres entydigt i forhold til særegne overgrebstyper (jf. kap 11).

Et sidste fund, som vi ønsker at fremhæve, ud over undersøgelsens mange detaljerede fund, er, at der i langt de fleste tilfælde ikke er vidner til stede i situationen – en omstændighed, der igen gør, at retsforfølgelse af gerningspersonen kan vanskeliggøres. Samtidig finder vi, blandt den lille gruppe af ofre, hvor der har været vidner til stede, at vidner ikke griber ind i 56 procent af tilfældene. Dette aspekt peger imod, at en forebyggende indsats med stor sandsynlighed kunne have gavn af et relationelt fokus. Ud over et relationelt fokus kunne man tænke vidner som et aktiv, der kan forebygge og bryde ind i forbindelse med seksuelle grænseoverskridelser (jf. kapitel 7).

Kapitel 3: Skandinaviske undersøgelser af voldtægt og seksuelle overgreb

De skandinaviske lande Norge, Sverige og Danmark minder i store træk og set i forhold til resten af verden om hinanden, hvad angår ligestilling og ligestillingspolitik. Alene af den grund er det interessant at udrede de forskellige landes undersøgelser af seksuelle overgreb, hvis man ønsker at danne sig et overblik over problemets omfang og karakter. Derudover gælder, at området er sparsomt undersøgt, og således har danske undersøgelser glæde af at stå i lyset af andre skandinaviske undersøgelser. I det følgende skitserer vi den eksisterende viden, som er tilvejebragt af skandinaviske undersøgelser af seksuelle overgreb og krænkelse, hvor intentionen er at fremhæve de problematikker, som vi afdækker i denne undersøgelse. Et væsentligt forbehold, når vi ser på de skandinaviske undersøgelser, er, at landenes forskelligartede lovgivninger og registreringspraksisser har betydning for omfanget af registrerede seksuelle overgreb. I nedenstående behandler vi først de undersøgelser, der er baseret på politiets registre, og dernæst de såkaldte viktimiseringsundersøgelser, som også forsøger at afdække de seksuelle krænkelse, som ikke er meldt til politiet. Formålet er at illustrere, hvorledes de statistikker og kortlægninger, som forskningsfeltet udgøres af, er betinget af en række komplekse faktorer, som relaterer sig til jura, kriminologi, sociologi, psykologi og forvaltning i det hele taget.

Undersøgelser baseret på registerdata

Registerdata udgør en af de hyppigst anvendte datakilder i undersøgelsen af seksuelle krænkelse. Disse undersøgelser tager udgangspunkt i offentlige registre over anmeldelser, domfældelser eller andre registreringer af sager, der vedrører seksuelle krænkelse. Danmarks Statistik udgiver hvert år en rapport, som samler kriminalstatistikker, strafferetlige afgørelser og fængslinger, og som sammenlignes med tidligere års statistikker. Ifølge den seneste af disse rapporter blev der i 2016 anmeldt 791 voldtægter til politiet, hvilket udgør en tydelig stigning i forhold til 2015, hvor 480 voldtægter blev anmeldt. I alt blev der i 2016 anmeldt 4.425 seksualforbrydelser, hvilket udgør en markant stigning i forhold til 2015, hvor 2.965 seksualforbrydelser blev anmeldt (Danmarks Statistik 2016:15). Hertil bør noget forklaring findes i det faktum, at en stor del voldtægtssager i Danmark før 2015 blev registreret på et såkaldt "undersøgelsesnummer", som betød, at sagerne ikke blev registreret som såkaldte "skarpe sager", dvs. refererende til § 216 i den danske straffelov, og at de derfor ikke figurerede i de officielle statistikker over anmeldte voldtægter. I 2015 blev denne registreringspraksis ændret, og dette formodes at have været udslagsgivende for den markante stigning i registrerede anmeldte voldtægter samme år (Balvig et al. 2016:82). Dertil kommer, at der i 2013 skete en ændring af straffelovens bestemmelse om voldtægt, der har udvidet bestemmelsens anvendelsesområde, og

som derved også har bevirket en (statistisk) stigning i antallet af anmeldelser om voldtægt (Schjellerup 2016:4).

I både voldtægts- og seksualforbrydelsessager udgør kvinderne henholdsvis 97,4 procent og 89 procent af ofrene. Der er altså tale om en stærk overrepræsentation af kvindelige ofre (Danmarks Statistik 2016:24). 76 procent af de anmeldte sager fra 2015 ender ikke med domfældelse, hvilket betyder, at voldtægt er den type kriminalitet med færrest retslige afgørelser (Danmarks Statistik 2016:27)

Den norske rapport *Voldtægtssituationen i Norge 2015* (Kripos 2016) bygger ligeledes på registerdata, som er indhentet fra det norske politi samt data fra den norske nationale enhed for bekæmpelse af organiseret og anden alvorlig kriminalitet (Kripos). Ifølge undersøgelsen blev der i 2015 anmeldt 1.367 voldtægter eller forsøg på voldtægt til det norske politi. Antallet af politianmeldte voldtægter var i perioden 2011-2014 stabilt, men i 2015 steg dette tal med 12 procent (Kripos 2016:5). Ifølge denne undersøgelse var kvinderne også her stærkt overrepræsenterede på offersiden; de udgjorde 93 procent af det samlede antal ofre. I 99 procent af de anmeldte voldtægter var gerningspersonen en mand (Kripos 2016:19 ff.).

I Sverige findes tilsvarende rapporten *Anmälda brott* (2016), som er en årlig udgivelse, der redegør for udbredelsen af og udviklingen i anmeldte seksualforbrydelser i Sverige. Ifølge denne rapport blev der i 2016 anmeldt 19.900 seksualforbrydelser til det svenske politi. Dette udgør en stigning på 13 procent i forhold til 2015. Ligeledes steg antallet af anmeldte voldtægter med 13 procent fra 2015-2016, hvor 6.560 voldtægter blev anmeldt til politiet. Modsat rapporterer undersøgelsen for samme periode et fald på 6 procent i antallet af anmeldelser omhandlende seksuel tvang, udnyttelse og lignende (BRÅ 2016:10). Også i Sverige er kvinderne stærkt overrepræsenterede blandt ofre for voldtægt og seksualforbrydelser generelt, hvor de udgør henholdsvis 96 procent og 90 procent af ofrene i sager anmeldt til politiet. Ud af de anmeldte voldtægter var 44 procent overgreb mod børn under 18 år, og i størstedelen af sagerne var offeret under 15 år. Et andet interessant svensk bidrag baseret på politiets registre er rapporten *Våldtäkt mot personer 15 år eller äldre – Utvecklingen under åren 1995-2006*, som omhandler stigningen i antallet af anmeldte voldtægter i perioden 1995-2006. På baggrund af registerdata og tekstmateriale fra 3.236 voldtægtssager rapporterer undersøgelsen, at der hovedsageligt er sket en stigning i de "mindre voldsomme" voldtægter, hvilket kommer til udtryk i et reduceret brug af vold og våben og færre skader på ofrene (Selin 2008:15-16). Desuden er der sket en forøgelse i sager, hvor gerningspersonen enten er ukendt eller perifert bekendt for offeret (Selin 2008:44), mens voldtægter i sjældnere grad foregår udendørs, hjemme hos offeret eller hos gerningspersonen og i stedet hyppigere på en tredjepersons bopæl (Selin 2008:49).

På tværs af de tre lande tegner der sig et entydigt billede af, at ofrene for langt størstedelen af de anmeldte voldtægtssager er kvinder (mellem 93 og 97,4 % af ofrene). I sager, der vedrører seksuelle krænkelse bredt defineret, ses også mænd som ofre, mens de meget sjældent figurerer i voldtægtssager. Disse tre skandinaviske registerdataundersøgelser peger alle på, at der inden for de seneste år generelt set er sket en stigning i antallet af anmeldte voldtægter og seksualforbrydelser, men en central forskel landene imellem er antallet af anmeldte voldtægter. Der er suverænt færrest anmeldte voldtægter i Danmark, hvor 480 voldtægter blev anmeldt i 2015. Til sammenligning blev der samme år anmeldt 1.367 voldtægter i Norge, og hele 6.560 voldtægter blev anmeldt i Sverige i 2016. Selv hvis de respektive landes befolkningstal tages i betragtning, er forskellen på anmeldelsestallene slående. Betyder det, at der er langt større risiko for at blive voldtaget i Sverige og Norge, end der er i Danmark? En sådan antagelse kan ikke besvares entydigt, idet vi ved, at lovgivning og registreringspraksis har indflydelse på anmeldelsestallene, og lovgivningen er med til at definere, hvad der retmæssigt lader sig melde til politiet. En ændring i antallet af anmeldelser fremstod klart efter en ændring i den svenske straffelovs definition af voldtægt, som inkluderede hændelser, hvor offeret forholder sig passivt. En kraftig forøgelse i antallet af anmeldte voldtægter i perioden 2015-2016 (BRÅ 2016:10) må formodes at være begrundet i denne lovændring, som vi ser i overvejelserne nedenfor.

”De anmälda våldtäkterna har ökat under den senaste tioårsperioden (2007–2016). Ökningen kan delvis förklaras av att en ny sexualbrottslagstiftning trädde i kraft den 1 april 2005. Den innebär bland annat att vissa gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande kom att rubriceras som våldtäkt. Effekten av lagändringen slog igenom i statistiken på så vis att antalet anmälda brott avseende sexuellt tvång och utnyttjande minskade de närmaste åren efter lagändringen, medan antalet anmälda våldtäkter ökade. Den 1 juli 2013 skärptes sexualbrottslagstiftningen återigen; bland annat utvidgades våldtäkt till att omfatta de fall där offret reagerat med passivitet.” (BRÅ 2016:10).

Når der i stedet ses på antallet af dømte i Sverige, er forskellene set i forhold til Danmark dog væsentligt mindre, idet antallet af domfældelser vedrørende voldtægt i Sverige forholdsomt er ca. dobbelt så høj som i Danmark. Igen er det væsentligt at bemærke, at bestemmelsen om voldtægt i den svenske straffelov er væsentlig bredere end den tilsvarende danske bestemmelse (Schjellerup 2016:4). For det andet ved vi, som også erfaret fra Danmark i 2016, at politiets registreringspraksis har indflydelse på, hvor mange af de anmeldte sager der figurerer i de registre, denne type undersøgelse anvender som datagrundlag. For det tredje er en sammenligning mellem de tre landes anmeldelsesstatistikker vanskelig, når landene har forskellige strafferetlige definitioner.

Undersøgelser af registrerede voldtægter eller voldtægtsforsøg indeholder naturligvis kun de voldtægter og seksuelle krænkelser, der rent faktisk blev anmeldt til politiet. De hændelser, som ikke kommer til politiets kendskab, og som derfor heller ikke figurerer i denne type undersøgelser, udgør *mørketallet*. Seksuelle krænkelser er en af de kriminalitetstyper, hvor mørketallet formodes at være størst. I Danmark anslås det, at tre ud af fire forsøgte eller fuldbyrdede voldtægter aldrig bliver anmeldt til politiet (Laudrup et al. 2010:22), og der formodes at være systematik i, hvem der anmelder, og hvem der ikke anmelder. To af de forhold, der påvirker offerets anmeldelsestilbøjelighed, er relationen til gerningspersonen og graden af tvang, der blev anvendt i gerningssituationen (Laudrup et al. 2010:21). Det store mørketal for seksuelle krænkelser og voldtægt betyder, at den eksisterende viden på området er begrænset, mens forskellene i lovgivning og registreringspraksis besværliggør at sammenligne tal på tværs af lande og tid. En af de måder, hvorpå forskningen på området har forsøgt at imødekomme sådanne begrænsninger, er ved at foretage spørgeskemaundersøgelser blandt et repræsentativt udsnit af befolkningen.

Viktimiseringsundersøgelser

Der er foretaget en række generelle repræsentative undersøgelser med henblik på at undersøge omfanget og udbredelsen af seksuelle krænkelser i befolkningen. Denne type undersøgelse kaldes viktimiseringsundersøgelser eller offerundersøgelser og er typisk funderet på spørgeskemadata. Disse undersøgelser indeholder potentielt set informationer om både politianmeldte og ikke-politianmeldte seksuelle krænkelser.

Den danske rapport *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016) er en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt danskere i alderen 16-74 år, der siden 2005 er blevet gennemført årligt. Siden 2008 har undersøgelsen omhandlet danskernes udsathed for tyveri, hærverk, vold, trusler om vold, røveri og tvangssamleje.² Spørgsmål, der omhandler tvangssamleje, stilles kun til undersøgelsens kvindelige respondenter, hvor der spørges til både fuldbyrdet samleje og forsøg herpå. Fordi undersøgelsen anvender standardiserede mål i den årlige indsamling, er det muligt at sammenligne tallene på tværs af årene (Balvig et al. 2016:4). Ifølge rapporten angav i gennemsnit 1,2 procent af de kvindelige respondenter i perioden 2008-2015, at de inden for de seneste fem år havde været udsat for tvangssamleje eller forsøg herpå. I 2015 var dette tal steget til 1,9 procent (Balvig et al. 2016:83). I samme periode

² Rapporten *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016) behandler ikke udsathed for røveri (Balvig et al. 2016:4).

angav 0,2 procent af de adspurgte kvinder, at dette var tilfældet inden for det seneste år. I 2015 var dette tal steget til 0,4 procent. Andelen af offerrapporterede forsøg på eller fuldbyrdede tvangssamlejer inden for både de seneste år og inden for de seneste fem år er dermed højere for 2015 end i de resterende år i den undersøgte periode (Balvig et al. 2016:83). Tallene svarer til, at mellem 3.900 og 5.500 kvinder i hvert år i perioden 2008-2015 blev udsat for voldtægt eller forsøg på voldtægt (Balvig et al. 2016:6). 10 procent af kvinderne angav i perioden 2008-2015, at de ikke kendte den person, som inden for de seneste fem år havde udsat dem for tvangssamleje eller forsøg herpå. 37 procent af kvinderne angav, at gerningspersonen var en nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste. For 32 procent af kvinderne var gerningspersonen ukendt, og for 10 procent var gerningspersonen en tidligere ven eller kammerat. I 11 procent af tilfældene var gerningspersonen en bekendt, som kvinden havde kendt i mere end 24 timer (Balvig et al. 2016:85).

Undersøgelsen *Vold og overgreb mod kvinder* (2006) omhandler seksuelle overgreb i et livsperspektiv og inddrager flere typer af seksuelle krænkelse, end det er tilfældet med *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015*. Rapporten bygger på data fra den danske deltagelse i den FN-initierede spørgeskemaundersøgelse *International Violence Against Women Survey* (IVAWS), hvor 3.553 kvinder i alderen 18-70 år i 2003 deltog (Balvig & Kyvsgaard 2006:2). Undersøgelsen omhandler fuldbyrdet eller forsøg på voldtægt med anvendelse af vold eller trusler om vold, hvilket er en definition, der stemmer overens med den, der findes i den danske straffelovs § 216. Undersøgelsen behandler tillige kvindernes udsathed for uønsket berøring eller befamling samt hændelser, hvor de er blevet presset til sex med andre eller til prostitution. Undersøgelsen behandler desuden de former for seksuel vold, der falder uden for disse definitioner (Balvig & Kyvsgaard 2006:15). Fordi undersøgelsen omhandler udsathed i et livsperspektiv, præsenterer denne undersøgelse højere prævalenstal end *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* og finder, at 8,5 procent af kvinderne i løbet af deres liv har været udsat for tvangssamleje eller forsøg herpå. Desuden finder undersøgelsen, at 23,3 procent af de adspurgte kvinder i løbet af deres liv har været udsat for ubehagelig seksuel berøring (Balvig & Kyvsgaard 2006:16). I tilfælde af forsøg på tvangssamleje og tilfælde med fuldbyrdet tvangssamleje var gerningspersonen i henholdsvis 28 procent og 52 procent af tilfældene en nuværende partner, tidligere partner eller kæreste. I henholdsvis 37 procent og 27 procent af tilfældene var gerningspersonen en bekendt, mens gerningsperson i henholdsvis 33 og 19 procent af tilfældene var fremmed for offeret (Balvig & Kyvsgaard 2006:19).

Statens Institut for Folkesundhed på Syddansk Universitet står bag en række omfattende undersøgelser på området. En af disse undersøgelser er *Mænds vold mod kvinder – omfang, karakter og indsats mod vold* (2007) af seksuel vold mod kvinder, som anvender data fra samme instituts sundheds- og sygelighedsundersøgelse fra 2005 samt registerdata over udviklingen i anmeldte voldtægter i perioden 2002-2006 og registerdata fra Center for Voldtægtsofre på henholdsvis Rigshospitalet og Århus Sygehus fra perioden 2001-2006. Ifølge data fra spørgeskemaundersøgelsen *Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen* fra 2005 rapporterede 1,7 procent af kvinderne, at de havde oplevet tvungen seksuel aktivitet eller seksuelle overgreb inden for det seneste år. Dette var tilfældet for hver tiende af de 16-19-årige, mens det blot var tilfældet for én procent af kvinderne over 40 år (Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:63). To tredjedele af kvinderne, som angav at have været udsat for tvungen seksuel aktivitet eller seksuelle overgreb, angav, at dette bestod i ubehagelig seksuel berøring, blotteri eller lignende, mens omtrent hver tiende kvinde angav at være blevet udsat for tvungent samleje eller forsøg herpå. I de fleste tilfælde var gerningspersonen til hændelserne med tvungen seksuel aktivitet eller seksuelle overgreb offerets nuværende eller tidligere partner eller ægtefælle (Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:66). Dette fund kontrasteres dog af samme rapporters fund fra registerdatadelen, som vedrører perioden 2002-2006, hvor der i gennemsnit årligt blev anmeldt 400 voldtægter uden mærkbare stigninger eller fald i perioden (Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:77). Ifølge registre fra Center for Voldtægtsofre på henholdsvis Rigshospitalet og Århus Sygehus var der i perioden 2001-2006 tale om en stigning i antal af voldtægtsofre, der henvendte sig til centrene (Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:94). Halvdelen af de kvinder, som opsøgte centrene i denne periode, kendte ikke gerningspersonen forud for voldtægten, mens 10 procent angav, at gerningspersonen var en nuværende eller tidligere partner eller ægtefælle. Endelig angav 40 procent af ofrene, at gerningspersonen var en ven eller en bekendt.

De ovenfor præsenterede undersøgelser har det til fælles, at de beskæftiger sig med kvinders udsathed for seksuelle krænkelse, men ikke inkluderer mænd udsat for seksuelle krænkelse. I en dansk kontekst er der imidlertid to undersøgelser, som inkluderer mænd som potentielle ofre for seksuelle krænkelse. En af disse rapporter er *Partnervold mod mænd i Danmark* (2012), som specifikt behandler mænds udsathed for vold og overgreb. Undersøgelsen anvender blandt andet data fra samme spørgeskemaundersøgelse som ovenfor, nemlig *Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen* udført af Statens Institut for Folkesundhed ved Syddansk Universitet i 2010 blandt 6.264 mandlige respondenter i alderen 16-74 år (Plauborg & Helweg-Larsen 2012:23). 0,4 procent af de mandlige respondenter angav, at de inden for det seneste år havde været udsat for et seksuelt overgreb. I størstedelen af situationerne kender offer og gerningsperson hinanden, og i godt en fjerdedel af tilfældene var gerningspersonen en nuværende eller tidligere partner (Plauborg & 24

Helweg-Larsen 2012:90). På baggrund af spørgeskemadata indsamlet i 2011 omhandlende kærestevold blandt 1.234 mænd i alderen 16-24 år (Plauborg & Helweg-Larsen 2012:23) rapporteres det i samme rapport, at 3,2 procent angav at have været udsat for én eller flere former for seksuel vold inden for det seneste år. 1,8 procent af de adspurgte unge mænd angav, at de inden for det seneste år var blevet krænket seksuelt, eller at nogen havde forsøgt at tvinge dem til sex mod deres vilje. 1,4 procent angav, at de var blevet tvunget til sex inden for det seneste år (Plauborg & Helweg-Larsen 2012:99).

Rapporten *Vold i nære relationer* (2012) behandler seksuel viktimisering blandt både kvinder og mænd og bygger blandt andet på data fra Kriminalregistret og Danmarks Statistiks registre fra perioden 2008-2009. Ifølge rapporten var 1 procent af gerningsindholdet i politianmeldt vold mod mænd voldtægt af samboende gerningsperson, mens 6 procent af gerningsindholdet i politianmeldt vold mod mænd var voldtægt af ikke-samboende gerningsperson (Helweg-Larsen 2012:50). Undersøgelsen præsenterer desuden resultater baseret på selvrapporterede data fra *Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen* fra 2010. Af de 7.449 deltagende kvinder angav 107, at de inden for det seneste år havde været udsat for en eller flere former for seksuelle overgreb, hvilket svarer til 1,4 procent af de adspurgte kvinder. Blandt de adspurgte mænd var dette tal 22 ud af 6.394 respondenter, hvilket svarer til 0,3 procent. Ud af de respondenter, der angav at have været udsat for en eller flere former for seksuelle overgreb, angav henholdsvis 44 procent af kvinderne og 36 procent af mændene, at de havde været udsat for forsøg på eller gennemført samleje mod deres vilje. Blandt de respondenter, der angav at have været udsat for seksuelle overgreb, var gerningspersonen i henholdsvis 0,5 af tilfældene for kvinderne og 0,1 procent af tilfældene for mændene en nuværende eller tidligere partner (Helweg-Larsen 2012:80). Rapporten refererer desuden til *Kærestevoldsundersøgelsen*, som er en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 2.780 unge danskere i alderen 16-24 år, hvor 7,6 procent af kvinderne og 3,2 procent af mændene angav, at de inden for det seneste år havde været udsat for en eller flere former for seksuel vold, hvilket inkluderede både seksuelle krænkelser, tvungen sex og deling af intime billeder. Heraf angav 6 procent af kvinderne og 1,8 af mændene, at de inden for det seneste år var blevet krænket seksuelt eller forsøgt tvunget til sex mod deres vilje. 2,5 procent af kvinderne angav, at de inden for det seneste år var blevet tvunget til sex, mens dette tal var 1,4 procent for mændene (Helweg-Larsen 2012:94).

Den danske forskning består således af både bredspektrede viktimiseringsundersøgelser og dedikerede undersøgelser, som alene har til formål at afdække forekomsten af seksuelle krænkelser. Størstedelen af rapportererne forholder sig alene til kvinders udsathed for seksuelle krænkelser, omend to rapporter behandler

mænds udsathed. Da undersøgelserne ikke anvender enslydende definitioner af de typer seksuelle krænkelse, de behandler, og fordi spørgsmålenes tidsperspektiver ikke er de samme, er det ikke muligt at foretage en fuldstændig sammenligning af resultaterne. Ifølge de undersøgelser, der er baseret på politidata, som vi skitserede indledningsvis, er antallet af anmeldte voldtægter lavere i Danmark end i både Norge og Sverige. I det følgende vender vi os mod nogle af de norske og svenske viktimiseringsundersøgelser, som ligeledes undersøger befolkningens udsathed for seksuelle krænkelse på baggrund af spørgeskemadata.

Den norske undersøgelse *Vold, negative livshendelser og helse. En gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser* (2012) bygger på data omhandlende vold og overgreb fra "Helseundersøkelsen i Oslo" (HUBRO) fra 2000-2001. Spørsmål omhandlende seksuelle overgreb blev stillet til 8.643 kvinder født mellem år 1924 og 1970 (Hjemdal et al. 2012:26,31). Her angav 5,2 procent af de adspurgte kvinder, at de som voksne var blevet presset til seksuel omgang, og 0,3 procent angav, at det var sket inden for det seneste år (Hjemdal et al. 2012:43). 5,3 procent af de adspurgte kvinder angav, at de i løbet af deres voksenliv havde været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg, og 0,4 procent angav, at de havde været udsat herfor både som barn og voksen. 0,2 procent af de adspurgte kvinder angav, at de havde været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg inden for det seneste år (Hjemdal et al. 2012:44).

En anden norsk spørgeskemaundersøgelse er *Den skjulte volden* (Pape & Stefansen 2004), som ligeledes er geografisk forankret i Oslo-området, men som modsat HUBRO-undersøgelsen også omhandler udsathed for vold- og overgreb blandt mænd (Pape & Stefansen 2004:7). Undersøgelsen finder, at blandt 4.284 norske mænd og kvinder i alderen 24-55 år (Pape & Stefansen 2004:16) har 14 procent af kvinderne og mindre end 2 procent af mændene været udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg, efter de var fyldt 16 år. 11 procent af kvinderne og 2 procent af mændene angav, at de efter at være fyldt 16 år, blev tvunget eller truet til sex mod deres vilje. Inden for de seneste 12 måneder er dette tal 1 procent for kvinderne og mindre end 1 procent for mændene (Pape & Stefansen 2004:84).

En tredje rapport, som bygger på spørgeskemadata indsamlet i Oslo-området, er *Volden som rammer kvinner og volden som rammer menn – to ulike verdener*. Undersøgelsen behandler udsathed for vold i bred forstand blandt 21.702 norske mænd og kvinder, som i undersøgelsesperioden 1990-1994 var mellem 40 og 42 år. Ifølge rapporten har 10 mænd pr. 1.000 mænd i løbet af deres liv være udsat for seksuel vold eller misbrug, mens tallet for kvinder er 63 pr. 1.000 kvinder. Fordi undersøgelsen anvender betegnelserne "seksuel vold" og "misbrug", er der tale om en relativ bred definition på seksuelle overgreb, hvilket må formo-

des at være udslagsgivende for resultaterne (Hjemmen et al. 2002:279). I Norge findes imidlertid også undersøgelser, som anvender nationalt repræsentative stikprøver som datagrundlag. En af de rapporter, som rapporterer fra sådanne undersøgelser, er *Vold i parforhold – ulike perspektiver* (2005). Undersøgelsen er foretaget som en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.618 norske mænd og kvinder i alderen 20-55 år og omhandler, hvorvidt respondenterne har oplevet at være blevet tvunget til seksuel omgang eller forsøgt tvunget til seksuel omgang. Ifølge rapporten havde henholdsvis 9,8 procent og 18,7 procent af de adspurgte kvinder og 1 procent og 3,4 procent af de adspurgte mænd været udsat herfor, efter de fyldte 15 år (Haaland et al. 2005:46). 9 procent af kvinderne og 1 procent af mændene angav, at en partner havde forsøgt at tvinge dem til sex på et tidspunkt i deres liv længere end et år før undersøgelsestidspunktet (Haaland et al. 2005:59). Inden for det seneste år er tallet 1 procent for kvinderne og 0,5 procent for mændene (Haaland et al. 2005:59). Som det er tilfældet med undersøgelsen *Volden som rammer kvinner og volden som rammer menn – to ulike verdener* (Hjemmen et al. 2002), anvender denne undersøgelse en bred definition, hvor hverken den konkrete seksuelle hændelse eller den anvendte type af tvang er udskilt.

En fjerde norsk undersøgelse, som behandler viktimisering blandt mænd og kvinder, og som desuden anvender en differentieret definition på seksuelle krænkelser, er undersøgelsen *Forekomsten av seksuelle overgrep i et representativt befolkningsutvalg i Norge* (Steine et al. 2012). Med udgangspunkt i den norske straffelovs tre kategorier for strafbare, seksuelle krænkelser anvendes tre kategorier: seksuelt krænkende adfærd (såsom blotteri og beskuelse), seksuelt krænkende handlinger (såsom beføling af bryster og kønsorganer) og seksuelt krænkende omgang (såsom penetrationssex og oralsex) (Steine et al. 2012:951). Blandt 796 norske statsborgere i alderen 18 til 80 år (Steine et al. 2012:952) angav 19,4 procent af de adspurgte kvinder, at de havde været udsat for seksuelt krænkende adfærd, efter de var fyldt 16 år, mens det var tilfældet for 7,6 procent af de adspurgte mænd. 9 procent af kvinderne og 3,5 procent af mændene angav, at de havde været udsat for seksuelt krænkende handlinger, efter de var fyldt 16 år. Den største forskel mellem kønnene findes i forbindelse med seksuelt krænkende *omgang*, som involverer penetrations- og oralsex, hvor 16,3 af kvinderne og 1,6 mændene angav at have været udsat herfor efter at være fyldt 16 år (Steine et al. 2012:954 f.). Disse prævalenstal for seksuelle krænkelser i et livsperspektiv med begyndelse ved 16-årsalderen er lig dem, der rapporteres i andre norske viktimiseringsundersøgelser.

En yderligere norsk rapport, som behandler viktimisering i et livsperspektiv blandt både mænd og kvinder, er *Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløbsperspektiv* (Steine et al. 2012), som bygger på spørgeskemadata indsamlet i 2013 blandt 2.092 norske mænd og 2.435 norske kvinder i al-

deren 18-75 år (Thoresen 2014:13). Med anvendelse af definitionen "Voldtægt ved brug af magt eller trusler", hvilket i undersøgelsen inkluderer samleje, oralsex, analsex eller penetration ved brug af objekter, finder undersøgelsen, at 11,6 procent af de adspurgte kvinder og 2,3 procent af de adspurgte mænd i løbet af deres liv og/eller, før de fyldte 13 år, havde været udsat herfor. 25,4 procent af kvinderne og 8,8 procent af mændene angav, at de i samme tidsperiode havde været udsat for andre former for seksuelle krænkelser såsom uønsket seksuel kontakt, mens respondenterne var beruset eller ude af stand til at samtykke (Thoresen 2014:85). Ifølge 93 ud af de 229 kvinder, der angav, at de havde været udsat for voldtægt, var gerningspersonen en kæreste, partner eller tidligere partner. For mænd var dette tal 3 ud af 24 (Thoresen 2014:87). Den norske forskning består ligesom den danske forskning både af bredspektrede og dedikerede undersøgelser af udsathed for seksuelle krænkelser. En afgørende forskel er imidlertid, at hvor de danske undersøgelser primært har beskæftiget sig med kvinders udsathed, behandler den norske forskning i højere grad problemet som et, der vedrører kvinder og mænd. I det følgende ser vi på centrale bidrag fra Sverige, som ligesom Danmark primært behandler kvinders udsathed for seksuelle krænkelser.

I Sverige findes den nyeste *Nationella Trygghetsundersøgningen 2016*, som ligesom den danske *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016) behandler befolkningens udsathed for en bredere variation af kriminelle hændelser, og som bygger på spørgeskemabesvarelser fra 11.900 mænd og kvinder i alderen 16-79 år (Command et al. 2017:6). 1,7 procent af respondenterne angav, at de inden for det seneste år var blevet forulempet, tvunget eller angrebet på seksuel vis i mindre eller mere alvorlig grad (Command et al. 2017:47). 0,6 procent af respondenterne angav, at de inden for det seneste år havde været udsat for voldtægt eller seksuel tvang (Command et al. 2017:51). Ligesom i både de danske og de svenske undersøgelser (Helweg-Larsen 2012:80; Pape & Stefansen 2004:84; Hjemmen et al. 2002:279; Haaland et al. 2005:46; Steine et al. 2012:954 f.; Thoresen 2014:85) ses der forskel i mænd og kvinders udsathed for seksualforbrydelser. 3 procent af kvinderne og 0,4 procent af mændene angav, at de havde været udsat for et bredt spektrum af seksuelle krænkelser fra blotteri til voldtægt inden for det sidste år. Desuden er der ifølge undersøgelsen tale om en forøgelse i seksualforbrydelser mod kvinder i løbet af det sidste årti, mens andelen af viktimerede mænd er forblevet den samme (Command et al. 2017:48-49).

En anden rapport, som bygger på data fra ovennævnte *Nationella Trygghetsundersøgningen* med respondenter i perioden 2006-2008, er *Våld mot kvinnor och män i nära relationer*. Ifølge rapporten har 0,1 procent af de kvindelige respondenter fra den treårige periode, som har været udsat for *relationsvoldshændel-*

ser, svaret ja til den, ligesom ovenfor, relativt brede definition, at de inden for det seneste år er blevet forulempet, tvunget eller angrebet på seksuel vis. Andelen af mænd, der har været udsat herfor, var for lille til at rapportere (Selin 2009:63).

Endelig findes den svenske rapport *Slagen dam* (2001), som bygger på spørgeskemadata indsamlet blandt 7.000 svenske kvinder omhandlende udsathed for vold (Lundgren et al. 2001:16–20). Med anvendelse af den brede betegnelse "seksuel vold" finder undersøgelsen, at 34 procent af de adspurgte kvinder havde været udsat herfor, siden de fyldte 15 år, og at 7 procent havde oplevet dette inden for det seneste år (Lundgren et al. 2001:23-28).

I Sverige bygger en stor del af rapporter, der omhandler forekomsten af seksuelle overgreb, på data fra førnævnte *Nationella Trygghetsundersøgningen*, som svarer til den danske *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016). I den svenske undersøgelse anvendes imidlertid en bredere definition, "seksualforbrydelser", end der anvendes i den danske undersøgelse, som anvender den mere snævre definition "tvangssamleje", hvilket må formodes at være en del af forklaringen på de tilsyneladende højere svenske prævalenstal.

Ud over de prævalenstal, som er rapporteret i de ovenfor beskrevne viktimiseringsundersøgelser, beskæftiger de bredspektrede undersøgelser sig ligeledes med omstændighederne ved den seksuelle krænkelse. I den danske *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016) rapporteres det, at 32 procent af de kvinder, der inden for de seneste fem år i perioden 2008-2015 havde været udsat for tvangssamleje eller forsøg herpå, ikke kendte gerningspersonen forud for hændelsen. For 37 procent af kvinderne var gerningspersonen enten en nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste, hvoraf langt de fleste tvangssamlejer eller forsøg herpå var foregået i løbet af samlivet (Balvig et al. 2016:85). I den norske undersøgelse *Vold, negative livshendelser og helse. En gennemgang av data fra to regionale helseundersøkelser* (2012) var gerningspersonen i 52,7 procent af de forsøgte eller fuldbyrdede voldtægter fremmed for kvinden, mens gerningspersonen i 15,8 procent af tilfældene var en samlivspartner (Hjemdal et al. 2012:45). I den svenske undersøgelse *Nationella Trygghetsundersøgningen 2016* er relationen mellem offer og gerningsperson ikke rapporteret særskilt for voldtægtshændelser, men for seksualforbrydelser generelt. I 69 procent af tilfældene var gerningspersonen ukendt for offeret, mens 21 procent kendte gerningspersonen forud for hændelsen. For 10 procent af ofrene var gerningspersonen nærtstående (Command et al. 2017:50).

Ud over spørgsmålet om relation mellem offer og gerningsperson rapporterer undersøgelserne om de steder, hvor seksualforbrydelsen fandt sted. Ifølge den danske rapport *Udsathed for vold og andre former for*

kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015 (2016) foregik 34 procent af tvangssamlejerne eller forsøg herpå inden for de sidste fem år i perioden 2008-2015 i kvindens egen bolig, mens det i 23 procent af tilfældene foregik i gerningspersonens bolig. I 18 procent af tilfældene foregik hændelsen et offentligt sted såsom en gade eller en park (Balvig et al. 2016:86). Ifølge den svenske undersøgelse *Nationella Trygghetsundersøgningen 2016* foregik 59 procent af seksualforbrydelserne, som er foregået inden for det seneste år, på en offentlig plads, mens 14 procent er foregået på offerets skole eller arbejdsplads og 18 procent i en privat bolig (Command et al. 2017:50).

Endelig behandler disse tre skandinaviske viktimiseringsundersøgelser demografiske risikofaktorer for viktimisering. Den danske *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* (2016) præsenterer, at unge, enlige kvinder med lav indkomst og en anden etnisk baggrund end dansk er den demografiske gruppe, som har højest risiko for at blive udsat for tvangssamleje. Overraskende i undersøgelsen er desuden, at kvinder som ugentligt eller oftere end ugentligt går ud for at feste har mindre sandsynlighed for at blive udsat for tvangssamleje (Balvig et al. 2016:91-92).

Ifølge den svenske *Nationella Trygghetsundersøgningen 2016* er enlige i større grad end personer med samlevende i risiko for viktimisering. Desuden har personer bosiddende i storbyområder ifølge denne undersøgelse større risiko for viktimisering end personer bosiddende i mindre byer. Ydermere finder undersøgelsen, at der er større risiko for at være udsat for seksualforbrydelser for personer, som er født i Sverige, hvor begge forældre er født uden for Sverige, end for personer, som selv er født uden for Sverige, eller som mindst har en forælder, der er født i Sverige (Command et al. 2017:49). Den norske undersøgelse *Vold, negative livshendelser og helse. En gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser* (2012) behandler risikofaktorer for at blive udsat for vold eller seksuel vold, og risikofaktorer for seksuel vold er derfor ikke udskilt. Undersøgelsen fremhæver civilstatus, arbejdsmarkedstilknytning og ensomhed som centrale faktorer, som samvarierer med vold og seksuel vold (Hjemdal et al. 2012:48-55).

Sammenfatning

Som det fremgår i det ovenstående, har registreringspraksis og lovgivning afgørende betydning for, hvilket omfang af seksuelle krænkelser og voldtægt der registreres. Ændringer i lovgivning og registreringspraksis må således formodes at ligge bag stigningen i de seneste års anmeldelser i de skandinaviske lande. Derfor bør sammenligning mellem de skandinaviske lande – Danmark, Norge, Sverige – tilgås med opmærksomhed

og forbehold, da der er væsentlige forskelle indbyrdes mellem landene. Såfremt offerundersøgelser baseres på adfærdsbaserede mål og ikke strafferetlige definitioner, bliver sammenligning mellem lande mere tilgængelige (Walby 2005:197). Yderligere må det fremhæves, at de statistiske undersøgelser af seksuelle overgreb og krænkelse med fordel kan kvalificeres af undersøgelser, der undersøger karakteren og situation bag de seksuelle krænkelse med henblik på at forstå overgrebenes ofte socialt komplekse karakter (se f.eks. Heinskou 2010, 2015; Demant & Heinskou 2011; Johansen 2016, Pedersen et al. 2017). Disse overvejelser udgør således også væsentlige grundsten for denne undersøgelse, hvor intentionen har været at forankre undersøgelsen i adfærdsbetingede spørgsmål, undersøgelse af situationerne op til og efter overgrebet samt sammensætningen og karakteren af overgrebet.

Kapitel 4: Hvem bliver udsat for overgreb?

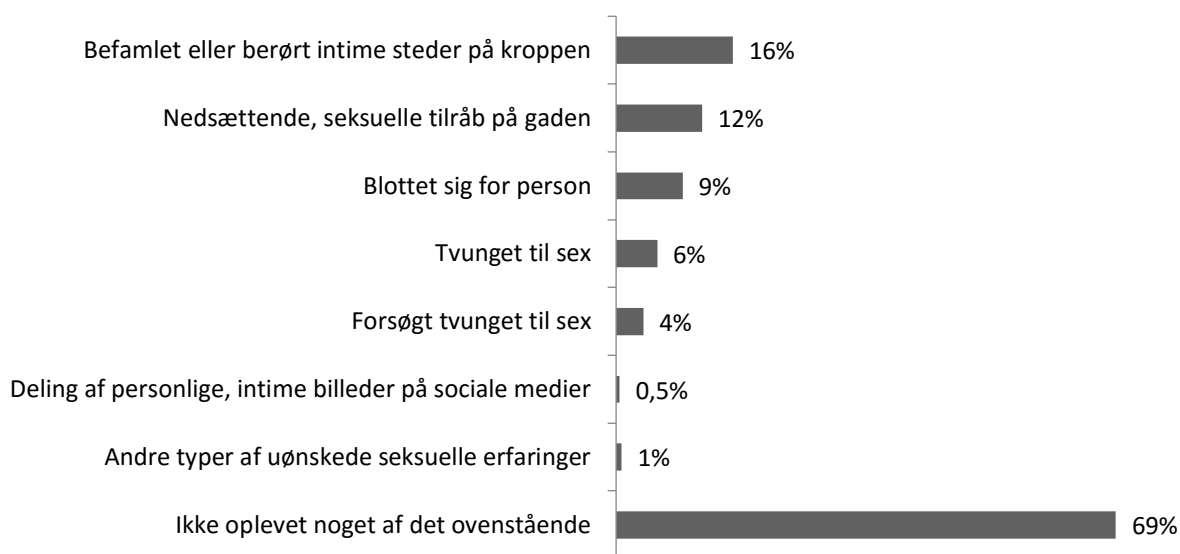
I denne undersøgelse definerer vi seksuelle krænkelser ved en række blufærdighedskrænkende hændelser, der dækker: nedsættende seksuelle tilråb på gaden, intim billeddeling på sociale medier, blotteri, uønsket befamling, tvangssamleje eller forsøg på tvangssamleje samt andre typer af uønskede seksuelle erfaringer. Vi definerer således seksuelle krænkelser bredt og som både fysiske og verbale krænkelser af seksuel karakter. I følgende kapitel ser vi indledningsvis på, hvor mange der har været udsat for forskellige typer seksuelle krænkelser, og dernæst zoomer vi ind på krænkelsetyperne og ser på, hvordan de fordeler sig i forhold til ofrenes og gerningspersonernes køn og alder. Vi sammenholder løbende, og i den udstrækning, det er muligt, vores resultater med resultater fra andre danske samt norske og svenske undersøgelser. 879 respondenter og dermed 28,5 procent svarer, at de en eller flere gange i løbet af deres liv er blevet udsat for seksuelle krænkelser. 357 respondenter svarende til 11,6 procent angiver, at de har været udsat mere end én gang. Tilfælde af tvungen sex eller forsøg på tvungen sex behandles særskilt i dette kapitel og vil blive benævnt mere specifikt som *seksuelle overgreb*.

Resultaterne i kapitlet viser undersøgelsens overordnede billede i forhold til danskernes udsathed for seksuelle krænkelser i det hele taget. Kapitlet redegør således for bredden af undersøgelsen og danskernes udsathed for seksuelle krænkelser. Resultaterne her viser et overordnet billede, hvor 69 procent af danskerne ikke har oplevet nogen form for seksuelle krænkelser, og hvor størstedelen af dem, der har været udsat for en krænkelse (tilsammen 28 %), har været udsat for befamling eller nedsættende tilråb på gaden. At blot 0,5 procent af danskerne har været udsat for krænkende intim billeddeling, må tages med forbehold, da vi undersøger danskernes udsathed i et livsperspektiv og således ikke tegner et billede af aktuelt dominerende problemer. Yderligere viser kortlægningen her, at danskernes udsathed for seksuelle krænkelser er størst i ungdomsårene – helt konkret begås 82 procent af alle de seksuelle krænkelser mod personer under 25 år.

Vi ser også, at 10 procent af danskernes har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex – altså mere alvorlige seksuelle overgreb. Vi ser også i undersøgelsen, at både mænd og kvinder er udsat for seksuelle krænkelser – heraf 16 procent mænd og 84 procent kvinder – og det samme gælder i grovere tilfælde, der vedrører seksuel tvang og forsøg derpå. Tallet minder os om, at mænd også er ofre for seksuelle overgreb, men bekræfter samtidig, at kvinder er den absolut mest udsatte gruppe, og at mandlige gerningspersoner er de dominerende overgribere (95 %). Dette skal dog ikke overskygge det faktum, at 22 procent af mandlige ofre for seksuelle krænkelser angiver, at overgrebet blev begået af en kvindelig gerningsperson. Undersøgelsen viser yderligere, at 32 procent af ofre for seksuelle overgreb har været udsat for ekstrem

reviktimisering – et resultat, der peger i retning af et behov for yderligere forskning på området – også når vi kigger på det faktum, at det i 42 procent af tilfældene ikke er den samme person, der begår overgrebet. Det vil således være værd at undersøge, hvorvidt nogle livsformer eller nogle typer af social udsathed også giver øget udsathed for gentagne seksuelle overgreb.

Figur 4.1: Typer seksuelle krænkelse i livsperspektiv. Procent.

Note: n=3.091, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere krænkelse, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende. Respondenter, der ikke har ønsket at svare eller har svaret 'ved ikke', er ikke medtaget her.

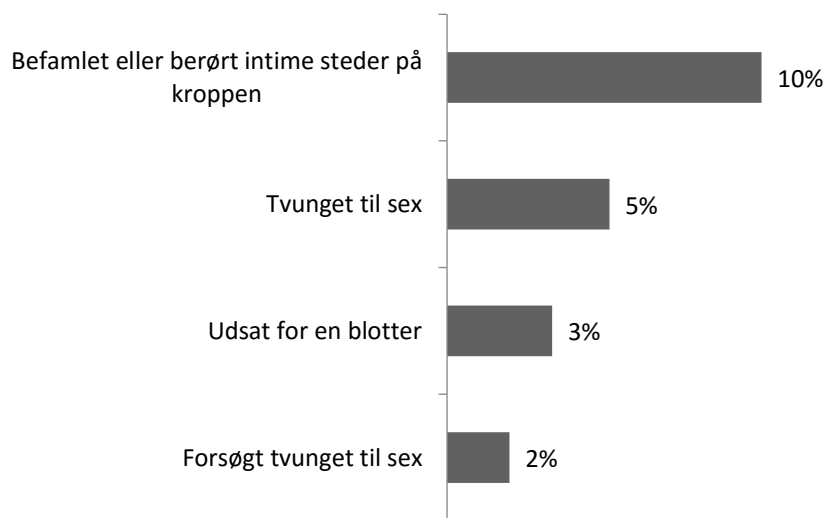
Af figur 4.1. fremgår det, hvor stor en andel af de 3.091 respondenter der i løbet af deres liv har været udsat for de forskellige typer krænkelse. 69 procent angiver, at de ikke har været udsat for nogen af de nævnte seksuelle krænkelse. 16 procent af respondenterne angiver, at de i løbet af deres liv har oplevet, at nogen har befamlet intime steder på deres krop mod deres vilje. Dette er den hyppigst forekommende seksuelle krænkelse. De næstmest hyppigste former for seksuelle krænkelse er de to ikke-fysiske typer seksuelle krænkelse. Her angiver 12 procent, at de har oplevet, at nogen har råbt nedsættende seksuelle ord efter dem på gaden, mens 9 procent angiver, at nogen har blottet sig for dem. 0,5 procent af respondenterne har oplevet, at nogen har delt deres personlige, intime billeder på sociale medier mod deres vilje. Dette resultat er bemærkelsesværdigt lavere end det, der præsenteres i Ungeprofilundersøgelsen 2015, hvor mellem 13 og 17 procent af de 15-25-årige har oplevet, at nogen har delt af seksuelt billede af dem

(Komiteen for Sundhedsoplysning 2016). I nærværende undersøgelse beskæftiger vi os med et bredere aldersudsnit, end det er tilfældet i Ungeprofilundersøgelsen, og det er således muligt, at vores bemærkelsesværdigt lavere resultat skyldes, at deling af intime billeder primært er et ungdomsfænomen. En anden forklaring på denne undersøgelses lavere resultat kan være, at vi i nærværende undersøgelse spørger til erfaring med deling af intime billeder *mod respondentens vilje*, hvor dette sidstnævnte forhold ikke er præciseret i Ungeprofilundersøgelsen. Men den væsentligste årsag til den lave frekvens i nærværende undersøgelse må hæfte sig til det faktum, at nærværende undersøgelse beskæftiger sig med hændelser i et livsperspektiv.

6 procent af respondenterne angiver, at de i løbet af deres liv er blevet tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex, mens 4 procent angiver, at nogen i løbet af deres liv har forsøgt at tvinge dem til sex. Dette resultat er, givet spørgsmålets tidshorisont, forventeligt højere end det, der præsenteres i de eksisterende danske rapporter, som behandler udsathed for tvungen sex eller forsøg herpå inden for det seneste år eller inden for de seneste fem år (Balvig, et al. 2016; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007; Plauborg & Helweg-Larsen 2012; Helweg-Larsen 2012).

I det følgende ser vi på danskernes udsathed for blotteri, befamling, tvungen sex og forsøg på tvungen sex, hvor vi kortlægger, hvordan resultaterne fordeler sig på en række demografiske forhold såsom køn og alder. I de tilfælde, hvor respondenter har været udsat for flere forskellige typer seksuelle krænkelser, tager vi udgangspunkt i den krænkelse, som respondenter har vurderet som den mest alvorlige. I de tilfælde, hvor respondenter har været udsat for en enkelt krænkelse, er det den krænkelse, vi her tager udgangspunkt i. Vi benævner i det følgende og i resten af rapporten disse krænkelser de "alvorligste seksuelle krænkelser". Vi har bedt de respondenter, som har angivet befamling eller blotteri som den alvorligste eller eneste krænkelse, de har været udsat for, om at vurdere alvorligheden af krænkelsen på en skala fra 1 til 10, hvor 1 indikerer "slet ikke ubehagelig", og 10 indikerer "meget ubehagelig". Hændelser vurderet til 5 eller derover er medtaget i analysen for dermed at tage udgangspunkt i de krænkelser, som ud fra danskernes subjektive vurderinger er de mest alvorlige.

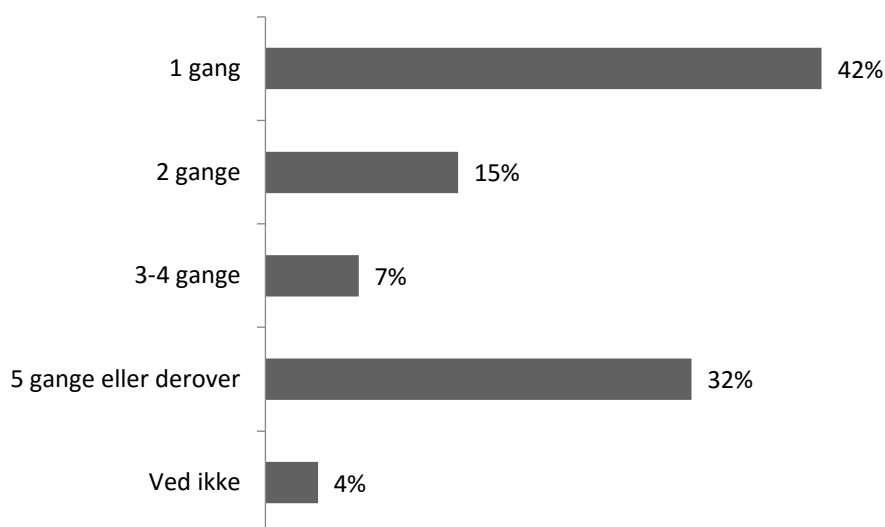
Figur 4.2: Alvorligste krænkelse i livsperspektiv. Procent.

n=3.091

Det fremgår af figur 4.2, at flest respondenter har angivet befamling eller berøring på intime steder af kroppen som den mest alvorlige seksuelle krænkelse, de har været udsat for. Denne gruppe udgør 10 procent af den samlede andel af stikprøven, som har angivet, at de har været udsat for en af de fire typer seksuelle krænkelse og vurderet hændelsen til alvorsgrad 5 eller derover. Et lignende fund præsenteres af Helweg-Larsen & Frederiksen (2007), som finder, at befamling eller berøring intime steder er den hyppigst forekommende seksuelle krænkelse, og at denne type seksuelle krænkelse er mere hyppigt forekommende end tvungen sex eller forsøg på tvungen sex (Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:66). Efter at vi har bedt respondenterne fokusere på den krænkelse eller det overgreb, de mener var det mest alvorlige, ser vi, at 7 procent af stikprøven angiver tvungen sex eller forsøg på tvungen sex som den mest alvorlige krænkelse eller overgreb, de har været udsat for. 3 procent har angivet blotteri som den værste seksuelle krænkelse, de i løbet af deres liv har været udsat for.

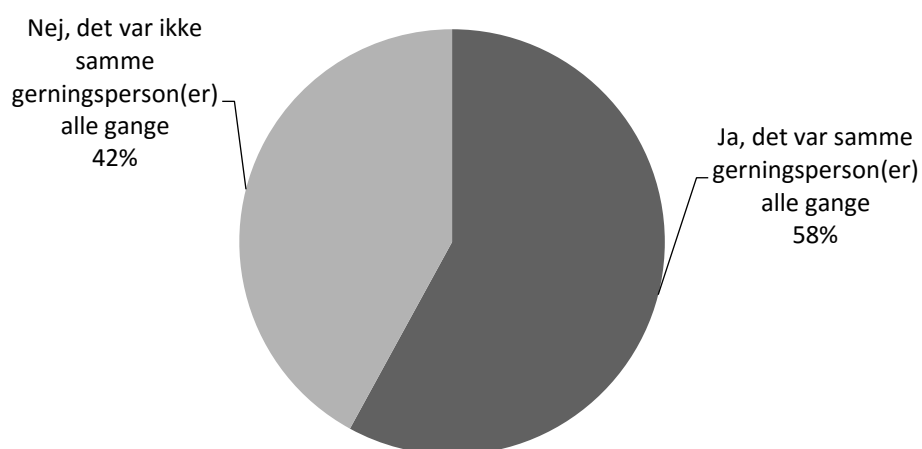
Figur 4.3: Antal gange tvunget til sex. Procent.

n=132

Af figur 4.3 ser vi, at der blandt de respondenter, der har angivet, at de i løbet af deres liv er blevet tvunget til sex og har vurderet dette som den alvorligste krænkelse, er 42 procent, der har oplevet dette en enkelt gang. 32 procent angiver, at de har været udsat herfor fem eller flere gange i løbet af deres liv. De to største andele udgøres altså af de tilfælde, hvor offeret er blevet tvunget til sex en enkelt gang og de tilfælde, hvor der er tale om ekstrem reviktimisering. De ekstreme tilfælde af reviktimisering peger således på, at nogle danskere er uforholdsmæssigt udsat for seksuelle overgreb. En af de mulige forklaringer på reviktimisering kan være de tilfælde, hvor der eksisterer en social relation mellem offer og gerningsperson, som muliggør, at overgrebene fortsætter. Derfor ser vi i nedenstående figur 4.4. på, hvorvidt der var tale om den samme eller forskellige gerningspersoner i de tilfælde, hvor ofrene er blevet tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex flere gange i løbet af deres liv.

Figur 4.4: Om det var samme gerningsperson alle gange personen blev tvunget til sex. Procent.

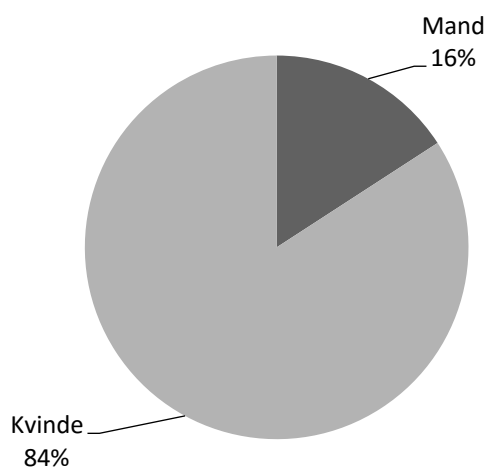

n=71

Af figur 4.4 ser vi, at gerningspersonen i lidt over halvdelen af tilfældene var den samme person, mens der modsvarende i lidt under halvdelen af tilfældene var tale om forskellige gerningspersoner. Der tegner sig således et tvetydigt billede af, hvorvidt den gentagne viktimisering af nogle danskere skyldes relationen mellem offer og gerningsperson, eller om andre faktorer medvirker til, at nogle danskere er særligt udsatte for gentagen viktimisering. I undersøgelsens kapitel 6 behandler vi særskilt relationen mellem ofre og gerningspersoner.

I nedenstående vender vi os mod kønsfordelingen i forbindelse med udsathed for de fire typer seksuelle krænkelse, hvor vi fortsat præsenterer resultater omhandlende de seksuelle krænkelse, som respondenterne har vurderet de alvorligste, og som af respondenterne er markeret med en alvorsgrad over fire på førnævnte skala.

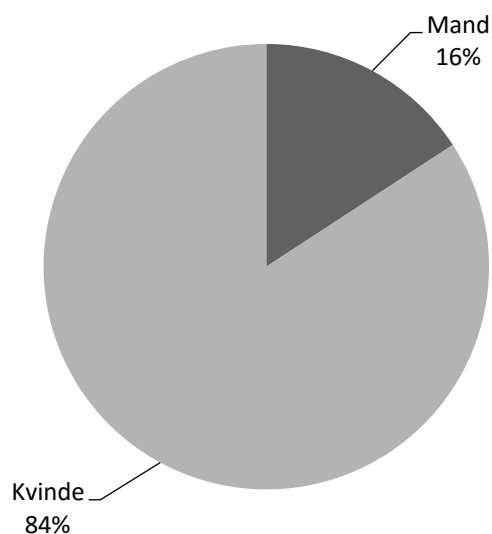
Figur 4.5: Udsat for seksuel krænkelse i livsperspektiv, fordelt efter køn. Procent.

n=633

Som det fremgår af figur 4.5, er 84 procent af de 633 personer, der har været udsat for enten befamling, blotter, tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, kvinder. Som det fremgår af nedenstående tabel 4.1, svarer dette til 100 mænd og 533 kvinder, som i løbet af deres liv har været udsat for en af de fire typer krænkelse. Vi ser altså en stærk overrepræsentation af kvinder som ofre for seksuelle krænkelse. Dette stemmer overens med både resultater fra danske, svenske og norske registerdataundersøgelser (Danmarks Statistik 2016; Kripos 2016; BRÅ 2016; Madsen et al. 2009) samt de spørgeskemaundersøgelser fra alle tre lande, der behandler viktimisering af både kvinder og mænd (Helweg-Larsen 2012:88; Pape & Stefansen 2004:84; Haaland, et al. 2005:59; Steine et al. 2012:954 f.; Thoresen 2014:85; Command et al. 2017:48; Selin 2009:63). Også når vi ser særsomt på de tilfælde, hvor offeret har været udsat for tvungen sex eller forsøg på sex, er der tale om markant overrepræsentation af kvindelige ofre. Dette fremgår af figur 4.6 nedenfor.

Figur 4.6: Udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex i livsperspektiv, fordelt efter køn. Procent.

n=220

Som det fremgår af figur 4.6, er 84 procent af ofrene for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex kvinder. Hertil må det dog tilføjes, at den stærke overrepræsentation af kvindelige ofre for seksuelle krænkelser for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex muligvis må ses i sammenhæng med det mørketal, man især formoder eksisterer, når det drejer sig om mandlige ofre. Her har flere undersøgelser påpeget mandlige ofre for voldtægts lave anmeldelsestilbøjelighed (Larsen & Hilden 2016:11). Forskningen peger her på, at den lave anmeldelsestilbøjelighed skyldes frygt for stigmatisering, og at udsathed for seksuelle overgreb blandt mænd er endnu mere tabuiseret end blandt kvinder (Larsen & Hilden 2016:8).

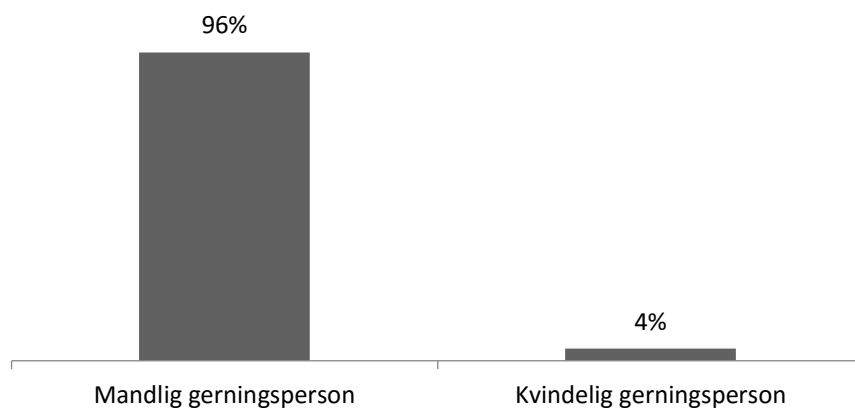
Tabel 4.1: Køn fordelt efter type seksuel krænkelse i livsperspektiv. Procent.

	Kvinde	Mand	Total
Udsat for en blotter	17 %	14 %	16 %
Befamlet eller berørt intime steder på kroppen	48 %	52 %	49 %
Tvunget til sex	25 %	27 %	25 %
Forsøgt tvunget til sex	10 %	8 %	10 %
Antal krænkelser	533	100	633

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,715$

Som det fremgår af tabel 4.1. er der ikke statistisk signifikante kønsforskelle, hvad angår typer af krænkelse. Vi må således, ud fra disse resultater konkludere, at seksuelle overgreb ser ud til, at have samme udtryk uanset om offeret er mand eller kvinde.

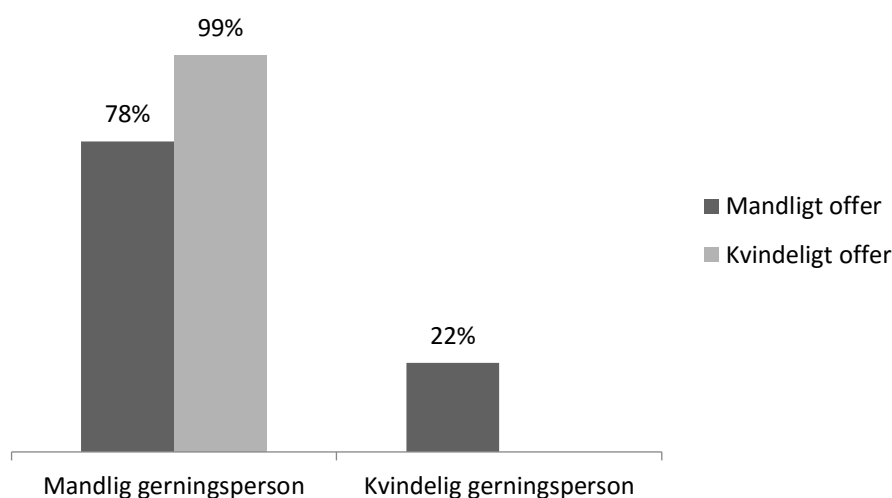
Figur 4.7: Gerningsperson(er)s køn. Procent.

n=628

Forholdet mellem gerningspersonens køn og offerets køn fremgår af figur 4.7. Langt de fleste af de respondenter, som har været udsat for en af de førnævnte fire krænkelsestyper – 96 procent – angiver, at gerningspersonen var en mand, mens 4 procent angiver, at gerningspersonen var en kvinde. Vi ser altså en stærk overrepræsentation af mandlige gerningspersoner, hvilket stemmer overens med den eksisterende forskning i både Danmark og de øvrige skandinaviske lande (Danmarks Statistik 2016; Kripos 2016; BRÅ 2016; Madsen et al. 2009). Sammenstiller vi gerningspersonens køn med offerets køn, ser vi således, at gerningspersonen i tilfælde, hvor offeret var en mand og tilfælde, hvor offeret var en kvinde, hyppigst var en mand. Dette fremgår af efterfølgende figur 4.8.

Figur 4.8: Køn, fordelt efter gerningsperson(er)s køn. Procent.

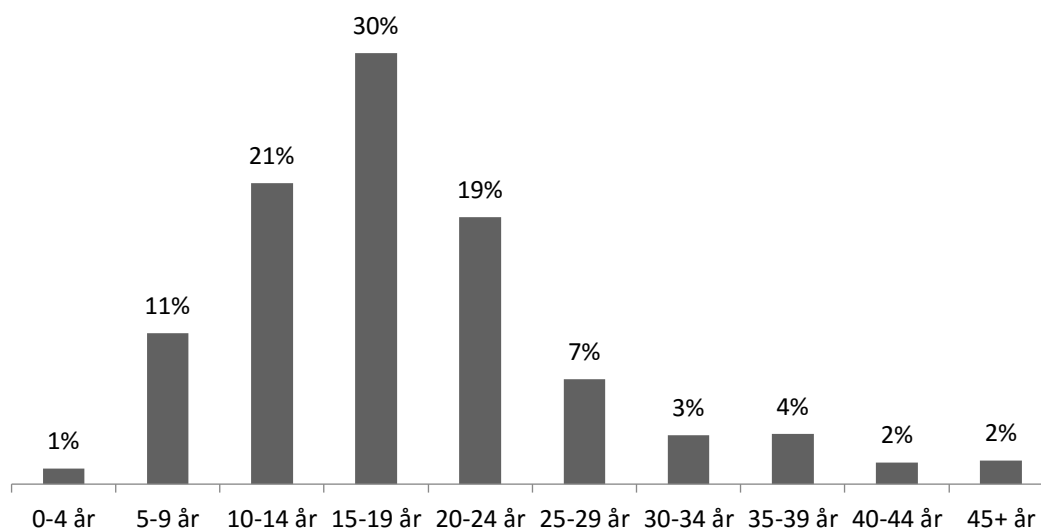

Note: For mænd n=97, for kvinder n=532, Pearsons Chi²-test, $p<0,001$

Af figur 4.8 fremgår det, at 99 procent af de kvinder, der har været udsat for en af de fire typer krænkelse, angiver, at gerningspersonen var en mand, mens dette var tilfældet for 75 procent af de mandlige ofre. 22 procent af de mandlige ofre angiver, at gerningspersonen var en kvinde. Således er det ikke i alle tilfælde, at gerningspersonen er en mand, når offeret er en mand, som den eksisterende nordiske forskning har påpeget det (Helweg-Larsen 2012:88; Pape & Stefansen 2004:84; Haaland et al. 2005:59; Steine et al. 2012:954 f.; Thoresen 2014:85; Command et al. 2017:48; Selin 2009:63). Andelen af kvindelige ofre, der angav, at gerningspersonen var en kvinde, er for lille til at rapportere. Det bør således fremhæves, at kvinder også begår seksuelle overgreb og er gerningspersoner.

En anden vigtig faktor i behandlingen af befolkningens udsathed for seksuelle krænkelse er, på hvilket tidspunkt i livsforløbet viktimiseringen foregår. Derfor ser vi i nedenstående på, hvornår i danskernes liv de har været udsat for seksuelle krænkelse.

Figur 4.9: Alder på tidspunktet for seksuel krænkelse i livsperspektiv. Procent.

n=600

Som det fremgår af figur 4.9, angiver størstedelen af danskerne, at de på tidspunktet for den alvorligste seksuelle krænkelse var 29 år eller derunder, og 30 procent angiver, at de på tidspunktet for den alvorligste seksuelle krænkelse var mellem 15 og 19 år. I kapitel 9 fokuserer vi særsomt på teenagere – unge i alderen 13 til 19 – og sammenholder karakteristika ved denne aldersgruppes udsathed for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex med voksne over 19 års erfaring med samme type krænkelse. På baggrund heraf optegnes de forhold, der gør sig særligt gældende ved unges udsathed for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex. I det følgende vil vi kigge på alder i en bred alderskategorisering af henholdsvis børn, teenagere og voksne for at overskueliggøre forskelle mellem disse tre aldersfaser. I tabel 4.2 ser vi på, hvordan danskernes udsathed for de fire typer seksuelle krænkelse fordeler sig på de tre aldersgrupper 0-12 år, 13-19 år og 20 år og derover.

Tabel 4.2: Alder, hvor krænkelsen fandt sted i livsperspektiv, fordelt efter type seksuel krænkelse. Procent.

	Barn	Teenager	Voksen	Total
Udsat for en blotter	18 %	15 %	16 %	16 %
Befamlet eller berørt intime steder på kroppen	49 %	48 %	50 %	49 %
Tvunget til sex	26 %	27 %	22 %	25 %
Forsøgt tvunget til sex	7 %	10 %	12 %	10 %
Antal krænkelser	152	229	219	600

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,809$

Af tabel 4.2 kan det konstateres, at der ikke er en statistisk signifikant sammenhæng mellem, hvornår i livet krænkelsen fandt sted for offeret og typen af krænkelse.

Tabel 4.3: Køn, fordelt efter alder, hvor krænkelsen fandt sted i livsperspektiv. Procent.

	Kvinde	Mand	Total
Barn	24 %	35 %	25 %
Teenager	40 %	28 %	38 %
Voksen	36 %	38 %	36 %
Antal krænkelser	505	93	598

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,041$

Tabel 4.3 viser, at der er signifikant forskel på, hvornår kvinder og mænd har været udsat for deres alvorligste seksuelle krænkelse. Ser vi kun på tvungen sex eller forsøg herpå, er gennemsnitsalderen på hændelsestidspunktet for kvindelige og mandlige ofre samlet set 18,5 år (standardafvigelse 8,66). Ser vi på kvinderne, er gennemsnitsalderen 18,8 år (standardafvigelse 8,49), mens den for mændene er 16,5 år (standardafvigelse 9,72). Standardafvigelsen er for mændene en anelse højere end for kvinderne, hvilket skyldes, at de seksuelle krænkelser blandt mændene er fundet sted tidligere eller senere i deres liv, end det er tilfældet blandt kvinderne. Den gennemsnitlige alder for, hvornår ofrene har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, tegner således et billede, der stemmer overens med den danske viktimsiseringsforskning (Balvig et al. 2016): nemlig at særligt de unge og de unge voksne er udsat for seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb.

Samlet tyder dette kapitels resultater på, at ofrene for seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb i Danmark i overvejende grad er unge kvinder, og at gerningspersonerne typisk, men ikke entydigt, er mænd. Desuden tyder resultaterne på, at arbejdet med at forebygge reviktimisering fortsat er relevant, og at den fremtidige forskning og præventive indsatser muligvis må forholde sig til, at reviktimisering ikke entydigt kan forklares med henvisning til vedvarende sociale relationer mellem ofre og gerningspersoner. Imidlertid kræver en nuanceret forståelse af danskernes udsathed for seksuelle krænkelser og overgreb, at vi ser nærmere på overgrebenes relationelle og situationelle omstændigheder, hvilket vi behandler i følgende kapitel.

Del 2: Tvungen sex og forsøg på tvungen sex

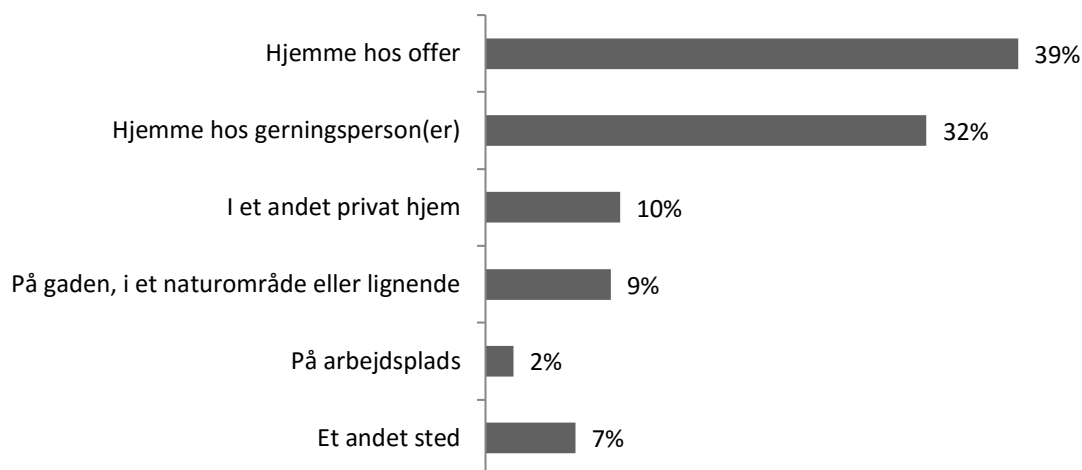
Kapitel 5: Overgrebenes steder og omstændigheder

I kapitel 4 så vi på fire forskellige typer af seksuelle krænkelser. I dette kapitel og i de følgende kapitler ser vi alene på de overgreb, som involverer tvungen sex eller forsøg herpå. Disse benævner vi seksuelle overgreb. Heraf udgør respondenterne 185 kvinder, 35 mænd og en enkelt respondent, der identificerer sig som havende et andet køn. I dette kapitel beskriver vi overgrebenes situationelle karakteristika: Hvor finder overgrebet sted? Hvem er de involverede parter? I hvilken social sammenhæng foregår overgrebet? Hvad sker der rent faktisk i situationen, hvor der foregår et overgreb? I dette kapitel kortlægger vi overgrebenes situationelle karakteristika og nærmer os hermed en forståelse af overgrebenes konkrete omstændigheder.

En forestilling om, at det seksuelle overgreb er ét, der foregår på en mørk gade, hvor en kvinde bliver overfaldet af en ukendt gerningsmand, bliver ikke bekræftet i undersøgelsen her. Vi ser derimod, at seksuelle overgreb bliver begået enten hjemme hos offeret eller hjemme hos gerningspersonen i 72 procent af hændelserne. Vi må således konkludere, at den dominerende andel af overgreb viser sig at have en række omstændigheder, der fortæller om overgrebets karakter. Seksuelle overgreb foregår hovedsageligt en almindelig dag i et privat hjem eller på et bosted (43 %), dernæst foregår en stor andel i relation til fest og natteliv (29 %), hvor alkohol også spiller en betragtelig rolle i forhold til omstændighederne for overgrebet. Derimod ser vi ikke, at stoffer – heller ikke tvungen indtagelse – udgør et stort problem i relation til seksuelle overgreb. Vi må således konkludere, at omstændigheder til seksuelle overgreb udgøres af forholdsvis almindelige rammer for det sociale (hverdag og fest), og at alkohol blandt både ofre og gerningspersoner ofte indgår som en omstændighed ved seksuelle overgreb.

Hvor finder de seksuelle overgreb sted?

Figur 5.1: Sted, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

n=219

Som vi kan se af ovenstående figur 5.1, sker de fleste overgreb hjemme og foregår oftest enten hjemme hos offeret eller hjemme hos gerningspersonen. De færreste overgreb sker udenfor på offentlig gade, park eller lignende. Dette understreger, hvad vi desuden behandler i kapitel 6: at offeret oftest kender sin gerningsperson, og som vi beskriver i dette kapitel: at overgrebene oftest foregår i private rammer. Modsat ser vi ikke mange seksuelle overgreb, der opstår som et overfald på gaden eller i et andet offentligt rum. Imidlertid er der forskelle mellem mænd og kvinder, når vi ser på, hvor overgrebene finder sted, som vi ser det i nedenstående tabel 5.1.

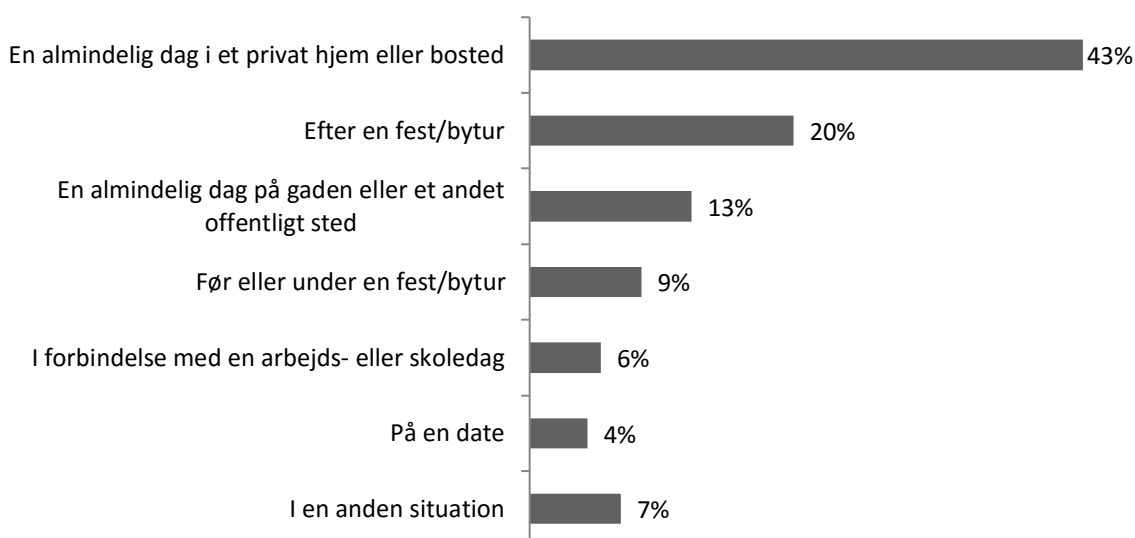
Tabel 5.1: Offerets køn, fordelt efter sted, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

	Kvinde	Mand	Total
Hjemme hos offer	42 %	23 %	39 %
Hjemme hos gerningsperson(er)	31 %	40 %	33 %
I et andet privat hjem	12 %	0 %	10 %
På gaden, i et naturområde eller lignende	7 %	20 %	9 %
Et andet sted	7 %	16 %	9 %
Antal overgreb	183	35	218

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,006$

Forskelle mellem køn kan ses i det ovenstående. Her må vi konstatere, at mænd oftere udsættes for overgreb på gaden eller i andre offentlige rum, og at overgreb på mænd oftere end på kvinder foregår hjemme hos gerningspersonen. Det må overvejes, hvorvidt den signifikante forskel mellem køn og mellem aldersgennemsnittet for mænd og kvinder desuden sætter sine spor i forhold til overgrebets stedlige placering. I kapitel 4 så vi, at gennemsnitsalderen for mænd udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex var betragteligt lavere end for kvinder udsat for samme type overgreb. Det er således muligt, at denne gennemsnitlige aldersforskel hænger sammen med de situationer, hvori overgrebene finder sted og forskelle i rutiner, som kan relatere sig til køn.

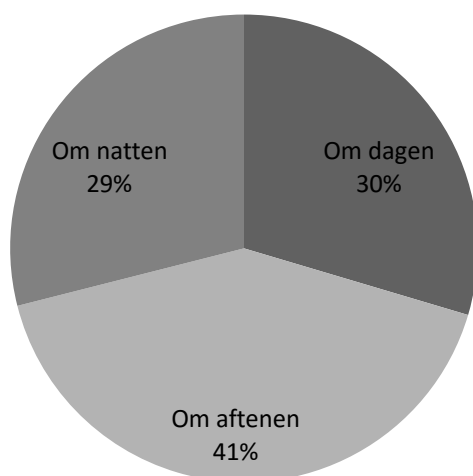
Figur 5.2: Situationer, hvori seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

Note: n=222, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere typer situationer, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende.

Figur 5.2 illustrerer og validerer de ovenstående situationelle steder og omstændigheder, der kendetegner seksuelle overgreb. De fleste overgreb foregår en almindelig dag i et privat hjem eller bosted eller efter en fest eller bytur. Det er mindre ofte, at overgrebet sker før eller under en fest. Hvis overgrebet relateres til fest eller bytur, foregår overgrebet i lidt over en femtedel af tilfældene efter festen eller byturen.

Figur 5.3: Tidspunkt på døgnet, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

n=213

Som vi ser af ovenstående figur 5.3, så fordeler de seksuelle overgreb sig nogenlunde jævnt over hele døgnet med overvægt i forhold overgreb om aftenen eller natten. I nedenstående ser vi særskilt på de tilfælde, hvor overgrebet er fundet sted i forbindelse med en fest eller en bytur.

Seksuelle overgreb knyttet til fest og byen

29 procent af de seksuelle overgreb har fundet sted enten før, under eller efter en fest eller bytur (n=64). I den forbindelse er det relevant at undersøge, hvorvidt alkohol spiller en rolle i forbindelse med de seksuelle overgreb for både offer og gerningsperson. Det skal i denne forbindelse anføres, at vi ikke mener, at alkoholpåvirkning af offer eller gerningsperson er en omstændighed, der indvirker på, hvorvidt en hændelse kan karakteriseres som et seksuelt overgreb. Når vi alligevel beskæftiger os med ofrenes eventuelle påvirkning af alkohol eller illegale stoffer, skyldes det ambitionen om at belyse så mange nuancer af de situationer, hvor overgrebene finder sted, som muligt.

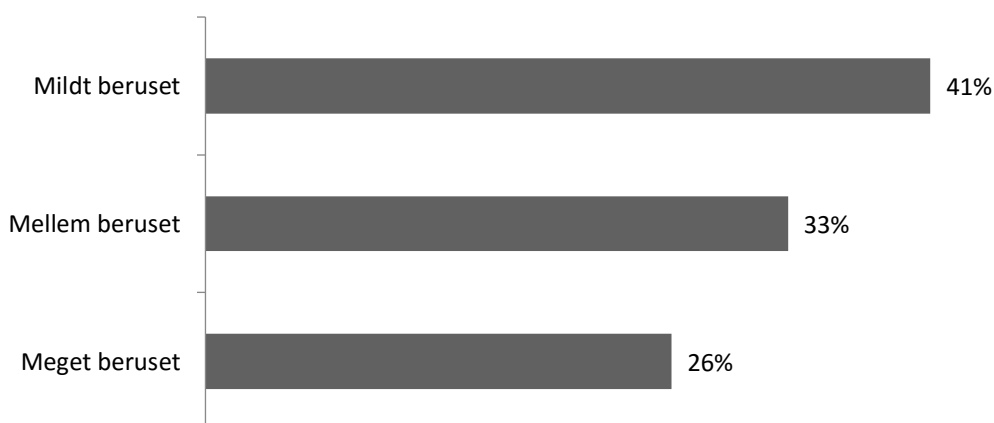
Tabel 5.2: Seksuelle overgreb, hvor der er alkohol involveret. Procent.

Offer havde drukket alkohol	25 %
Offer havde drukket alkohol mod sin vilje	2 %
Gerningsperson havde drukket alkohol	24 %

n=222

Som vi ser ovenfor i tabel 5.2, fordeler alkoholindtaget sig stort set ligeligt for både offer og gerningsperson, og relativt få ofre angiver at have drukket alkohol mod deres vilje. Af tabel 5.2 er der således ikke belæg for at konkludere, at seksuelle overgreb, hvor ofrene er påvirkede af alkohol, skyldes gerningspersonens bevidste brug af alkohol som tvangsmiddel.

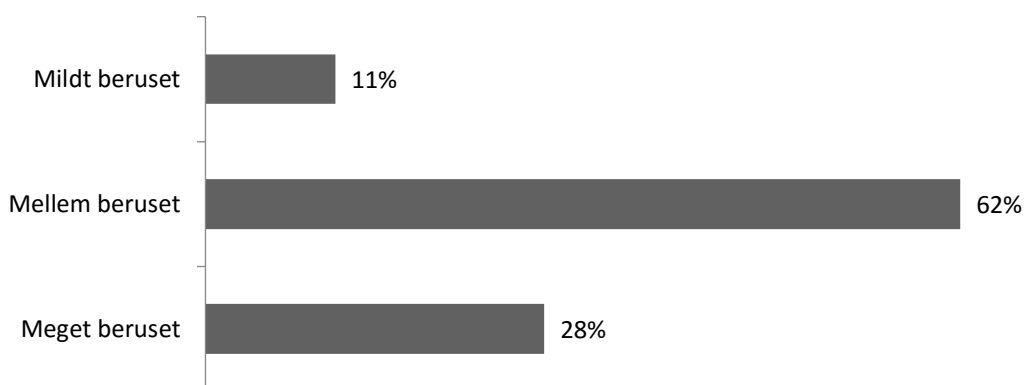
Figur 5.4: Fordeling af offers beruselsesgrad ved seksuelt overgreb. Procent.

n=58

Figur 5.4 viser graden af beruselse blandt ofre, der har angivet, at de var påvirkede af alkohol. Personer, der på tidspunktet for det seksuelle overgreb havde indtaget alkohol, er blevet bedt om at besvare, hvor beruset de var under overgrebet, på en skala fra 1 til 10, som her fremvises som enten mild, mellem eller meget beruset.

Figur 5.5: Fordeling af gerningspersons beruselsesgrad ved seksuelt overgreb vurderet af offeret. Procent.

n=52

Figur 5.5 viser ofrenes opfattelse af gerningspersonernes beruselsesniveauer i de tilfælde, hvor offeret mente, at gerningspersonen var beruset. I 62 procent af de overgreb, hvor gerningspersonen har været alkoholpåvirket, opfatter offeret, at gerningspersonen har været middelberuset. I 28 procent af overgrebene, hvor offeret har en oplevelse af, at gerningspersonen har indtaget alkohol, har offeret vurderet gerningspersonen til at være meget beruset. Vi kan således konkludere, at alkohol spiller en væsentlig rolle. Anderledes forholder det sig, når vi ser på offer og gerningspersons brug af stoffer og narkotika.

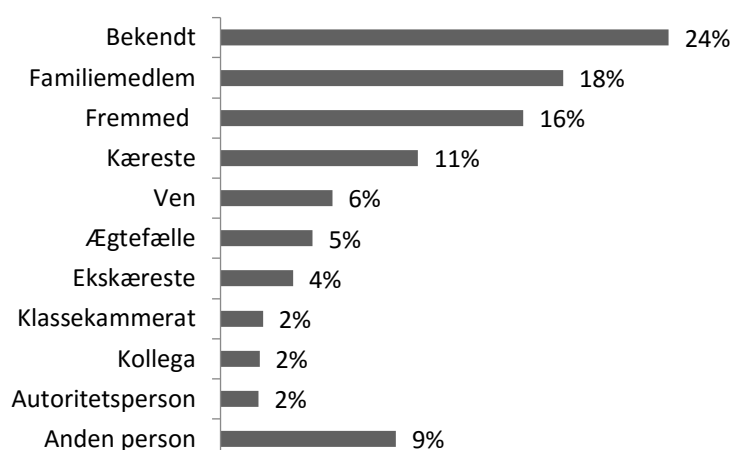
Kun 2 procent af ofrene har angivet at have indtaget stoffer enten frivilligt eller modvilligt i forbindelse med overgrebet eller at have en mistanke om, at nogen havde givet en stoffer. Som det er tilfældet med alkoholpåvirkning, er der af undersøgelsens resultater således ikke belæg for at tale om de seksuelle overgreb som karakteriseret ved gerningspersonens brug af stoffer som tvangsmiddel. Sådanne "drug rapes" er i vores undersøgelse et atypisk fænomen.

Samlet set tyder dette kapitels resultater på, at de fleste overgreb foregår på almindelige dage i private rammer, og at de færreste overgreb foregår på offentlige steder. Vi ser dog, at flere mænd end kvinder udsættes for overgreb på offentlige steder. Vores resultater peger på, at alkoholpåvirkning blandt både ofre og gerningspersoner er en væsentlig faktor, når vi ser på danskernes udsathed for seksuelle overgreb. Imidlertid finder vi alene belæg for at betegne alkoholpåvirkning som en omstændighed ved en række af overgrebene og ikke som en taktik anvendt af gerningspersonen.

Kapitel 6: Den sociale relation mellem offer og gerningsperson

I det følgende kapitel står det klart, at de fleste seksuelle overgreb bliver begået af en gerningsperson, som offeret allerede har en social relation til i forvejen: bekendte, familiemedlemmer, kæreste eller ven. Kun i 16 procent af tilfældene begås overgrebet af en person, som offeret ikke kender. Vi ser samtidig, at gerningspersoner med anden etnisk baggrund end dansk ikke udgør en dominerende andel af gerningspersoner til seksuelle overgreb, hvilket taler ind i den debat, der har været de seneste år, hvor mænd med anden etnisk baggrund ofte problematiseres i forhold til seksuelle overgreb. Vores tal viser, at mænd med anden etnisk baggrund ikke udgør en højere forekomst blandt gerningspersoner til seksuelle overgreb. Således ser vi, at andelen af mænd med anden etnisk baggrund, der begår et overgreb, er langt mindre end andelen af mænd med anden etnisk baggrund, som anmeldes og dømmes for voldtægt (Danmarks statistik 2015). Forskellen mellem de juridiske afgørelser og det faktiske antal af overgribere med anden etnisk baggrund end dansk kan have mange mulige forklaringer og fremstår således ikke entydig (Kyvsgaard 2017). Vores resultater peger dog på, at den sociale relation mellem offer og gerningspersoner med anden etnisk baggrund er mindre kendt, og vi må formode, at dette også kan have betydning for de situationer, hvori overgrebet foregår. I hændelser med ukendt gerningsperson kan det sociale bånd ikke anvendes som relationelt magtmisbrug og manipulation, som et bekendtskab kan i sociale relationer, hvor gerningspersonen i forvejen er bekendt med offeret (f.eks. når det er en ven, kæreste eller bekendt, der overtaler til sex trods modvilje). At gerningspersonen er ukendt kan således betyde, at overgrebssituationen oftere ender med fysisk vold og modstand, der gør, at situationen fremstår tydeligere kriminell for offeret lige efter overgrebet (Black 2015), ligesom tydelige fysiske tegn på overgreb udgør centrale elementer i bevisbyrden i straffesager med voldtægt. Der ligger således en række mulige forklaringer på divergensen mellem det forholdsvis lave antal af gerningspersoner med anden etnisk baggrund end dansk og den ellers høje andel, som gerningspersoner med anden etnisk baggrund udgør i sigtelser og domfældelser (Kyvsgaard 2017). Social klasse, kultur, forskelle i situationer og graden af voldsomhed ser vi således som mulige forklaringer, men nærværende undersøgelse kan ikke give svar på eventuelle sammenhænge herimellem. Derimod peger resultaterne her på, at yderligere forskning på dette område kunne være tiltrængt og viser samtidig, at overgrebsmænd med dansk baggrund står for 91 % af de seksuelle overgreb, der bliver begået i Danmark.

Figur 6.1: Relation til gerningsperson for seksuelt overgreb. Procent.

n=219

Figur 6.1 viser ofrenes sociale relation til gerningspersonen. Her ser vi, at langt de fleste ofre for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex kender deres gerningsperson forud for overgrebet, hvilket ligeledes findes i andre danske undersøgelser (Larsen & Hilden 2016:10). 18 procent angiver, at gerningspersonen var et familiemedlem, hvilket er markant højere end det resultat, der er præsenteret i den danske offerundersøgelse, hvor blot 0,7 procent angiver, at gerningspersonen var et andet familiemedlem end ofrets nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste (Balvig et al. 2016:85; Kyvsgaard 2017:24). Dette skyldes formodentlig to ting. For det første behandler vi i denne undersøgelse udsathed for seksuelle krænkelse og herunder tvungen sex eller forsøg herpå i et livsperspektiv, hvilket betyder, at andelen af ofre, der har været udsat for seksuelle krænkelse i barndomsårene, formentlig er højere end i undersøgelser, som er begrænset til at inkludere overgreb inden for det seneste år eller inden for de seneste fem år. Vi formoder altså, at der i barndomsårene forekommer flere seksuelle overgreb begået af familiemedlemmer, der ikke er offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner. For det andet har vi i denne undersøgelse bedt respondenterne om at forholde sig til det overgreb, de vurderer som det mest alvorlige, hvor det er rimeligt at tro, at overgreb begået af familiemedlemmer – og særligt overgreb begået i barndomsårene – vil være de overgreb, som respondenterne vurderer som de mest alvorlige, såfremt de har været udsat for flere overgreb.

16 procent af ofrene for tvungen sex eller forsøg herpå angiver, at gerningspersonen var en "fremmed" defineret ved "en person du aldrig havde mødt før", hvilket er betragteligt lavere end resultatet fra eksempel-

vis den danske offerundersøgelse, hvor knap en tredjedel af respondenterne angiver, at de ikke kendte gerningspersonen (Balvig et al. 2016:85). Dette skyldes formentlig igen, at vi undersøger de overgreb, som respondenterne mener er de mest alvorlige, hvor vi formoder, at en betragtelig del eksempelvis har valgt at fokusere på de overgreb, som er begået af et familiemedlem. En række danske bidrag anvender den fremmede gerningsperson som indikator for overfaldsvoldtægter (Balvig et al. 2016:86, Balvig et al. 2006), hvilket eksempelvis afviger fra norske Kripos' definitioner, hvor overfaldsvoldtægten er defineret som en voldtægt begået af en fremmed på et offentligt sted (Balvig et al. 2009). At vi fremhæver denne interne forskel mellem undersøgelser, skyldes, at disse har væsentlig betydning for resultaterne og således det anslåede antal af overfaldsvoldtægter.

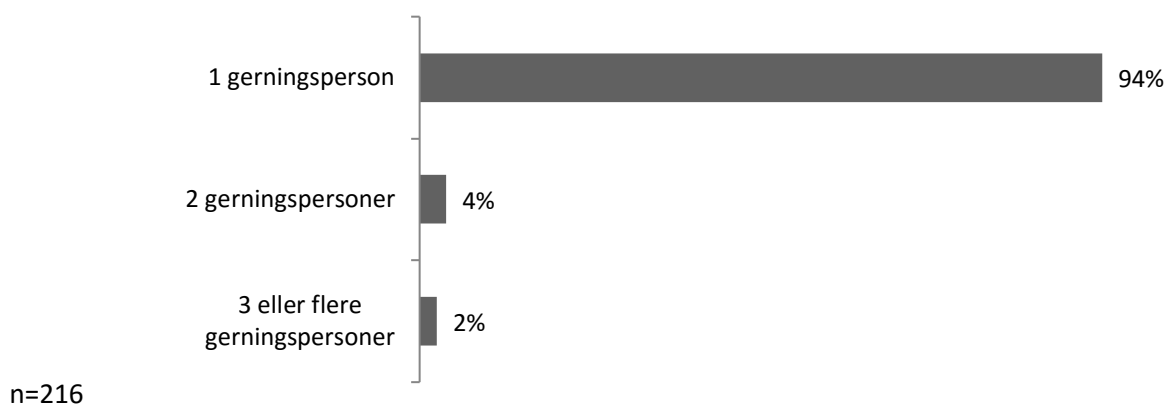
Tabel 6.1: Offers alder, da overgreb fandt sted, fordelt efter relation til gerningsperson. Procent.

	Barn	Teenager	Voksen	Total
Fremmed gerningsperson	8 %	21 %	19 %	17 %
Bekendt gerningsperson	25 %	38 %	37 %	34 %
Gerningsperson er partner	0 %	20 %	32 %	19 %
Gerningsperson er et familiemedlem	59 %	10 %	0 %	18 %
Anden gerningsperson	8 %	12 %	13 %	11 %
Antal overgreb	50	84	74	209

Note: Pearsons Chi²-test, $p < 0,001$

Som det fremgår af tabel 6.1, er 59 procent af de overgreb, hvor ofrene på hændelsestidspunktet var børn, begået af ofrenes familiemedlemmer, mens det for teenagernes vedkommende er 10 procent, og der ingen tilfælde er i relation til voksne. Således kan vi se, som antaget, at størstedelen af ofre i barndomsårene udsættes for overgreb af et menneske, som de har en nær, endda familiær relation til. Som det er nævnt i ovenstående, er det muligt, at ofre for reviktimisering angiver overgreb begået af et familiemedlem som det alvorligste, fordi det samtidig involverer tillidsbrud i de relationer, hvor vi normalt forventer, at tilliden er størst.

Figur 6.2: Antal gerningspersoner ved seksuelt overgreb. Procent.

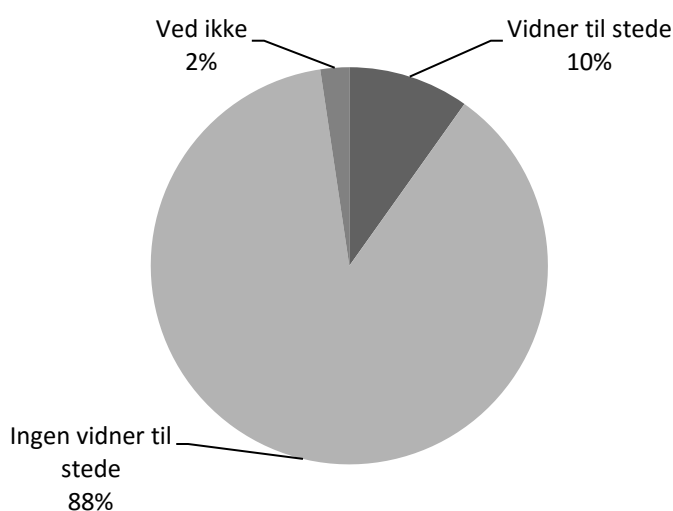

Som vi ser i det ovenstående, bliver overgreb, der involverer tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, hovedsageligt begået af én gerningsperson. I sjældnere tilfælde begås overgrebet eller forsøget herpå af flere end én. Dette resultat stemmer overens med offerundersøgelsens resultater fra 2016 (Kripos 2016:8), som finder, at 95 procent af alle tvangssamlejer bliver begået af én gerningsperson. En eventuel forestilling om, at gruppevoldtægter er et stigende eller et udbredt problem, svarer således ikke til denne eller tidligere undersøgelseres resultater. At det er relevant at inddrage information om, hvorvidt der har været flere end en gerningsperson, skyldes yderligere, at overgreb begået af flere har betydelig indvirkning på overgrebets alvor og konfliktniveau, som forøges med flere gerningspersoner (Balvig et al. 2016:88). Sammenligner vi seksuelle overgreb med eksempelvis vold i offentlige rum – gadevold – bekræfter det igen, at seksuelle overgreb adskiller sig fra andre typer af fysisk vold. Til sammenligning overstiger antallet af gerningspersoner antallet af ofre 20,6 procent af gadevoldssituationerne i København (Heinskou & Liebst 2017). Dette resultat er givetvis ikke overraskende, fordi seksuelle overgreb er intime overgreb, der oftest begås hjemme hos gerningspersonen eller hos offeret, men resultatet nuancerer og korrigerer den mulige opfattelse af, at flere alvorlige overgreb bliver begået af grupper – en forestilling, som kunne få liv gennem mediernes eksponering af gruppevoldtægtssager (se f.eks. Heinskou & Liebst 2017).

Vidner og vidners reaktioner på overgrebet

Som vi ser i nedenstående figur 6.3, er det kun i 10 procent af de alvorligste overgreb, at der er vidner til stede. Dette skyldes både overgrebets art og – som også nævnt ovenfor – at overgrebene sjældent finder sted i det offentlige rum.

Figur 6.3: Vidner til stede ved seksuelt overgreb. Procent.

n=220

Som vi så ovenfor, er det ved meget få af de alvorligste overgreb, der er vidner til stede. Desuden finder vi, at størstedelen af de vidner, der har været til stede, ikke har grebet ind. Dette gælder i 56 procent af de tilfælde, hvor der var vidner til stede. Igen må vi fremhæve, at vi ikke kan hævde generaliserbarhed på baggrund af de få observationer i undersøgelsen, men tendensen peger i retning af, at en stor andel vidner ikke gør noget aktivt for at forhindre situationen. Dette adskiller sig fra andre studier af fysisk vold, hvor vidner griber ind i tilfælde af åbenlys gadevold (Heinskou & Liebst 2017). Dog tegner anden forskning et mere tveetydigt billede, hvor tilskueren i nødsituationer balancerer mellem en passiv og en aktiv rolle. Mønsteret om vidners indblanding i forbindelse med alvorlige seksuelle overgreb tyder netop på vidnernes ambivalens, når det kommer til aktivt at blande sig. Vi kan ikke forklare, hvorfor der er bemærkelsesværdig forskel på vidners indblanding ved seksuelle overgreb og f.eks. ved fysisk gadevold (jf. Heinskou & Liebst 2017), men ifølge internationale studier handler forebyggelse af seksuel vold om forandring i attituder blandt både mænd og kvinder og hermed også om vidners attitude, som går forud for reaktioner og indgriben i seksuelle overgreb (Manning et al. 2007; Fischer et al. 2011). Fra denne forskning står det klart, at vidners reaktion på seksuelle overgreb spiller en væsentlig og aktiv forebyggende rolle mere generelt (Banyard et al. 2007; Cowan 2000; O'Donohue et al. 2003).

Banyard et al.s studie *Sexual Violence Prevention Through Bystander Education: An Experimental Evaluation* (2007) viser positive resultater både i forhold til holdning og aktiv involvering, når forebyggelse tænkes relationelt frem for at målrettes mod enten mænd eller kvinder. På trods af vores undersøgelses få antal observationer mener vi alligevel, at ovenstående erfaringer og resultater peger imod, at vidner kan og bør tænkes som et aktiv i forhold til forebyggelse. Yderligere vidner tvetydigheden om, at dette præventive arbejde er påtrængende relevant, når vi ser på den forholdsvis store andel af vidner, der ikke intervenserer ved seksuelle overgreb.

Etnicitet

I lyset af den seneste tids debat, hvor det ofte fremføres, at mænd med anden etnisk baggrund end dansk er overrepræsenterede som gerningspersoner bag seksuelle overgreb, må det formodes, at spørgsmålet om etnicitet kan have almen samfundsmæssig interesse i forhold til afklaring af omfanget og andelen af mænd med anden etnisk baggrund bag seksuelle overgreb i Danmark. Vi skal dog, forud for præsentationen af undersøgelsens resultater, fremhæve en række forbehold, der indikerer, at undersøgelsens resultater bør læses med forsigtighed samt fraråde forhastede konklusioner. Det første forbehold for undersøgelsens resultater, som vi mener er væsentligt at påpege, er det faktum, at vi undersøger seksuelle overgreb i et livsperspektiv. Vi kan således have at gøre med overgreb, som ligger langt tilbage for den enkelte dansker og således også vedrøre overgreb, der er begået på et tidspunkt, hvor befolkningssammensætningen i har set anderledes ud. Vi kan dermed ikke gengive et aktualitetsbillede, men derimod i det følgende angive, hvor mange kvinder der i et livsperspektiv har været udsat for et overgreb begået af mænd med anden etnisk baggrund end dansk. Dette er et vægtigt forbehold i forhold til fortolkningen af fænomenets omfang. En mulig måde at kunne undersøge forskelle i forhold til generationer og etnicitet kunne have været at kontrollere for årstallet for overgrebet, men en sådan nuancering er statistisk set ikke mulig grundet fænomenets sjældenhed (n=21).

I undersøgelsen angiver 9,6 procent, at det seksuelle overgreb er begået af en gerningsperson med anden etnisk baggrund end dansk. I det følgende ser vi på eventuelle forskelle blandt seksuelle overgreb, i forhold til om gerningspersonen/gerningspersonerne er etnisk danske eller med anden etnisk baggrund end dansk. Det er væsentligt at fremhæve, at etnicitet er defineret gennem det spørgsmål, der stilles respondenterne om, hvorvidt gerningspersonen havde anden etnisk baggrund end dansk. Vi kender således ikke til den specifikke oprindelse. Og igen skal vi fremhæve, at vi har at gøre med et billede, der henviser til overgreb i et livsperspektiv, og at resultaterne således ikke udgør et aktualitetsbillede.

Tabel 6.2: Gerningspersons etnicitet, fordelt efter relation til gerningsperson. Procent.

	Etnisk dansk gernings- person(er)	Anden etnisk gerningsper- son(er)	Total
Fremmed gerningsperson	13 %	58 %	17 %
Kender gerningsperson	88 %	42 %	84 %
Antal overgreb	175	17	192

Note: Pearsons Chi²-test, $p < 0,001$

Som vi ser i tabel 6.2 ovenfor, viser det sig, at offerets sociale relation til den person, der begår et seksuelt overgreb, er signifikant anderledes mellem gerningspersoner med dansk baggrund og anden etnisk baggrund end dansk. Resultaterne peger på, at gerningspersoner med anden etnisk baggrund oftere er ukendte for offeret, forstået på den måde, at de ikke har kendt hinanden i mere end 24 timer forud for hændelsen.

Tabel 6.3: Gerningspersons etnicitet, fordelt efter typer af modstand under seksuelt overgreb. Procent.

	Etnisk dansk gerningsperson(er)	Anden etnisk gerningsperson(er)	P-værdi
Fysisk modstand	29 %	57 %	0,008
Verbal modstand	38 %	46 %	0,457
For bange til at gøre modstand	32 %	33 %	0,892
Antal overgreb	194	21	

Note: Pearsons Chi²-test.

I tabel 6.3 ovenfor ses det, at ofrene i flere overgrebssituationer med gerningspersoner af anden etnisk baggrund end dansk gør tydeligere modstand i de seksuelle overgreb, end det er tilfældet i overgreb begået af etnisk danske gerningspersoner.

Tabel 6.4: Gerningspersons etnicitet, fordelt efter fysiske skader efter seksuelt overgreb. Procent.

	Etnisk dansk gerningsperson(er)	Anden etnisk gerningsperson(er)	Total
Fysiske skader	28 %	49 %	30 %
Antal overgreb	190	20	210

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,058$

Vi ser i tabel 6.4, at andelen af ofre, der i forbindelse med overgrebet er blevet pådraget fysiske skader, er signifikant større på et 10-procents-niveau blandt ofre, hvor gerningspersonen var af anden etnisk baggrund end dansk end blandt ofre, hvor gerningspersonen var etnisk dansk.

Tabel 6.5: Gerningspersons etnicitet, fordelt efter sted, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

	Etnisk dansk gerningsperson(er)	Anden etnisk gerningsperson(er)	Total
Hjemme hos offer	41 %	29 %	40 %
Hjemme hos gerningsperson(er) eller i andet privat hjem	44 %	26 %	42 %
På gaden, i et naturområde eller lignende	8 %	22 %	9 %
På arbejdsplads	2 %	0 %	2 %
Et andet sted	5 %	23 %	6 %
Antal overgreb	191	21	212

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,002$

Som det fremgår af tabel 6.5, angiver en større andel af ofrene i tilfælde, hvor gerningspersonen er etnisk dansk, at overgrebet er foregået på offerets egen eller på gerningspersonens bopæl end i tilfælde, hvor gerningspersonen er af anden etnisk baggrund end dansk. Omvendt ser vi, at andelen af overgreb, der er foregået på gaden, i et naturområde eller lignende er højere blandt ofre, der har angivet, at gerningspersonen var af anden etnisk baggrund end dansk end blandt ofre, der har angivet, at gerningspersonen var etnisk dansk.

Overordnet mener vi, at det væsentligste fund i undersøgelsen af sociale relationers betydning for karakteren af det seksuelle overgreb er, at mænd med anden etnisk baggrund end dansk udgør en marginal andel af gerningspersoner i forhold til de seksuelle overgreb, der bliver begået i Danmark. Samtidig finder vi, at

kendskabet mellem offer og gerningsperson forud for disse hændelser er signifikant mindre, og at dette også har betydning for overgrebets karakter.

Der er ikke statistisk signifikant sammenhæng mellem, om overgrebet oplevedes som kriminelt, og gerningspersonens etnicitet. Vi har at gøre med få overgreb begået af mænd med anden etnisk baggrund end dansk, hvorfor der ikke er basis for klart at konkludere, at der er forskelle.

Kapitel 7: Gerningspersoners brug af tvang og ofres modstandsformer

I dette kapitel ser vi fortsat på de seksuelle krænkelser, der involverer, at offeret er blevet tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex. Vi undersøger en række karakteristika ved overgrebet, herunder hvilke typer af tvang gerningspersonen anvendte i situationen, hvilken type modstand offeret ydede mod gerningspersonen, såfremt offeret ydede modstand, og hvorvidt eventuelle vidner til overgrebet intervererede. Derefter ser vi på overgrebets følgevirkninger for offeret. Afslutningsvis ser vi nærmere på de særligt grove fysiske overgreb.

I kapitlet finder vi, at den typiske form for vold i forbindelse med seksuelle overgreb er at blive holdt fast og holdt nede, alt imens tydeligere typer af fysisk vold er sjældnere (f.eks. kvælningsforsøg, slag og spark). Således angiver også 24 % af ofrene, at de blev overtalt på trods af modvilje. Dette giver igen anledning til at antage, at sociale relationer påvirker den tvang, der anvendes i forbindelse med seksuelle overgreb, hvor netop manipulation og overtalelse har større mulighed for at finde sted, trods ulyst, i tilfælde, hvor parterne kender hinanden i forvejen. Samtidig er det signifikant, at fysisk vold hænger sammen med fysisk og verbal modstand, forstået således, at tydelige typer af modstand også resulterer i mere vold og flere fysiske skader på offeret. Voldelige overgreb har signifikant større personlige konsekvenser for offeret i form af modløshed, mistillid og efterfølgende angst for at gå på gaden set i forhold til ikke-voldelige overgreb.

Figur 7.1: Typer af tvang under seksuelt overgreb. Procent.

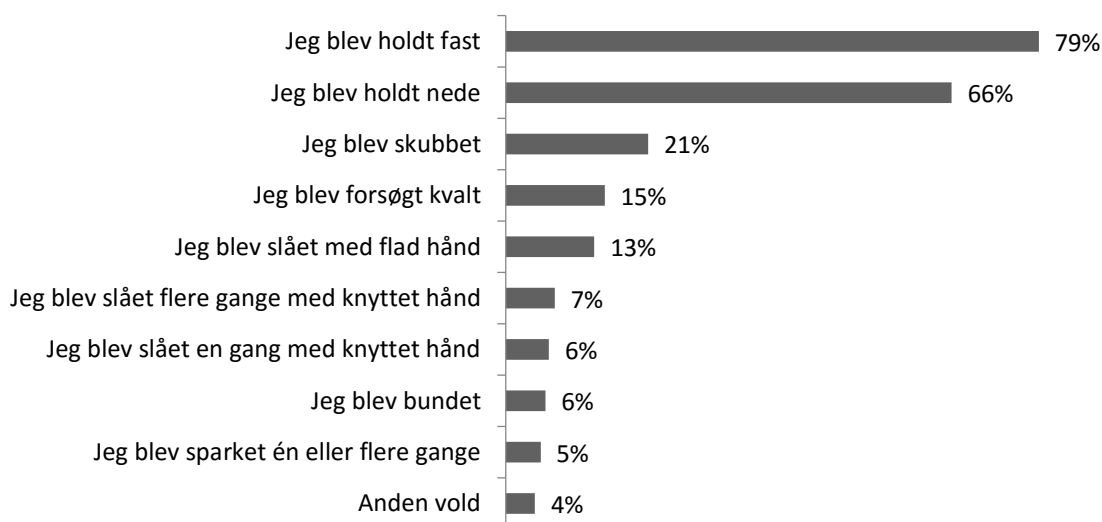

Note: n=222, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere typer tvang, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende.

Som det fremgår af figur 7.1, har 41 procent angivet, at gerningspersonen anvendte fysisk vold som tvangsmiddel. Samlet set angiver flest, at de blev udsat for verbale former for tvang i form af eksempelvis overtalelse eller følelsesmæssig påvirkning. De færreste angiver – 3 procent – at gerningspersonen gjorde brug af et våben, hvilket er lavere end det resultat, der præsenteres i *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015*, hvor 8 procent af ofre for tvangssamleje eller forsøg herpå angiver, at gerningspersonen gjorde brug af et våben (Balvig et al. 2016:88). 7 procent angiver, at de ikke blev presset eller tvunget i situationen. Figur 7.1 giver således et overblik over de mangeartede former for tvang, som anvendes af gerningspersoner i forbindelse med seksuelle overgreb, hvor vi kan se, at seksuelle overgreb foregår i situationer, hvor ofre ikke blev presset eller tvunget i situationen. Dette tyder på, at forskningen og de præventive indsatser må arbejde med et perspektiv, der kan få greb om indirekte former for tvang såsom autoritetsforhold, intime relationer etableret forud for overgrebet, familierelationer, generationelle forskelle eller andre faktorer, som betyder, at der ikke nødvendigvis er tale om tvang i den konkrete overgrebssituation.

I nedenstående figur 7.2 ser vi på de tilfælde, hvor gerningspersonen har anvendt fysisk vold i situationen.

Figur 7.2: Typer af fysisk vold under seksuelt overgreb. Procent.

n=90 (n=92 ved "Jeg blev holdt fast")

Af figur 7.2 fremgår det, at blandt dem, som blev udsat for fysisk tvang af gerningspersonen, oplevede de fleste ofre at blive fastholdt i forbindelse med overgrebet. De færreste oplevede fysisk tvang i form af spark eller blev bundet. 13 procent angiver at være blevet slået med flad hånd, og 21 procent blev skubbet. 15

procent blev forsøgt kvalt, hvilket må betragtes som en særdeles alvorlig og grov type af vold i forbindelse med seksuelle overgreb.

I afslutningen af dette kapitel ser vi nærmere på de af overgrebene, hvor offeret enten blev truet med vold, udsat for vold, eller hvor gerningspersonen gjorde brug af et våben. I nedenstående tabel 7.1 ser vi på eventuelle kønsforskelle, i forhold til hvilken form for tvang ofrene blev udsat for.

Tabel 7.1: Offerets køn, fordelt efter typer af tvang under seksuelt overgreb. Procent.

	Kvinde	Mand	P-værdi
Truede med at afslutte vores forhold	4 %	0 %	0,280
Overtalte mig på trods af min modvilje	22 %	38 %	0,068
Nedgjorde eller ydmygede mig	14 %	13 %	0,915
Blev sur, efter jeg havde sagt fra (uden at bruge eller true med fysisk vold)	14 %	18 %	0,632
Truede med at bruge fysisk vold mod mig eller nogen, jeg kender	11 %	10 %	0,852
Brugte fysisk vold eller kraft ved eksempelvis at slå mig eller holde mig nede	48 %	11 %	< 0,001
Havde et våben	3 %	0 %	0,290
Andre måder	9 %	15 %	0,273
Jeg blev ikke presset eller tvunget i situationen	5 %	12 %	0,088
Antal overgreb	185	35	

Note: Pearsons Chi²-test.

Som vi ser i tabel 7.1, er signifikant flere af de kvindelige ofre blevet udsat for, at gerningspersonen brugte fysisk vold som at slå eller holde dem nede, end det er tilfældet for de mandlige ofre. Der er således mærkbare kønsforskelle, når det drejer sig om udsathed for fysisk vold i forbindelse med overgrebene. Endvidere fremgår det, at en større andel af mænd end kvinder angiver, at de blev overtalmod deres vilje, og at de ikke blev presset eller tvunget i situationen. Disse forskelle er dog kun signifikante på et 10-procents-niveau og skal derfor fortolkes med varsomhed.

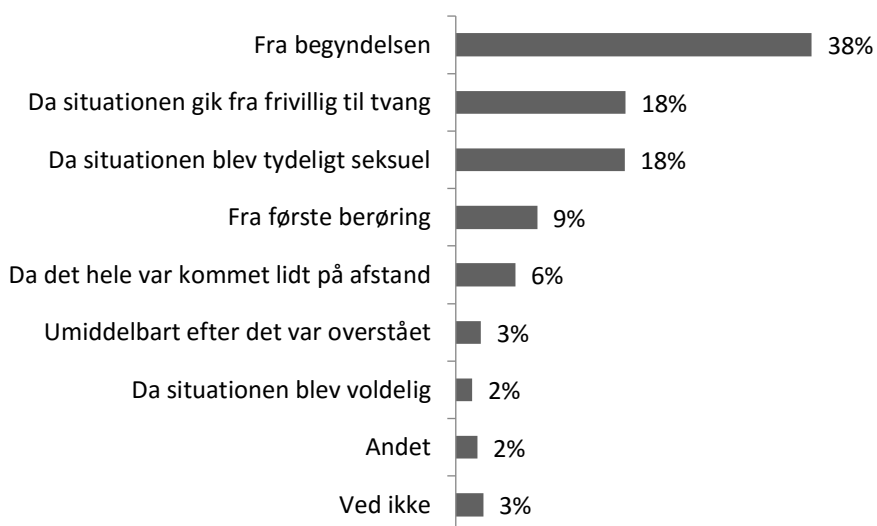
Tabel 7.2: Offerets køn, fordelt efter typer af tvang eller trusler under seksuelt overgreb. Procent.

	Kvinde	Mand	P-værdi
Verbal tvang eller trusler	39 %	57 %	0,052
Fysisk tvang eller trusler	54 %	17 %	<0,001
Antal overgreb	185	35	

Note: Pearsons Chi²-test.

Af tabel 7.2 fremgår andelen af kvinder og mænd, der blev udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, og hvor gerningspersonen anvendte henholdsvis verbal eller fysisk tvang. Her ses det, at over halvdelen (57 procent) af de mandlige ofre var udsat for verbal tvang, da de blev tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex, mens dette var tilfældet for 39 procent af kvinderne. Forskellen er statistisk signifikant, dog kun på 10-procents-niveau. Verbal tvang er her defineret ved, at gerningspersonen eksempelvis truer med at afslutte et forhold, truer med at sprede rygter, eller hvis gerningspersonen blev sur, efter at offeret havde sagt fra. At en mindre andel kvinder udsættes for verbal tvang end mænd, kan muligvis hænge sammen med, at kvinderne i højere grad end mændene udsættes for fysisk tvang under overgrebet. 54 procent af de kvindelige ofre angiver at have været udsat for fysisk tvang såsom brug af fysisk vold eller trusler herom. Dette er en signifikant større andel end mændene, hvor kun 17 procent er udsat for fysisk tvang under det seksuelle overgreb.

Figur 7.3: Hvornår overgrebet blev ubehageligt. Procent.

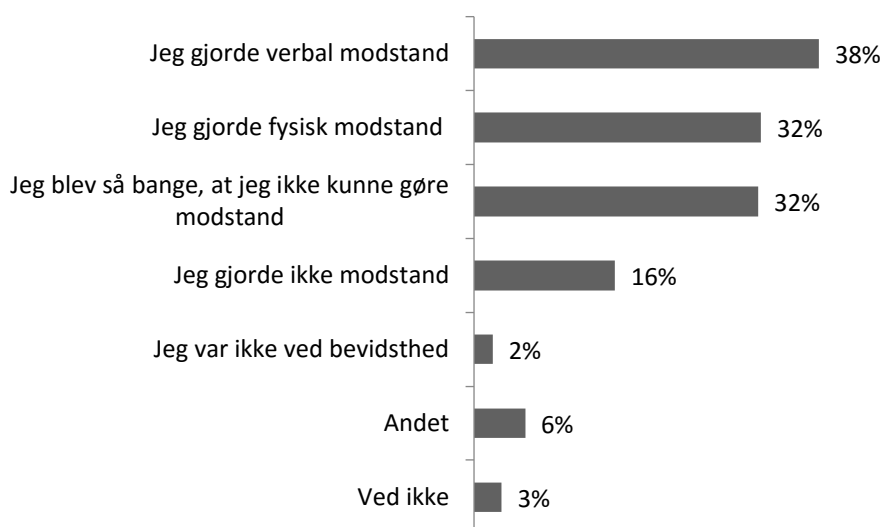

n=209

I figur 7.3 ser vi, at de fleste – 38 procent – oplevede overgrebet som ubehageligt fra begyndelsen, mens 18 procent oplevede, at situationen blev ubehagelig, da den blev tvangspræget. Dette har muligvis relation til den anvendte tvangstype, og det er således muligt, at der er anvendt mere eksplicitte former for tvang i de tilfælde, hvor respondenterne har oplevet overgrebet som ubehageligt fra begyndelsen. Således er det muligt, at ovenstående erfaringer har at gøre med, hvorvidt overgrebet har været af overfaldskaraktter eller ej. Voldtægtstypologierne "overfaldsvoldtægt", "kontaktvoldtægt" og "partnervoldtægt" behandles særskilt i kapitel 11, hvor vi blandt andet ser på de typer af tvang, der kendetegner de forskellige former for voldtægt. Af figur 7.3 fremgår, at ofrene generelt oplevede situationen som ubehagelig relativt tidligt i forløbet. De færreste oplevede først overgrebet som ubehageligt, da situationen blev eksplicit voldelig. Denne andel skal dog ses i sammenhæng med, at det ikke er alle – men 41 procent – af respondenterne, der har været udsat for vold i forbindelse med tvangssamlejet eller forsøg herpå. Henholdsvis 3 procent og 6 procent angiver, at de først oplevede hændelsen som ubehagelig, enten umiddelbart efter at tvangssamlejet var overstået, eller da hændelsen var "kommet lidt på afstand". Dette kan tyde på, at nogle seksuelle overgreb først efterfølgende defineres som et ubehageligt overgreb.

I nedenstående ser vi på, hvorvidt ofrene ydede modstand under overgrebene og i så fald hvilken form for modstand. Et nyligt bidrag peger på, at forståelsen af en afvisning af seksuelt samkvem særligt blandt unge varierer i forhold til den situationelle kontekst, og at de sociale spilleregler i potentielt seksuelle sammenhænge kan være anderledes end spillereglerne for andre former for socialt samvær (Banyard et al. 2007; Banyard et al. 2004; Berkowitz 2002; DeKeseredy et al. 2000; Foubert 2000; Foubert & Marriott 1997; Katz, Lønne, & Markussen 2011; Slaby & Stringham 1994). Her skal det nævnes, at definitionen af en hændelse som et seksuelt overgreb under ingen omstændigheder beror på, hvorvidt offeret ydede modstand eller ej, og at nedenstående figur 7.4 er medtaget for at se på så mange nuancer i ofrenes udsathed for overgreb som muligt.

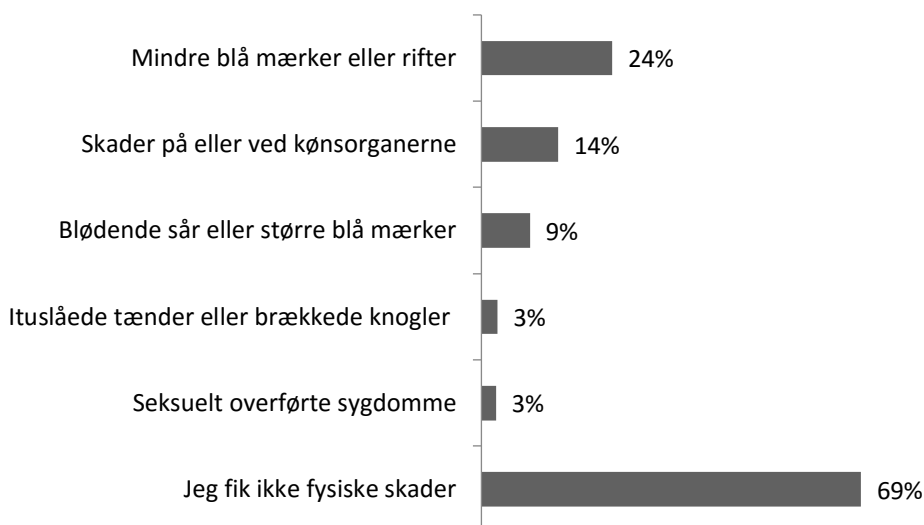
Figur 7.4: Typer af modstand under seksuelt overgreb. Procent.

Note: n=222, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere typer tvang, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende.

I figur 7.4 ser vi, at omtrent lige mange af ofrene har angivet, at de under overgrebet ydede verbal eller fysisk modstand. Desuden ser vi, at en tilsvarende andel af ofrene har angivet, at de blev så bange, at de ikke evnede at gøre modstand. Nyere neurologisk forskning viser, at immobilisation, og ikke blot kamp-flugt-reaktioner, er en neurologisk refleks, når mennesker udsættes for situationer, som de vurderer potentielt livstruende (Porges & Peper 2015:7). Således synes denne reaktion lige så hyppigt forekommende som de verbale og fysiske former for modstand, som tidligere har været anset for nødvendige for, at en hændelse kunne karakteriseres som et overgreb. Som rapporten *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015* påpeger, forekommer der ændringer over tid i, hvad der opfattes som et seksuelt overgreb (Balvig et al. 2015:84), og fordi ofrene har defineret hændelsen som en seksuel krænkelse og som noget, der er sket mod deres vilje, kan dette resultat muligvis indikere en nuancering i opfattelsen af, hvad der karakteriserer et overgreb. Det er vores forhåbning, at dette fund kan medvirke til at nuancere, hvordan ofrenes reaktioner i nogen grad disharmoniserer med forestillinger om en ”rigtig afvisning”, sådan som de eksisterer blandt unge danskere (Johansen 2016:28). I det følgende vender vi os mod de konsekvenser, som offerets uønskede erfaring med at blive tunget til sex eller forsøgt tvunget til sex har haft, hvor vi ser på både fysiske skader og psykisk-helbredsmæssige skader.

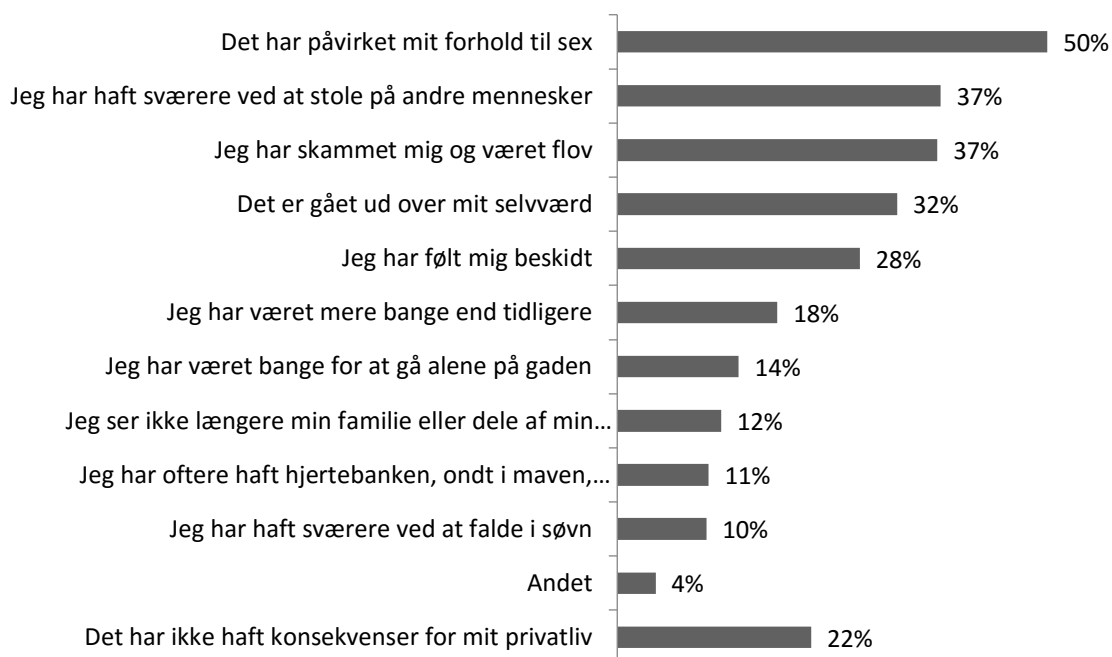
Figur 7.5: Skader eller fysiske eftervirkninger efter seksuelt overgreb. Procent.

Note: n=154-211, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere typer skader, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende.

Af figur 7.5 fremgår det, at de fleste af ofrene, 69 procent, ikke blev pådraget fysiske skader i forbindelse med overgrebet. 24 procent angiver, at de fik mindre blå mærker eller rifter, og 14 procent angiver, at de fik skader på eller ved kønsorganerne. 9 procent fik blødende sår eller blå mærker, og 3 procent fik tænder slået itu eller brækket knogler i forbindelse med overgrebet. Slutteligt angiver 3 procent, at de i forbindelse med overgrebet blev smittet med seksuelt overførte sygdomme. En enkelt respondent angiver at have skader så alvorlige, at han eller hun var i livsfare.

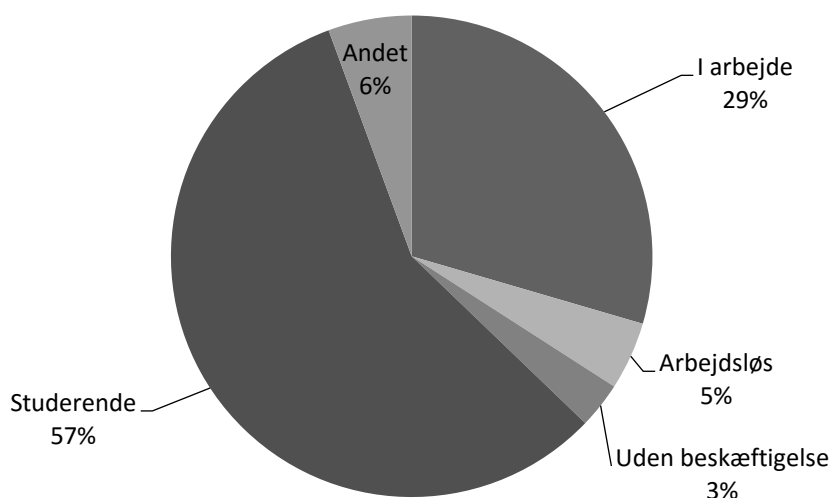
Figur 7.6: Konsekvenser for privatliv. Procent.

Note: n=222, Respondenter har her haft mulighed for at angive flere typer tvang, og svarene er dermed ikke gensidigt udelukkende.

Ser vi på de psykiske konsekvenser af danskernes uønskede erfaring med tvungen til sex eller forsøg på tvungen sex, som det er præsenteret i figur 7.6, ser vi, at næsten halvdelen har angivet, at det har påvirket deres forhold til sex, og at mere end en tredjedel har angivet, at de efter overgrebet har haft sværere ved at stole på andre mennesker eller skammet sig over overgrebet. Næsten en tredjedel har angivet, at overgrebet er gået ud over deres selvværd, eller at de har følt sig beskidte efter overgrebet. Henholdsvis 18 procent og 14 procent angiver, at overgrebet har betydet, at de har været mere bange end tidligere, og at de efter overgrebet har været bange for at gå alene på gaden. 11 procent angiver, at de oftere har hjertebanken eller ondt i maven, eller at de efter overgrebet har haft sværere ved at falde i søvn. 12 procent angiver, at overgrebet har betydet, at de ikke længere ser deres familie eller dele af deres familie. Dette er muligvis forbundet til de overgreb, hvor gerningspersonen har været et familiemedlem eller offeret nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner. 22 procent angiver, at overgrebet ikke har haft konsekvenser for deres privatliv.

Figur 7.7: Primær beskæftigelse på tidspunktet for seksuelt overgreb. Procent.

n=222

Som det fremgår af figur 7.7, var lidt over halvdelen af ofrene for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex studerende på tidspunktet for overgrebet, mens 29 procent var i arbejde på hændelsestidspunktet. Den relativt store andel af studerende skyldes formentlig det, at gennemsnitsalderen for ofre for tvungen sex eller forsøg herpå er 18,5 år. Aldersfordelingen for udsathed for seksuelle krænkelser er behandlet særskilt i kapitel 6. Ud af de personer, der enten havde arbejde eller studier som deres primære beskæftigelse på tidspunktet for det seksuelle overgreb, har 9 procent angivet, at overgrebet har medført fravær fra arbejdet eller studiet.

Tabel 7.3: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter sted, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	Total
Hjemme hos offer	41 %	37 %	39 %
Hjemme hos gerningsperson(er)	29 %	36 %	33 %
I et andet privat hjem	14 %	6 %	10 %
På gaden, i et naturområde eller lignende	7 %	11 %	9 %
Et andet sted	7 %	10 %	9 %
Antal overgreb	116	106	219

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,215$

I ovenstående tabel 7.3 ses det, at der ikke er statistisk signifikant forskel på, om voldelige og ikke-voldelige overgreb finder sted på offerets bopæl eller på gerningspersonens bopæl.

Tabel 7.4: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter relation til gerningsperson. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	Total
Fremmed gerningsperson	13 %	20 %	16 %
Bekendt gerningsperson	37 %	32 %	34 %
Gerningsperson er en partner	16 %	23 %	19 %
Gerningsperson er et familiemedlem	22 %	14 %	18 %
Anden gerningsperson	13 %	10 %	11 %
Antal overgreb	113	106	219

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,246$

I tabel 7.4 ser vi på, hvilken relation offeret har til gerningspersonen i forbindelse med henholdsvis ikke-voldelige og voldelige overgreb. Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem stedet, hvor overgrebet finder sted, og om overgrebet har været voldeligt eller ej.

Tabel 7.5: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter typer af modstand under seksuelt overgreb. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	P-værdi
Jeg gjorde fysisk modstand	21 %	44 %	<0,001
Jeg gjorde verbal modstand	29 %	48 %	0,005
Jeg blev så bange, at jeg ikke kunne gøre modstand	28 %	36 %	0,247
Jeg gjorde ikke modstand	20 %	11 %	0,070
Jeg var ikke ved bevidsthed	4 %	0 %	0,033
Antal overgreb	116	106	

Note: Pearsons Chi²-test

Af tabel 7.5 fremgår det, at der er signifikant sammenhæng mellem, om offeret har gjort fysisk modstand, og om overgrebet har været voldeligt, hvor en større andel ofre udsat for voldelige overgreb har gjort fysisk modstand. Ligeledes ses en signifikant sammenhæng mellem, om offeret ydede verbal modstand, og om overgrebet var voldeligt. Andelen af ofre, der angiver, at de var for bange til at gøre modstand, er ikke statistisk signifikant større blandt ofre udsat for voldelige overgreb end blandt ofre udsat for ikke-voldelige overgreb. Ser vi på de skader, som ofrene blev pådraget i forbindelse med overgrebene, er der imidlertid tydelige forskelle.

Tabel 7.6: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter skader efter seksuelt overgreb. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	P-værdi
Blå mærker eller rifter	5 %	44 %	<0,001
Skader ved kønsorgan	8 %	23 %	0,005
Antal overgreb	101	92	193

Note: Pearsons Chi²-test, ved skader ved kønsorgan er n=103 for ikke-voldeligt og n=70 for voldeligt overgreb.

Af tabel 7.6 ses det som forventet, at en signifikant større andel af de respondenter, der har været udsat for et voldeligt overgreb, er blevet pådraget fysiske skader i form af blå mærker eller rifter samt skader ved kønsorgan end ofre, der har været udsat for ikke-voldelige overgreb.

Tabel 7.7: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter konsekvenser for privatliv. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt over- greb	P-værdi
Jeg har været mere bange end tidligere	9 %	28,4	0,001
Jeg har oftere haft hjertebanken, ondt i maven, svimmel- hed, modløshed, træthed eller hovedpine	5 %	17 %	0,014
Jeg har haft sværere ved at falde i søvn	8 %	13 %	0,198
Jeg har haft sværere ved at stole på andre mennesker	29 %	46 %	0,014
Det har påvirket mit forhold til sex	45 %	55 %	0,167
Jeg har været bange for at gå alene på gaden	5 %	24 %	0,001
Jeg ser ikke længere min familie eller dele af min familie	11 %	13 %	0,586
Det har ikke haft konsekvenser for mit privatliv	24 %	21 %	0,628
Antal overgreb	116	106	

Note: Pearsons Chi²-test.

Af tabel 7.7 fremgår det, at der er en række signifikante forskelle mellem ofre for ikke-voldeligt overgreb og voldelige overgreb, når vi ser på de konsekvenser, som overgrebet efterfølgende har haft for ofrenes privatliv og velbefindende. En signifikant større andel af ofrene for voldelige overgreb end ofre for ikke-voldelige overgreb har været mere bange end tidligere, ligesom en signifikant større andel af ofre i voldelige sager efter overgrebet oftere har haft hjertebanken, ondt i maven, oplevet svimmelhed eller træthed eller haft hovedpine. Desuden fremgår det, at en signifikant større andel af ofre, som var udsat for voldelige overgreb, efterfølgende har haft sværere ved at stole på andre mennesker end ofre, som var udsat for ikke-voldelige overgreb. Desuden angiver en signifikant større andel af ofrene for voldelige overgreb end ofre for ikke-voldelige overgreb, at de efter overgrebet har været bange for at gå alene på gaden.

Kapitel 8: Forskelle mellem overfalds-, kontakt- og partnervoldtægter

I dette kapitel ser vi på de tre typer af overgreb, som den eksisterende forskning har anvendt i kortlægningen af udbredelsen og karakteren af seksuelle overgreb (Johansen 2016:28 f.). Vi definerer her overfaldsvoldtægter som tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, som foregår i det offentlige rum, og hvor gerningspersonen er fremmed for offeret. I dette kapitel indfører vi således en stedsbaseret dimension til definitionen på overfaldsvoldtægt, hvor den eksisterende forskning alene har defineret overfaldsvoldtægten ved, at offeret ikke har haft forudgående kendskab til gerningspersonen forud for hændelsen (Balvig et al. 2009:16). Vi definerer kontaktsvoldtægter som tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, hvor gerningspersonen er offerets ven, bekendte, kollega eller på anden vis har en relation forud for overgrebet, som ikke er i egenskab af at være offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner. Desuden er offeret her 13 år eller derover. Slutteligt definerer vi partnervoldtægt som tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, hvor gerningspersonen er offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner. Kapitlet viser, at den hyppigste voldtægt er kontaktsvoldtægten, mens den mindst hyppigste er overfaldsvoldtægten. Vi ser også, at den hyppigste trussel for partnervoldtægten består i verbal tvang eller trussel (63 %), og at der ydes mindre grad af fysisk modstand i forbindelse med partnervoldtægt sammenlignet med kontakt- og overfaldsvoldtægt. Modsat er tendensen for overfaldsvoldtægter, hvor fysisk modstand er signifikant højere (59 %).

Tabel 8.1: Typer seksuelt overgreb. Procent.

Overfaldsvoldtægt	7 %
Kontaktsvoldtægt	27 %
Partnervoldtægt	19 %

n=222

I tabel 8.1 ser vi, at den hyppigste type voldtægt som forventet er kontaktsvoldtægten, mens den mindst hyppigt forekommende er overfaldsvoldtægten. Igen ser vi altså, at overgreb, hvor offer og gerningsperson kender hinanden forud for hændelsen, er langt hyppigere end overgreb begået af en fremmed på et offentligt sted. Desuden ser vi, at overgreb begået af offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner forekommer forholdsvis hyppigt. Således tyder resultaterne på, at der fortsat er behov for fokus på ikke blot spektakulære sager om overfaldsvoldtægter og fremmede gerningspersoner, men på de overgreb, som foregår blandt danskere, som kender hinanden på forhånd. Det skal bemærkes, at den lavere andel

ofre i vores stikprøve, der har været udsat for overfaldsvoldtægt, er betragteligt lavere, når der sammenlignes med øvrige danske forskningsresultater omhandlende ofre for tvangssamleje, hvor gerningspersonen er ukendt for offeret (Balvig et al. 2016:85). Dette skyldes formentlig denne undersøgelses indføring af et offentligt sted som karakteristika for overfaldsvoldtægten. Det er desuden muligt, at nogle af de respondenter, som har været udsat for flere overgreb, har vurderet det tilfælde, hvor de kendte gerningspersonen i forvejen, som den mest alvorlige hændelse.

For at nærme os en forståelse af, hvilke situationelle omstændigheder der kendetegner de tre typer overgreb, ser vi i nedenstående på de eventuelle former for tvang og modstand, som henholdsvis offeret og gerningspersonen har ydet, og på de eventuelle fysiske skader, som ofrene er blevet pådraget i forbindelse med de tre typer overgreb.

Tabel 8.2: Overgrebstype, fordelt efter gerningspersons brug af verbal tvang eller trusler under seksuelt overgreb. Procent.

	Overfaldsvoldtægt	Kontaktvoldtægt	Partnervoldtægt	Total
Verbal tvang eller trussel	17 %	41 %	63 %	55 %
Antal overgreb	16	59	42	117

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,006$

Tabel 8.2 viser gerningspersonens anvendelse af verbal tvang eller trusler og de respektive andele blandt ofre for henholdsvis overfaldsvoldtægt, kontaktvoldtægt og partnervoldtægt. Vi ser, at signifikant flere kontaktvoldtægter og partnervoldtægter involverede verbal tvang eller trusler, end det er tilfældet for overfaldsvoldtægter. Vi definerer verbal tvang som gerningspersonens anvendelse af forskellige former for overtalelse, nedgørelse og ydmygelse, og resultaterne tyder således på et behov for en forståelse af seksuelle overgreb i relationer etableret forud for hændelsen, som kan få greb om de verbale tvangsformer, der kendetegner dem.

Tabel 8.3: Overgrebstype, fordelt efter typer af modstand under seksuelt overgreb. Procent.

	Overfaldsvoldtægt	Kontaktvoldtægt	Partnervoldtægt	P-værdi
Fysisk modstand	59 %	45 %	25 %	0,036
Verbal modstand	35 %	50 %	52 %	0,472
For bange til at gøre modstand	12 %	24 %	35 %	0,456
Antal overgreb	16	59	42	

Note: Pearsons Chi²-test.

Tabel 8.3 viser den modstand, som offeret eventuelt ydede i forbindelse med overgreb, og hvorledes den fordeler sig på de tre overgrebstyper. Her ser vi, at der er signifikant forskel på, om offeret ydede modstand, når vi sammenholder de tre overgrebstyper. 59 procent af ofre for overfaldsvoldtægt angiver, at de ydede fysisk modstand, mens dette tal er 45 procent blandt ofre for kontaktvoldtægt og 25 procent for ofre for partnervoldtægt. Selvom der er tale om seksuelle overgreb i alle tre typer overgreb, ser vi altså, at andelen af ofre for kontakt- og partnervoldtægt, der ydede fysisk modstand i situationen, er betragteligt lavere end ved overfaldsvoldtægter, hvilket ifølge ny dansk forskning kan have betydning for offerets oplevelse af, om overgrebet var en kriminel handling og dermed ligeledes influere på anmeldelsestilbøjeligheden (Johansen 2016). Forventeligt er der ligeledes forskel mellem de tre typer, når vi ser på andelen af ofre, der i forbindelse med overgrebet er blevet pådraget fysiske skader. I nedenstående ser vi på disse forskelle.

Tabel 8.4: Overgrebstype, fordelt efter skader efter seksuelt overgreb. Procent.

	Overfaldsvoldtægt	Kontaktvoldtægt	Partnervoldtægt	Total
Fysiske skader	55 %	25 %	61 %	34 %
Antal overgreb	16	59	42	116

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,061$

Tabel 8.4 viser, hvorvidt ofrene blev pådraget skader i forbindelse med de tre overgrebstyper. Vi ser, at der er signifikant forskel mellem typerne, dog på et 10-procents-signifikansniveau. 55 procent af ofrene for overfaldsvoldtægt angiver, at de fik fysiske skader som følge af overgrebet, mens dette er tilfældet for 25 procent og hele 61 procent af ofrene for henholdsvis kontaktvoldtægt og partnervoldtægt. Vi ser altså, at overgreb begået af en fremmed på et offentligt sted og overgreb begået af en partner i højere grad medfører fysiske skader på offeret end ved kontaktvoldtægt. Det er uvist, om den høje andel af fysiske skader ved partnervoldtægt skyldes, at denne type voldtægt i nogle tilfælde forekommer i intime relationer, som er præget af mere omfattende former for fysisk vold.

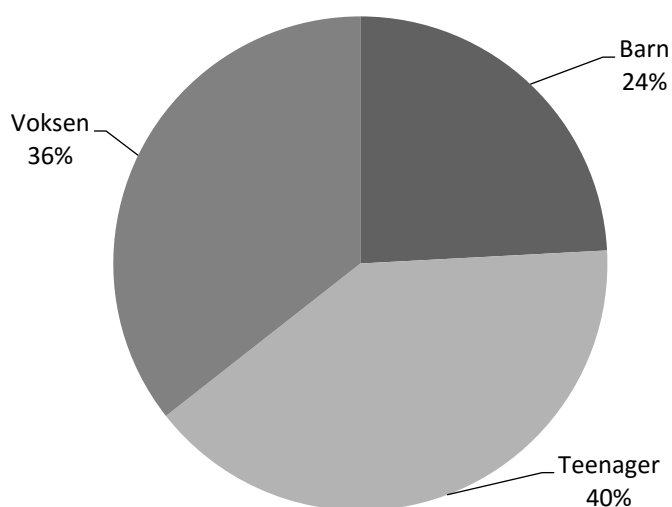
Kapitel 9: Udsathed for overgreb i teenageårene

Som tidligere beskrevet ved vi, at den alvorligste seksuelle krænkelse ofte sker i ungdomsårene, men samtidig ved vi relativt lidt om, hvad der rent faktisk foregår i de situationer, hvor overgrebene finder sted. I dette kapitel ser vi derfor på de overgreb, som er foregået i ofrenes ungdomsår og sammenholder dem med de overgreb, som er foregået i løbet af ofrenes voksenliv. Vi ser fortsat på besvarelser fra respondenter, der i løbet af deres liv er blevet tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex.

Her bemærker vi især, at der er signifikant forskel på overgreb begået mod voksne og overgreb begået mod teenagere set i forhold til modstandsformer. Her bør det bemærkes, at 39 procent, som blev udsat for overgreb i teenageårene, blev så bange, at de ikke kunne gøre modstand. Flere overgreb i teenageårene bliver begået i gerningspersonens hjem (41 %), end det gør sig gældende for de voksne ofre, hvor overgrebet i 53 procent af tilfældene bliver begået hjemme hos offeret. Forskelle mellem omstændigheder og situation må antages at være udtryk for forskelle i livsmønstre. Yderligere bør det bemærkes, at personlige konsekvenser for overgrebet er mere omfattende og gennemgribende i teenageårene, end når overgrebet bliver begået mod en voksen, hvor følelsen af skam og følelsen af at være beskidt er markant større efter overgreb begået i teenageårene end i voksenårene. Ligeledes ses en efterfølgende angst for at gå på gaden, som er markant større efter overgreb i teenageårene end for voksne. Vi må således konkludere, at seksuelle overgreb har flere og mere omfattende personlige konsekvenser for ofrene i teenageårene end voksenårene.

I nedenstående figur 9.1 fremgår det, at 24 procent af ofrene for seksuelle overgreb på overgrebstidspunktet var mellem 0 og 12 år. Forskningen viser, at denne type overgreb er radikalt anderledes for denne aldersgruppe end overgreb på andre aldersgrupper, hvorfor vi i det følgende alene fokuserer på teenagealdersgruppen fra 13-19 år og sammenholder deres erfaringer med voksne over 20 år.

Figur 9.1: Offers alder da udsat for seksuelt overgreb i livsperspektiv. Procent.

n=209

Figur 9.1. viser aldersfordelingen blandt ofre for seksuelle overgreb. Her ser vi, at størstedelen af ofrene, omtrent to femtedele, på overgrebstidspunktet var mellem 13 og 19 år, mens lidt over en tredjedel, 36 procent, var voksne på overgrebstidspunktet. I nedenstående tabel 9.1 ser vi på de to aldersgruppers relationer til gerningspersonerne.

Tabel 9.1: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter relation til gerningsperson. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	Total
Fremmed gerningsperson	21 %	19 %	20 %
Bekendt gerningsperson	38 %	37 %	37 %
Gerningsperson er partner	20 %	32 %	26 %
Gerningsperson er et familiemedlem	10 %	0 %	5 %
Anden gerningsperson	12 %	13 %	12 %
Antal overgreb	84	74	158

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,070$

Som det fremgår af tabel 9.1, er der en statistisk signifikant forskel (dog kun på 10-procents-niveau) på offerets relation til gerningspersonen, når vi sammenligner teenagere og voksne. Den centrale forskel er her,

at ingen respondenter, som på overgrebstidspunktet var voksne, er blevet tvunget til sex eller forsøgt tvunget til sex af et familiemedlem, hvilket er tilfældet for 10 procent af de unge ofre.

Tabel 9.2: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter typer af modstand under seksuelt overgreb. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	P-værdi
Jeg gjorde fysisk modstand	36 %	43 %	0,396
Jeg gjorde verbal modstand	37 %	50 %	0,126
Jeg blev så bange, at jeg ikke kunne gøre modstand	39 %	19 %	0,012
Jeg gjorde ikke modstand	13 %	14 %	0,900
Antal overgreb	84	74	

Note: Pearsons Chi²-test.

I tabel 9.2 ser vi, at andelen af unge ofre, der angiver, at de blev så bange, at de ikke kunne gøre modstand, er signifikant højere end andelen af voksne, der angiver det samme. Dette er for det første interessant, fordi nyere neurologisk forskning viser, at netop immobilitet er en neurologisk refleks, når mennesker udsættes for situationer, som de vurderer livstruende. Således er der altså tale om en reaktion blandt ofrene, som forskningen finder er koblet til neurologiske processer. Set i lyset af nyligt publiceret dansk forskning som viser, at der blandt unge danskeres eksisterer rigide forskrifter for en "rigtig afvisning" fra offeret, for at en hændelse kan karakteriseres som et seksuelt overgreb, er denne reaktion blandt de unge ofre således i sociale sammenhænge i risiko for at blive vurderet illegitim (Johansen 2016).

Tabel 9.3: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter sted, hvor seksuelt overgreb fandt sted. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	Total
Hjemme hos offer	23 %	53 %	37 %
Hjemme hos gerningsperson(er)	42 %	24 %	33 %
I et andet privat hjem	11 %	7 %	9 %
På gaden, i et naturområde eller lignende	14 %	6 %	11 %
Et andet sted	9 %	10 %	10 %
Antal overgreb	82	74	157

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,005$

Tabel 9.3 viser en signifikant sammenhæng mellem alder og det sted, hvor overgrebet fandt sted. Her ser vi, at mere end halvdelen af de voksne ofre blev overgrebet hos offeret selv, mens overgrebet for mere end en tredjedel (41 %) af de unge fandt sted hjemme hos gerningspersonen. Desuden er andelen af unge, der blev udsat for et seksuelt overgreb på gaden, i et naturområde eller lignende sted, mere end dobbelt så stor som andelen af voksne, der blev udsat herfor på gaden, i et naturområde eller lignende sted.

Tabel 9.4: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter, om seksuelt overgreb fandt sted i nattelivet. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	Total
Overgreb fandt sted før, under eller efter fest/bytur	34 %	39 %	37 %
Antal overgreb	84	74	158

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,570$

Tabel 9.4 viser sammenhængen mellem alder, og hvorvidt overgrebet foregik i nattelivet, hvor der ikke er signifikante forskelle. Vi må således antage, at seksuelle overgreb, der relaterer sig til byliv og fest, ikke blot er en problematik, der vedrører teenagere, men også voksne personer på 20 år eller derover.

Tabel 9.5: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter seksuelt overgreb, hvor der var alkohol involveret. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	P-værdi
Offer var påvirket af alkohol	31 %	33 %	0,848
Gerningsperson(er) var beruset	29 %	26 %	0,476
Antal overgreb	84	74	

Note: Pearsons Chi²-test

Af tabel 9.5 fremgår det, at der ikke er signifikant forskel mellem de to aldersgrupper, med hensyn til hvorvidt der var alkohol involveret i forbindelse med overgrebet. I det nedenstående ser vi på de personlige og/eller psykologiske konsekvenser af overgrebet, hvor der fremtræder signifikante forskelle mellem de to aldersgrupper.

Tabel 9.6: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter konsekvenser for privatliv. Procent.

	Udsat for seksuelt over- greb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	P-værdi
Jeg har været mere bange end tidligere	18,2	22,1	0,579
Jeg har oftere haft hjertebanken, ondt i maven, svimmelhed, modløshed, træthed el. hovedpine	14 %	8 %	0,235
Jeg har haft sværere ved at falde i søvn	11 %	7 %	0,469
Jeg har haft sværere ved at stole på andre men- nesker	39 %	32 %	0,393
Det har påvirket mit forhold til sex	53 %	40 %	0,098
Det er gået ud over mit selvværd	36 %	21 %	0,061
Jeg har skammet mig og været flov	46 %	26 %	0,014
Jeg har følt mig beskidt	37 %	21 %	0,042
Jeg har været bange for at gå alene på gaden	21 %	9 %	0,043
Det har ikke haft konsekvenser for mit privatliv	19 %	30 %	0,140
Antal overgreb	84	74	

Note: Pearsons Chi²-test.

Tabel 9.6 viser andelen af henholdsvis unge og voksne ofre, der har angivet en række personlige og/eller psykologiske konsekvenser som følge af det seksuelle overgreb. Her ser vi, at signifikant flere unge oplever at skamme sig og være flove over overgrebet samt at føle sig beskidte, end det er tilfældet blandt de voksne ofre. Desuden oplever flere unge end voksne, at de efter overgrebet har været bange for at gå alene på gaden. Hvis vi også ser på forskelle, der er statistisk signifikante på et 10-procents-niveau, kan vi endelig se, at overgrebet for flere unge end voksne har påvirket forholdet til sex, og at det er gået ud over deres selvværd.

I nedenstående ser vi på, hvem de to aldersgrupper har fortalt om overgrebet, samt hvordan deres omgivelser reagerede på ofrenes fortælling.

Tabel 9.7: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter, til hvem offer har fortalt om seksuelt overgreb. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	P-værdi
Bekendte	10 %	9 %	0,874
Venner	47 %	47 %	0,937
Kæreste	29 %	14 %	0,024
Ægtefælle	13 %	9 %	0,441
Familie	30 %	19 %	0,111
Læger, sygeplejersker, sundhedsplejersker el. lign. sundhedspersonale	11 %	10 %	0,797
Ikke fortalt det til nogen	26 %	30 %	0,598
Antal overgreb	84	74	

Note: Pearsons Chi²-test.

Tabel 9.7 viser, hvem ofre i de to aldersgrupper har fortalt om overgrebet. Vi ser her, at signifikant flere unge ofre end voksne ofre har fortalt om overgrebet til en kæreste, mens der i denne sammenhæng ikke kan identificeres øvrige forskelle mellem de to aldersgrupper. Dog skal det her bemærkes, at det ikke er alle respondenter, der har angivet, at de har en kæreste eller ægtefælle, hvorfor de har svaret nej til, hvorvidt de har fortalt det til disse to kategorier. Desuden kan vi ikke vide, om de respondenter, der har fortalt om overgrebet til en kæreste eller ægtefælle, har fortalt det til en nuværende eller til en tidligere ægtefælle eller kæreste.

Tabel 9.8: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter reaktioner fra mennesker, offer fortalte om seksuelt overgreb til. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	P-værdi
Jeg blev mødt med forståelse	69 %	70 %	0,877
Jeg blev mødt med omsorg	67 %	44 %	0,020
Jeg blev mødt med mangel på forståelse	21 %	16 %	0,543
Folk troede mig ikke	11 %	13 %	0,766
Antal overgreb	58	48	

Note: Pearsons Chi²-test.

Tabel 9.8 viser, hvordan ofrenes omgivelser reagerede, da ofrene fortalte om overgrebet, og hvordan reaktionerne fordeler sig på de to aldersgrupper. Her ser vi, at unge ofre i signifikant højere grad er blevet mødt med omsorg end de ofre, der på overgrebstidspunktet var voksne. Her ser vi, at mere end to tredjedele af de unge ofre blev mødt med omsorg, da de fortalte deres omgivelser om hændelserne. En del af forklaringen herpå kan muligvis være, at unge i højere grad end voksne er genkendelige som ofre, hvilket muligvis ligeledes er en del af forklaringen på nedenstående resultat omhandlende, hvorvidt de to grupper anmeldte overgrebet til politiet.

Tabel 9.9: Om offer var teenager eller voksen, fordelt efter, om seksuelt overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Udsat for seksuelt overgreb som teenager	Udsat for seksuelt overgreb som voksen	Total
Det blev anmeldt til politiet	13 %	7 %	10 %
Antal overgreb	84	74	158

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,198$

Tabel 9.9 viser andelen af de to aldersgrupper, der anmeldte overgrebet til politiet. Der er ikke statistisk signifikante forskelle.

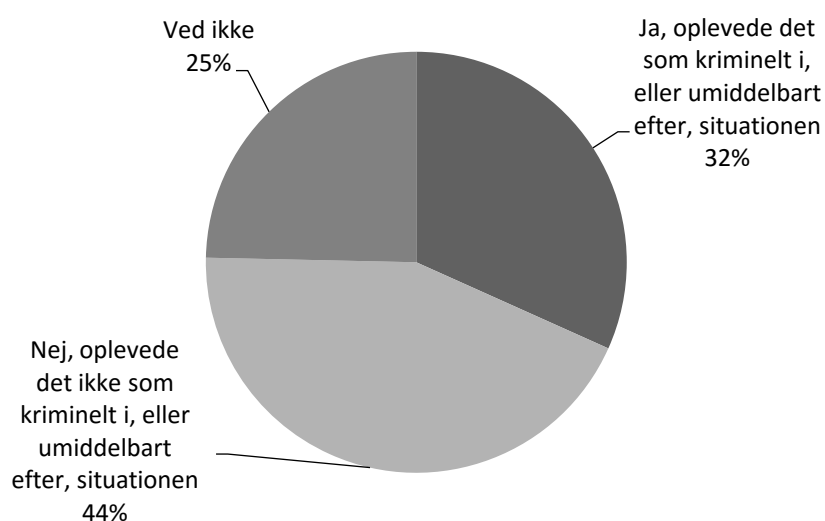
Kapitel 10: Kriminalitetsforståelser

I dette kapitel ser vi fortsat på de tilfælde, hvor danskerne har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex i et livsperspektiv. Hvad der anskues som kriminelt, kan ændre sig over tid og i forhold til den kontekst, individer befinder sig i. Således peger den danske offerundersøgelse eksempelvis på, at der er grund til at tro, at opfattelsen af, hvad der konstituerer en voldtægt, med tiden er blevet bredere (Johansen 2016:28 f.). Denne betragtning er interessant, fordi det må forventes at være udslagsgivende i både svarrater i viktimiseringsundersøgelser og anmeldelser til politiet. Her finder anden forskning, at den seksuelle handling ofte følger såkaldte sociale "scripts", der afstemmes situationen, og som også afgør, hvilke verbale eller fysiske signaler der opfattes som kriminelle og afvigende (Balvig et al. 2016:84). Således er det også muligt, at ofre for overgreb i barndommen først tolker overgrebet som kriminelt senere i livet. Derudover er den anvendte type af tvang udslagsgivende for, om det seksuelle overgreb defineres som værende kriminelt (Johansen 2016:28). I dette kapitel ser vi på, under hvilke omstændigheder og hvornår respondenter vurderer det seksuelle overgreb som kriminelt.

Et væsentligt resultat af undersøgelsen er, at vores undersøgelse viser, at blot 31 procent af ofre for seksuelle overgreb oplever, at overgrebet var kriminelt i eller umiddelbart efter selve situationen. Vi mener, at dette kan pege mod en af årsagerne til det omfattende mørketal – at overgrebet ikke meldes til politiet. Vores undersøgelse viser, at 88 procent af overgrebene ikke er blevet meldt til politiet, men at 58 procent af ofrene for seksuelle overgreb efterfølgende har ændret holdning og betragter overgrebet som kriminelt. Vi skal her pege på, at vi undersøger seksuelle overgreb i et livsperspektiv, og at historiske forandringer i, hvad der anerkendes som seksuelle overgreb, kan have ændret sig og således også have betydning for, hvordan overgrebet tolkes efterfølgende. Samtidig er det muligt, at ofre for seksuelle overgreb har brug for at bearbejde overgrebet, før de genkender overgrebet som kriminelt. Vi ser samtidig, at overgreb, der bliver begået af fremmede og familiemedlemmer, oftere anmeldes til politiet, hvorimod bekendte meget sjældent anmeldes til politiet, og partnere, der begår seksuelle overgreb, aldrig anmeldes til politiet. Vi ser således, at det store mørketal hovedsageligt vedrører seksuelle overgreb begået af gerningspersoner, der har intime eller andre typer af sociale relationer til offeret forud for overgrebet. Samtidig er det væsentligt at fremhæve, at blot 25 procent af ofrene for seksuelle overgreb ønsker, at den rette retsmæssige straf for overgrebet bør være fængsel, hvorimod 32 procent ikke ved, hvordan gerningspersonen bør straffes. Dette peger imod en kompleksitet og et spørgsmål om, hvorvidt ofre for seksuelle overgreb rent faktisk mener, at strafferetssystemet er adækvat i forhold til at imødekomme ofrenes behov for konsekvenser efter et over-

greb. Samtidig kunne disse resultater pege imod et øget behov for forebyggelse og anden form for registrering af seksuelle overgreb end dem, der ligger inden for det strafferetlige system. Resultatet peger således imod en diskrepans mellem ofrenes personlige interesser og en generel samfundsmæssig bekymring og interesse i at dømme og registrere overgribere.

Figur 10.1: Om offer oplevede seksuelt overgreb som kriminelt i, eller umiddelbart efter, situationen. Procent.

n=220

Figur 10.1 illustrerer de respektive andele af ofre for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, i forhold til hvorvidt de umiddelbart efter oplevede hændelsen som kriminel. Her ser vi, at over to femtedele af ofrene angiver, at de ikke i eller umiddelbart efter overgrebet oplevede det som kriminelt, og at en fjerdedel ikke ved, om de i eller umiddelbart efter oplevede overgrebet som kriminelt. 32 procent angiver, at de oplevede overgrebet som kriminelt. Der er således tvetydighed, når det drejer sig om ofrenes oplevelser af overgrebene som kriminelle. Nedenstående tabel 10.1 præsenterer andelene af ofrene, som oplevede overgrebene som kriminelle, når vi ser på, om gerningspersonen anvendte henholdsvis verbal eller fysisk tvang.

Tabel 10.1: Brug af verbal eller fysisk tvang eller trussel under seksuelt overgreb, fordelt efter, om offer oplevede seksuelt overgreb som kriminelt i, eller umiddelbart efter, situationen. Procent.

	Ja, oplevede det som kriminelt	Antal overgreb	P-værdi
Verbal trussel eller tvang			
<i>Ja</i>	25%	71	<0,001
<i>Nej</i>	55%	55	
Fysisk trussel eller tvang			
<i>Ja</i>	67%	78	<0,001
<i>Nej</i>	20%	88	

Note: Pearsons Chi²-test

25 procent af dem, der oplevede verbal tvang, oplevede overgrebet som kriminelt, mens 55 procent ikke oplevede overgrebet som kriminelt. Omvendt ser vi, at der i hændelser med fysisk tvang er 67 procent af ofrene, der angiver, at overgrebet var kriminelt. Dette stemmer overens med Johansens (2016) fund blandt unge danskere, hvor anvendelse af fysisk tvang i højere grad end verbal tvang betyder, at den seksuelle krænkelse anses som kriminelt (Balvig et al. 2016:88). Også den danske offerundersøgelse finder, at offeret i tilfælde, hvor der er anvendt våben som tvangsredskab, er mere tilbøjelig til at vurdere hændelsen som kriminelt end i tilfælde, hvor der ikke er anvendt våben (Johansen 2016:23). Typen af tvang i forbindelse med det seksuelle overgreb har således betydning for, om offeret anerkender overgrebet som kriminelt, hvilket desuden understøttes af en nyligt publiceret holdningsundersøgelse blandt den generelle europæiske befolkning (European Commission 2016). En anden faktor, som har betydning for, om det seksuelle overgreb opleves som kriminelt, er offerets relation til gerningspersonen, som vi ser på i nedenstående tabel 10.2.

Tabel 10.2: Relation til gerningsperson, fordelt efter, om seksuelt overgreb oplevedes kriminelt i, eller umiddelbart efter, situationen. Procent.

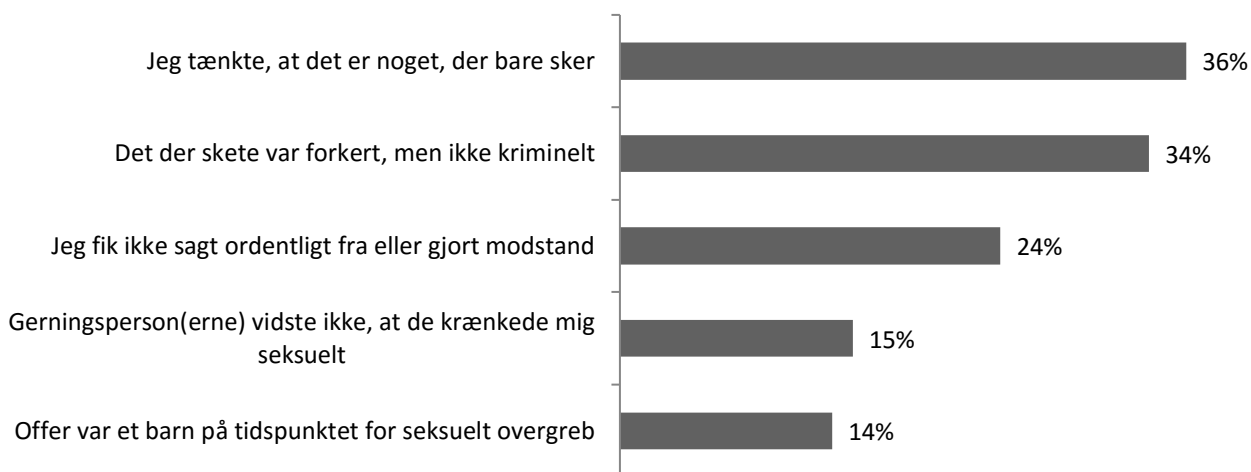
	Fremmed	Bekendt	Partner	Familiemedlem	Anden	Total
Ja, oplevede det som kriminelt	65 %	41 %	24 %	49 %	33 %	42 %
Antal overgreb	27	57	31	31	18	164

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,038$

Tabel 10.2 peger på, at relationen til gerningspersonen har statistisk signifikant betydning for, om offerets erfaring med tvungen sex eller forsøg på tvungen sex oplevedes som kriminelt. I nedenstående figur 10.2

ser vi videre på de årsager, ofrene har angivet for, at de ikke under eller umiddelbart efter overgrebet oplevede det som kriminelt.

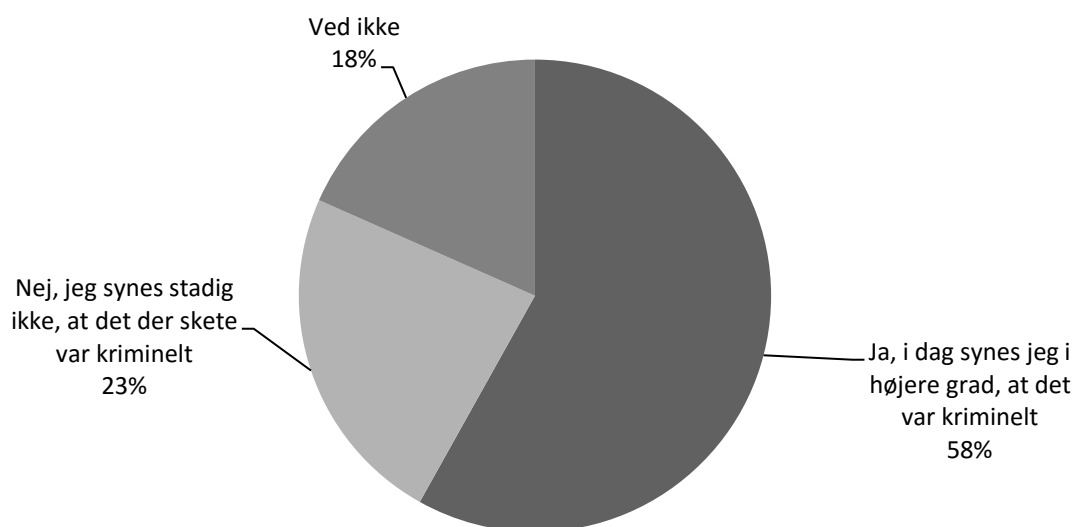
Figur 10.2: Årsager til, at offer ikke oplevede seksuelt overgreb som kriminelt i, eller umiddelbart efter, situationen. Procent.

n=96

Figur 10.2 viser fordelingen af grunde til, at offeret ikke oplevede, at den tvungne sex eller forsøget på tvungen sex var kriminelt. Over en tredjedel angiver, at de umiddelbart efter hændelsen tænkte, at det "bare er noget, der sker", mens tæt på en tredjedel angiver, at de umiddelbart efter hændelsen mente, at det, der skete, var forkert, men ikke kriminelt. Lidt under en fjerdedel angiver, at de ikke oplevede overgrebet som kriminelt, fordi de ikke fik sagt ordentligt fra eller gjorde modstand. Således ser vi, som det ligeledes påpeges af Johansen (2016), at fordringen om at "sige ordentligt fra" eller aktivt gøre modstand af nogle danskere vurderes som en nødvendighed for, at der kan være tale om en strafbar hændelse (Balvig et al. 2016:84). Det er desuden muligt, at samme forestillinger om, hvad der karakteriserer et overgreb, er udslagsgivende i forbindelse med de 15 procent, der angiver, at gerningsperson(erne) ikke vidste, at de krænkede respondenterne.

Figur 10.3: Har offeret ændret holdning? Opfatter offeret det seksuelle overgreb som kriminelt i dag (i modsætning til tidligere). Procent.

n=96

Af figur 10.3 ser vi, at over halvdelen af dem, som i eller umiddelbart efter situationen ikke mente, at det seksuelle overgreb var kriminelt, på undersøgelsestidspunktet har ændret holdning. Dette kan være udtryk for flere ting, hvoraf en mulig forklaring er, at offeret på tidspunktet var barn eller havde en relation til gerningspersonen, der på daværende tidspunkt bevirkede, at overgrebet ikke oplevedes kriminelt. En anden mulig forklaring har antageligvis at gøre med en holdningsændring til, hvad der konstituerer et overgreb. Samtidens forståelse af, hvad der karakteriserer et seksuelt overgreb, må formodes at indvirke på befolkningens tilbøjelighed til at anmelde overgrebene til politiet. Ifølge den danske offerundersøgelse (2016) er den danske befolknings tilbøjelighed til at anmelde deres uønskede erfaring med tvangssamleje til politiet betydeligt lavere end andre former for kriminalitet (Balvig et al. 2016). I det følgende ser vi på, under hvilke omstændigheder offeret meldte overgrebet til politiet.

Figur 10.4: Blev overgrebet anmeldt til politiet. Procent.

n=222

Figur 10.4 viser, at lidt over en ud af ti ofre for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex meldte det til politiet, hvilket er et markant lavere resultat end det, der præsenteres i den danske offerundersøgelse, hvor en ud af fire ofre for tvangssamleje angiver at have anmeldt det til politiet. En af årsagerne til den lave andel af ofre, der har anmeldt overgrebet til politiet, kan være, at overgrebet er sket lang tid tilbage i respondents livsforløb, hvor anmeldelsestilbøjeligheden var endnu lavere, end det nu er tilfældet (Johansen 2016). En af de faktorer, som formodes at indvirke på, hvorvidt overgrebet anmeldes til politiet, er typen af tvang, hvor synlige skader blandt unge forventes at løfte bevisbyrden i forbindelse med en anmeldelse, hvilket derfor giver udslag i øget anmeldelsestilbøjelighed (Balvig et al. 2016:84). Derfor ser vi i følgende tabel 10.3 på overgreb, hvor der blev anvendt henholdsvis fysisk tvang og verbal tvang, og på de respektive andele af ofre, der anmeldte overgrebet til politiet.

Tabel 10.3

Brug af verbal eller fysisk tvang eller trussel under seksuelt overgreb, fordelt efter, om overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Ja, det blev anmeldt til politiet	Antal overgreb	P-værdi
Verbal trussel eller tvang			
<i>Ja</i>	9%	93	0,0346
<i>Nej</i>	13%	126	
Fysisk trussel eller tvang			
<i>Ja</i>	16%	106	0,044
<i>Nej</i>	7%	114	

Note: Pearsons Chi²-test

Af tabel 10.3 fremgår, at der ikke er signifikant forskel på, hvorvidt offeret anmeldte overgrebet til politiet i forhold til om der blev anvendt verbal tvang eller trussel. Anderledes ser det ud, når vi ser på andelen af ofre udsat for fysisk tvang eller trussel, der anmeldte overgrebet til politiet. Her ser vi, at signifikant flere ofre, der blev udsat for fysisk tvang, meldte overgrebet til politiet. Således ser vi, at den anvendte type af tvang er udslagsgivende for, hvorvidt overgrebet anmeldes til politiet.

Tabel 10.4: Relation til gerningsperson, fordelt efter, om seksuelt overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Fremmed	Bekendt	Partner	Familiemedlem	Anden	Total
Det blev anmeldt til politiet	19 %	6 %	0 %	23 %	17 %	11 %
Antal overgreb	35	75	42	40	25	218

Note: Pearsons Chi²-test: $p=0,007$

Tabel 10.4 viser andelen, der meldte overgrebet til politiet fordelt efter offerets relation til gerningspersonen. Der er signifikant forskel på, om man melder overgrebet til politiet eller ej, alt efter hvilken relation offeret har til gerningspersonen. Andelen af ofre, der har anmeldt overgrebet til politiet, er højst i tilfælde, hvor gerningspersonen var et familiemedlem, hvilket kan skyldes, at forestillingen om, hvad der konstituerer et incestuøst seksuelt overgreb er klarere end i ikke-intergenerationelle sammenhænge. 19 procent af ofre, hvis gerningsperson var en fremmed, har anmeldt overgrebet til politiet mod kun 6 procent og ingen i tilfælde, hvor gerningspersonen var henholdsvis en bekendt eller en partner. Dette stemmer overens med

den øvrige danske forskning, som påviser en markant anmeldelsestilbøjelighed i de tilfælde, hvor offeret kender gerningspersonen (Johansen 2016:11).

Kriminalitetsforståelse i forbindelse med særligt grove overgreb.

Som vi så det i kapitel 7, blev 48 procent, svarende til 106 respondenter af de 222 respondenter, som angiver at have været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex, under overgrebet udsat for vold, verbale trusler eller truet med et våben. Igen gør vi opmærksom på, at et overgreb sagtens kan være "voldeligt" i psykisk forstand, selvom der ikke anvendes fysisk vold, og at disse overgreb kan være lige så traumatiserende som dem, der involverer fysisk vold. Når vi her anvender betegnelsen "voldelig" refererer vi alene til de hændelser, som involverer fysisk vold eller tvang. I nedenstående ser vi på disse overgreb og på, hvorvidt ofrene definerer overgrebene som kriminelle, om de anmelder dem til politiet og på, hvorledes ofrenes omgivelser reagerede på overgrebet.

Tabel 10.5: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter, om offer oplevede seksuelt overgreb som kriminelt i, eller umiddelbart efter, situationen. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	Total
Ja, oplevede det som kriminelt	20 %	67 %	42 %
Antal overgreb	88	78	165

Note: Pearsons Chi²-test, $p < 0,001$

Tabel 10.5 viser andelen af ofre, der under eller umiddelbart efter overgrebet oplevede det som kriminelt blandt henholdsvis ofre for ikke-voldelige og voldelige overgreb. Der er signifikant flere af ofrene for voldelige overgreb end ofre for ikke-voldelige overgreb, som under eller umiddelbart efter situationen mente, at overgrebet var kriminelt. Modsvarende er der signifikant flere af ofrene for ikke-voldelige overgreb end ofre for voldelige overgreb, som under eller umiddelbart efter situationen ikke mente, at overgrebet var kriminelt. I nedenstående ser vi på andelene af disse ofre, som anmeldte til politiet.

Tabel 10.6: Om seksuelt overgreb var voldeligt, fordelt efter, om seksuelt overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Ikke-voldeligt overgreb	Voldeligt overgreb	Total
Ja, det blev anmeldt til politiet	7 %	16 %	11 %
Antal overgreb	114	106	220

Note: Pearsons Chi²-test, $p=0,044$

Tabel 10.6 viser andelene, der anmeldte overgrebet til politiet blandt ofre for henholdsvis ikke-voldelige og voldelige overgreb. Her ses det, at der er statistisk signifikant forskel på, om overgrebet blev anmeldt til politiet, i forhold til om offeret var udsat for et ikke-voldeligt eller voldeligt overgreb.

Tabel 10.7: Om offeret blev mødt med omsorg, fordelt efter om seksuelt overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Blev mødt med omsorg		Total
	Nej	Ja	
Ja, det blev anmeldt til politiet	9%	23%	17%
Antal overgreb	62	86	148

Note: Pearsons Chi²-test, $P=0,031$

Tabel 10.7 viser, at der er signifikant forskel på, om man melder overgrebet til politiet eller ej, alt efter om man blev mødt med omsorg eller ej af de personer, man har fortalt om overgrebet til. Signifikant flere ofre, der bliver mødt med omsorg, melder det til politiet end ofre, der ikke bliver mødt med omsorg. Vi må således antage, at hvis en person bliver genkendt som offer og bliver mødt med omsorg, så vil offeret også have mere mod på at anmelde overgrebet til politiet. Af den grund må man antage, at opfordringer til at møde ofre for seksuelle overgreb med omsorg i sidste ende også ville kunne resultere i en øget anmeldelsesfrekvens. Tabel 10.7 bekræfter dog figur 10.4, der viser, at det overordnet set er en lille andel af ofrene, der anmelder seksuelle overgreb. I nedenstående tabel 10.8 inkluderer vi igen alle ofre for tvungen sex eller forsøg herpå og ser, om der er forskel på, om overgrebet anmeldes til politiet, alt efter om det i, eller umiddelbart efter, situationen oplevedes kriminelt.

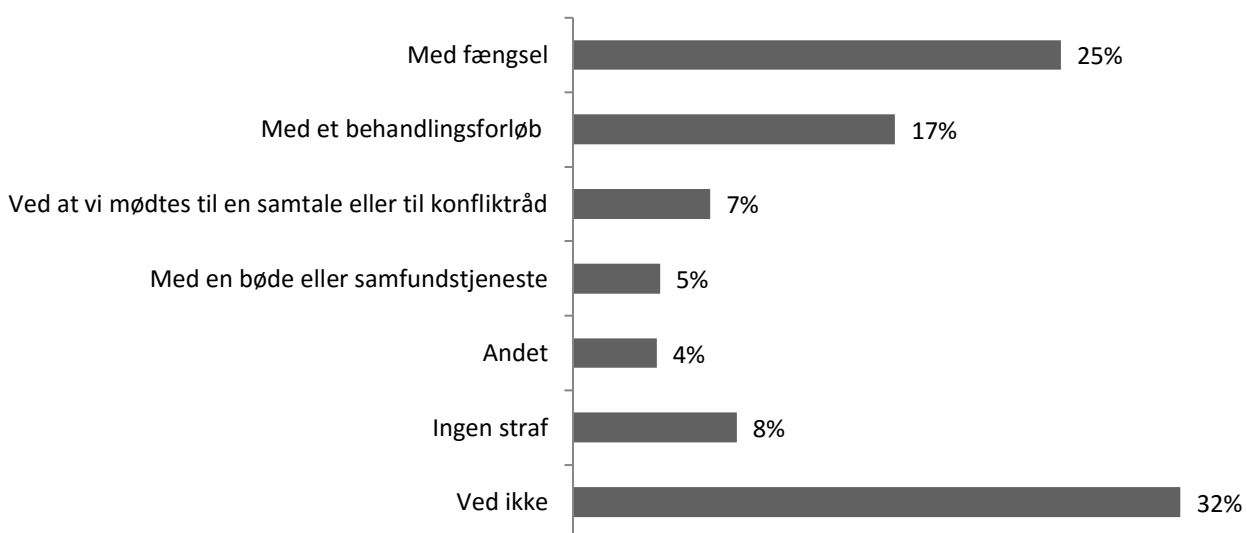
Tabel 10.8: Om seksuelt overgreb oplevedes kriminelt, i eller umiddelbart efter, situationen, fordelt efter, om seksuelt overgreb blev anmeldt til politiet. Procent.

	Ja, oplevede det som kriminelt	Nej, oplevede det ikke som kriminelt	Total
Ja, det blev meldt til politiet	23 %	5 %	13 %
Antal overgreb	70	96	165

Note: Pearsons Chi²-test, p=0,002

Af tabel 10.8 fremgår det, at der er en signifikant sammenhæng mellem at opleve overgrebet som kriminelt i situationen og anmelde det til politiet. 23 procent af dem, der vurderede overgrebet kriminelt, har anmeldt overgrebet, hvor kun 5 procent af dem, der ikke vurderede overgrebet kriminelt med det samme, har anmeldt det til politiet.

Figur 10.5: Ønsker om retmæssig straf ifølge offer for seksuelt overgreb. Procent.

n=208

Figur 10.5 illustrerer ønsker til gerningspersonens straf blandt ofre for tvungen sex eller forsøg herpå. Lidt over en fjerdedel ønsker, at gerningspersonen straffes med fængsel, mens omtrent hver sjette ønsker, at gerningspersonen straffes med et behandlingsforløb. Blot 7 procent ønsker at mødes med gerningspersonen til en samtale eller i et konfliktråd, hvilket er betragteligt lavt. Et interessant fund er, at næsten en tredjedel af ofrene angiver, at de ikke ved, hvilken straf de ønsker, at gerningspersonen får. Vi ser altså, at en

markant andel af ofre for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex ikke er sikre på, at de ønsker, at gerningspersonen straffes på de måder, som straffesystemet påbyder. Blandt de ofre, som svarede "ved ikke" til spørgsmålet om straf, var gerningspersonen i 54 ud af 66 af tilfældene et familiemedlem, en nuværende eller tidligere partner eller en bekendt. Der er altså grund til at tro, at relationen til gerningspersonen har betydning for offerets usikkerhed, når det drejer sig om ønsker til straf.

Kapitel 11: Karakteren af seksuelle overgreb: Seks typer af seksuelle overgreb

Følgende kapitel 11 skal læses som en understøttelse og nuancering af de fund, vi har gjort os indtil nu. Formålet med denne undersøgelse har, ud over at afdække omfanget af seksuelle overgreb i Danmark, været at undersøge, hvorvidt seksuelle overgreb i Danmark har varierende mønstre, og om der ved en nærmere gennemgang kunne findes forskellige *typer af seksuelle overgreb* ved at undersøge materialet gennem en Latent Class Analysis. Intentionen hermed er at undersøge, hvorvidt der findes forskellige typer af overgreb, og at en sådan viden blandt andet kan danne grundlag for nuancerede diskussioner af kriminalpræventivt arbejde, psykologisk rådgivning og seksualpræventiv forebyggelse af overgreb, som er kvalificeret af empirisk validering samt en sociologisk nuancering af problemet³.

I dette kapitel behandler vi besvarelser fra de respondenter (mænd og kvinder), som har angivet, at de i løbet af deres liv har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex. Særligt er vi interesseret i at undersøge, hvorvidt seksuelle overgreb har varierende karakteristika i forhold til følgende faktorer: køn, social relation mellem gerningsperson og offer, aldersrelaterede forskelle, situationelle omstændigheder, graden af fysiske og psykiske mén, konsekvenser for tilknytningen til arbejdsmarkedet efter overgrebet samt gerningspersonens etnicitet. Mønsteret udspringer af en bred rekruttering af respondenter på sociale medier, heriblandt Facebook (hvor surveyen blev annonceret til 150.000 danskere), TV 2's nyhedsside, AIDS-Fondet og Sex og Samfund. Herudover blev surveyen målrettet rekruttering blandt udsatte kvinder gennem kvinde- og krisecentre, som i løbet af deres liv har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex. Stikprøven i dette kapitel udgøres af i alt 2.098 besvarelser, hvori respondenter fra den repræsentative undersøgelse som har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex også indgår. Hovedparten af stikprøven er dog rekrutteret gennem besvarelser fra Facebook (1865 besvarelser). Besvarelser fra mænd, som har været udsat for seksuelle overgreb udgør 6 procent af den samlede stikprøve (123 besvarelser). For yderligere oplysninger om den ikke-repræsentative stikprøves sammensætning i forhold til alder og uddannelse henvises til rapportens metodekapitel samt Appendix C. Gennem denne omfattende rekruttering identificerer vi seks profiler for seksuelle overgreb i Danmark. Det skal med forbehold anføres, at disse typer ikke nødvendigvis er de eneste, og der kan med stor sandsynlighed findes andre og

flere nuancer end dem, vi her præsenterer. Yderligere skal vi fremhæve, at resultaterne her ikke er repræsentative, forstået således, at målgruppen er kontrolleret inden for et repræsentativt udsnit af befolkningen. Derimod gør det store omfang af besvarelser, at vi er i stand til at tolke mønstre og typer frem blandt de personer, der har angivet, at de har været udsat for et seksuelt overgreb. Dette betyder, at hvor vi i de forrige kapitler har estimeret forekomsten af seksuelle krænkelse og seksuelle overgreb, rapporterer vi her ikke typernes relative størrelser, men fokuserer i stedet på at udlede de karakteristika, som definerer dem (Collins 1983). Den latente klasseanalyse har at gøre med en eksplorativ og empiridreven tilgang, hvor der på baggrund af data genereres typer, som ikke på forhånd er defineret. Den empiriske tilgang er dog betinget af, at vi på forhånd har konstrueret spørgeskemaet ud fra en række teoretiske forforståelser, samt at vi udvælger de variable, som typerne varierer over. Tilgangen her gør således, at vi kan afdække et unikt billede af overgrebenes kompleksitet og nuancer. Så hvor den eksisterende forskning og rapportens første del afdækker omfanget af seksuelle overgreb, går vi her et stik dybere, idet vi ser mønstre for omstændigheder og situationer og konsekvenserne af overgrebet.

Det, vi har været særligt interesseret i at undersøge og finde mønstre for, er køn, alder, social relation, omstændigheder, skader, oplevelsen af at have været udsat for noget kriminelt, konsekvenser for deltagelse på arbejdsmarkedet, personlige konsekvenser samt spørgsmålet om etnicitet. At vi er interesseret i mønstre for lige præcis disse variable, er selvsagt ikke tilfældigt, men drevet frem af rapportens repræsentative resultater og således initieret til at undersøge, hvilke mønstre disse faktorer kunne danne, når de forbindes til hinanden.

Som det første resultat skal det fremhæves, at der af vores latente klasseanalyse ikke udspringer typer af situationer, som er særligt karakteriseret ved et mandligt offer. Faktisk viser det sig, at der i ingen af overgrebstyperne er stor sandsynlighed for, at offeret er en mand. I type 4-6 er der mellem 8-20 procent af overgrebene, hvor offeret er mand, men dette er meget lave procenter. Således tyder vores analyse på, at de mandlige respondenter ikke særligt har været udsat for en eller flere ensidige typer af overgrebssituationer, og at overgrebssituationerne for kvinder og mænd ikke adskiller sig fra hinanden.

Fraværet af en entydig overgrebstype for mænd kan hænge sammen med, at omfanget af overgreb på mænd sammenlignet med omfanget af overgreb på kvinder i vores stikprøve er langt mindre. Dette gør sig desuden gældende i forhold til gerningspersonernes etnicitet, hvor vi heller ikke kan identificere et entydigt mønster for seksuelle overgreb begået af gerningspersoner med anden etnisk baggrund end dansk, da gerningspersoner med anden etnisk baggrund end dansk, ligesom mandlige ofre, udgør en marginal andel af stikprøven. Nedenfor ses resultaterne af den latente klasseanalyse. Den anvendte metode er beskrevet i det vedlagte metodekapitel.

Latent klasseanalyse af seksuelle overgreb

Tabel 11.1: Latent klasseanalyse af seksuelle overgreb.

	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4	Type 5	Type 6
Størrelse på type	25%	22%	20%	14%	12%	6%
Køn						
Mand	2%	1%	3%	17%	8%	20%
Kvinde	98%	99%	97%	83%	92%	80%
Alder						
Barn	3%	0%	1%	3%	84%	90%
Teenager eller voksen	97%	100%	99%	97%	16%	10%
Social relation						
Fremmed	38%	37%	0%	25%	4%	10%
Bekendt	48%	62%	28%	55%	25%	24%
Partner	13%	0%	70%	20%	1%	0%
Familiemedlem	2%	1%	3%	0%	70%	66%
Festrelateret						
Nej	41%	22%	90%	45%	96%	96%
Ja	59%	78%	10%	55%	4%	4%
Fysiske skader						
Nej	24%	72%	64%	82%	58%	95%
Ja	76%	28%	36%	18%	42%	6%
Oplevet kriminelt i situationen						
Nej	22%	62%	69%	71%	56%	76%
Ja	78%	38%	31%	29%	44%	24%
Konsekvenser for arbejdsliv						
Nej	24%	93%	83%	96%	41%	90%
Ja	76%	7%	17%	4%	59%	10%
Antal personlige konsekvenser						
Gennemsnitligt antal konsekvenser	5,8	3,0	3,8	0,5	6,1	1,9
Etnicitet						
Dansk	70%	78%	91%	77%	91%	95%
Anden end dansk	30%	22%	9%	23%	9%	5%

Note: n=2098, Personlige konsekvenser henviser til det gennemsnitlige antal konsekvenser ud af maksimalt 9 personlige konsekvenser.

Type 1: Den fysisk alvorlige voldtægt af kvinde

Den første type, vi ser træde frem i analysen, kendetegnes ved, at offeret er en kvinde, der har været udsat for et seksuelt overgreb, hvor hun er blevet pådraget tydelige fysiske skader, og hvor hun har oplevet overgrebet utvetydigt kriminelt. Overgrebet har haft negative konsekvenser for hendes deltagelse på arbejdsmarkedet i form af fravær fra studie eller arbejde og har desuden haft store personlige og psykologiske konsekvenser for hendes efterfølgende liv.

Type 2: Fest-og bekendtskabsvoldtægt af kvinde

Den anden type, der træder frem i analysen, er karakteriseret ved at være overgreb på kvinder, der er foregået før, under eller efter en fest. Overgrebet har ikke medført tydelige fysiske skader for kvinden, og hun oplevede ikke overgrebet som kriminelt i selve situationen. Overgrebet har ikke haft betydning for kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet, men har derimod haft negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for hende.

Type 3: Partnervoldtægt af kvinde

Denne type kendetegnes ved at være et overgreb på en kvinde, som er begået af en nuværende eller tidligere kæreste eller ægtefælle: altså en gerningsperson, som kvinden enten har eller har haft et intimt forhold til. I modsætning til ovenstående Type 2 er denne type overgreb *ikke* foregået i forbindelse med en fest. Overgrebet opleves ligesom i Type 2 ikke kriminelt i selve situationen eller umiddelbart efter situationen, og det har ikke haft negativ indflydelse på kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet. Overgrebet har dog haft middel grad af negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for hendes liv.

Type 4: Hverdagsovergrebet

Denne type seksuelle overgreb foregår på en hverdag og opleves ikke i situationen som kriminelt og har ingen konsekvenser for offerets deltagelse på arbejdsmarkedet. Overgrebet har få personlige og/eller psykologiske konsekvenser for offerets liv.

Type 5: Incest: Overgreb på barn begået af familiemedlem

Denne type overgreb er kendetegnet ved, at det er begået af et familiemedlem på et barn, som på overgrebstidspunktet var under 13 år. Blandt de seks typer af overgreb har denne type de mest vidtrækkende personlige konsekvenser for offeret.

Type 6: Overgreb på barn under 13 år

Denne type overgreb bliver ligesom Type 5 begået på et barn pige, som er under 13 år. Barnet bliver ikke pådraget fysiske skader, og der angives ingen efterfølgende konsekvenser for arbejdsliv. Denne type overgreb ses også at have mindre betydning for hendes efterfølgende psykologiske velbefindende.

Fortolkning af de seks typer af seksuelle overgreb

Seks typer af seksuelle overgreb træder frem af vores analyse. Disse typer fremviser forskelle i alvor og situationelle karakteristika, og det fremgår dermed, at seksuelle overgreb har forskellige facetter og problemer tilknyttet, hvortil der er forskelle i de sociale og psykologiske følgevirkninger. Den fysisk alvorlige voldtægt, Type 1, er den type, der medfører de største personlige konsekvenser i forhold til offerets deltagelse på arbejdsmarkedet. Tilknytningen til arbejdsmarkedet er inddraget, fordi det udgør en indikator for, hvorvidt og i hvilket omfang det seksuelle overgreb bør ansues som et strukturelt og demokratisk problem, som i højere grad gør sig gældende blandt kvinder end blandt mænd.

Vi ser desuden, at den fysisk alvorlige voldtægt af kvinder har omfattende og gennemgribende negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser, og at kvinden oplever overgrebet utvetydigt kriminelt. Jo mere utvetydig et overgreb er, des mere konflikt og des mere gennemgribende er overgrebet. *"The more relational distance a rape crosses and collapses, the greater it is. And the greater the rape, the more conflict it causes"*, skriver sociologen Donald Black i bogen *Moral Time* (Black 2011:23).

Antagelsen hos Black er, at voldtægt er en bevægelse i relationel tid, som ikke er afstemt mellem afstand og intimitet i den sociale relation. Voldtægt kendetegnes ved, at temporaliteten – tiden med hvilken en bevægelse går fra social afstand til intimitet – er overgribende hurtig (Black 2015:386), ligesom tidligere dansk forskning har påpeget samme mønster (Heinskou 2010:221). Denne tilgang til at forstå de interne forskelle og problemer, der er knyttet til seksuelle overgreb, medfører, at en voldtægt, der begås af en person, som er fremmed i social eller kulturel forstand, opleves som større bevægelse fra afstand til intimitet end de overgreb, der foregår mellem venner og bekendte. Derfor opleves denne type voldtægt værre, således at voldtægt begået af ukendte medfører mere konflikt – både retsligt og socialt (Black 2010:23). Pointen understreges i følgende og bekræfter undersøgelsens resultat.

“Rape causes conflict because it is a radical and rapid movement of relational time, a seizure of closeness: sex by force. It is an extreme case of over intimacy. It might be painful and injurious as well. Yet it is a matter of degree. The more relational distance a rape crosses and collapses, the greater it is. And the greater rape, the more conflict it causes” (Black 2011:23).

Pointen hos Black kan vi anvende i forståelsen af den variation, vi ser mellem forskellige typer af overgreb. Når vi dykker ned i Type 2, *Fest-og bekendtskabsvoldtægt af kvinde*, står det klart, at konflikten i selve situationen opleves mindre, hvilket – hvis vi anvender Blacks perspektiv – kan skyldes den sociale relations karakter: at parterne kender hinanden i forvejen. Kvinden oplever således i mindre grad overgrebet som kriminelt i eller umiddelbart efter situationen, og hun pådrages ingen fysiske skader. Desuden sker overgrebet i sammenhæng med en festsituation – et kulturelt rum, som bærer præg af social intimitet og grænser, der er midlertidigt og temporalt udviskede (Heinskou 2015; Demant & Heinskou 2011). Den sociale og kulturelle afstand mellem offer og gerningsperson er således mindre, og bevægelsen fra afstand til intimitet opleves derfor som mindre temporalt overskridende, end hvis gerningspersonen var ukendt for offeret.

Samtidig skal vi notere os, at overgrebet efterfølgende har negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for offeret. Dette kan muligvis skyldes, at oplevelsen er forbundet til et socialt rum med udflydende sociale grænser, der ofte involverer alkohol, som derfor kan stå i modsætning til den sociale identitet, der forventes uden for situationen, og som offeret efterfølgende oplever som fremmed (Demant & Heinskou 2011). Dette står i modsætning til Type 4, *Hverdagsovergrebet*. Denne type har ikke andre situationelle karakteristika, end det foregår på en hverdag, og dermed under mere genkendelige omstændigheder. At denne type overgreb har færre konsekvenser for offerets deltagelse på arbejdsmarkedet og få gennemgribende negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser, har muligvis at gøre med, at overgrebet forekommer i en situation, som opleves som mindre konfliktuel og overskridende (Heinskou 2010:221). Dette understøttes desuden af, at offeret ikke under eller umiddelbart efter overgrebet oplever det som kriminelt.

Type 3, *Partnervoldtægt af kvinde*, stemmer overens med den ovenfor beskrevne betydning af den i forvejen intime relation mellem offer og gerningsperson. På grund af relationen opleves overgrebet formentligt mindre direkte konfliktuelt og således ikke som kriminelt i selve situationen. Dette bør desuden anskues i et historisk perspektiv, hvor voldtægt af en partner eller ægtefælle ikke tidligere i samme grad blev betragtet som en forbrydelse (Balvig et al. 2016:86), hvilket muligvis stadig gør, at kvinder har vanskeligere ved at be-

brejde manden for overgrebet (Felstiner et al. 1980). Desuden må det antages, at overgreb i kærlighedsrelationer kan være præget af ambivalente oplevelser og følelser. Dette afskriver dog ikke overgrebet dets gennemgribende konsekvenser for offeret, da det også i forbindelse med denne type voldtægt angives, at overgrebet har haft negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for offeret. Dette følger igen det relationelle sociologiske spor, som Donald Black inspirerer os til at anskue mønsteret med:

"Nothing can undo a rape. It is an irreversible movement of relational time that collapses the relational space between those involved, stigmatizes the victim, and changes her relationship with others. And the greater the social distance it crosses, the greater the damage. Just as a stranger rape or upward rape is worse, so is rape by a cultural outsider or by a group ("gang rape")" (Black 2011:24).

Følger vi Donald Blacks argumentation om, at stor afstand i den sociale relation op til et overgreb er afgørende for oplevelsen af alvoren af det seksuelle overgreb, kan det umiddelbart ifølge logikken virke som en modsigelse, at incestuøse overgreb, som udgør undersøgelsens Type 5, Incest: *Overgreb på barn under 13 år begået af familiemedlem*, har de mest omfattende personlige og/eller negative psykologiske konsekvenser for ofrene. Her bliver det nødvendigt at anskue overgrebet i et kulturelt perspektiv, hvor incest eksisterer som et moralsk grundlæggende og kulturelt universelt forbud. Incest repræsenterer således den totale overskridelse: en over-intimitet. Derfor er incest og incestuøse overgreb de mest skadelige og har de mest vidtrækkende nedbrydende konsekvenser for disse ofre. Den sidste estimerede Type 6, *Overgreb på barn under 13 år*, minder om type 5, men oplevedes af offeret i mindre grad som kriminel og har desuden færre negative konsekvenser for offeret.

Samlet set peger undersøgelsen på, at der kan skelnes mellem forskellige typer af seksuelle overgreb. At have øje for disse typers distinkte træk kan nuancere forståelsen for seksuelle overgrebs karakter og forhåbentligt kvalificere den indsats, der skal rettes både i forhold til forebyggelse, indsats og bistand til ofre for seksuelle overgreb i Danmark. Således præsenterer vi med den latente klasseanalyse typer af overgreb, som er udskilt med udgangspunkt i de mønstre, der træder frem blandt ofrenes oplevelser i stedet for at anvende på-forhånd-definerede kategorier (Deslauriers-Varin & Beauregard 2010:322). I stedet for at kortlægge den relative forekomst af kontakt-, overfalds-, og partnervoldtægter, som tidligere forskning har gjort det, og som vi gør det i denne rapports kapitel 8, ser vi med de 6 typer på de nuancer, der knytter sig til overgrebene.

Ser vi på den første type af overgreb, "Type 1: Den fysisk alvorlige voldtægt af kvinde", fremtræder fysiske skader som følge af overgrebet som et centralt karakteristikum, ligesom hun i eller umiddelbart efter overgrebet utvetydigt oplevede overgrebet som kriminelt. Vi ser desuden, at overgrebet har haft negative konsekvenser for hendes deltagelse på arbejdsmarkedet i form af fravær fra studie eller arbejde og har desuden haft store personlige og psykologiske konsekvenser for hendes efterfølgende liv. Med udskillelsen af denne overgrebstype kan vi således få greb om det mønster, der knytter sig til det særligt fysisk grove overfald, som ikke kan reduceres til eksempelvis "overfaldsvoldtægten" præsenteret i denne rapport's kapitel 8, som alene er defineret ved offerets relation til gerningspersonen og den fysiske lokation for overgrebet. Mønsteret omhandlende overgrebets fysisk grove karakter, offerets utvetydige definition af overgrebet som kriminelt, konsekvenser for tilknytningen til arbejdsmarkedet samt personlige konsekvenser tilbyder således en nuanceret forståelse af overgrebet.

Overgrebstypen "Type 2: Fest-og bekendtskabsvoldtægt af kvinde" er interessant, fordi den ved sin tilknytning til en festsituation har fællestræk med de overgreb, som ofte benævnes "kontaktvoldtægt". Imidlertid fremtræder også her et mønster, som kan nuancere vores forståelse af denne særlige type overgreb. Særligt interessant er det, at overgrebet ikke har medført tydelige fysiske skader for kvinden, og at hun ikke i eller umiddelbart efter overgrebet oplevede det som kriminelt, fordi det samtidig fremtræder, at overgrebet ikke har haft betydning for hendes deltagelse på arbejdsmarkedet, mens det derimod har haft negative personlige og/eller psykologiske konsekvenser for hende. Denne type overgreb kan således forstås som indikator for, at der foregår overgreb, som ikke er kendetegnet ved eksterne karakteristika såsom fysiske skader eller fravær fra arbejdsmarkedet, men i stedet primært er kendetegnet ved indre negative følgevirkninger for offeret, hvilket stiller udfordringer til både forebyggelsesarbejdet og arbejdet med at højne anmeldelsestilbøjeligheden blandt ofre for denne type overgreb.

Overgrebstypen "Type 3: Partnervoldtægt af kvinde" har fællestræk med den gængse typologi "Partnervoldtægt", at gerningspersonen er offerets nuværende eller tidligere ægtefælle, partner eller kæreste. Imidlertid går denne type et stik dybere, fordi vi af analysen kan se, hvilke andre faktorer der knytter sig hertil. Af analysen fremtræder det, at denne type overgreb ikke foregår i forbindelse med en festsituation, og at kvinden typisk ikke oplever overgrebet som kriminelt i eller umiddelbart efter situationen. Samtidig kan vi se, at overgrebet typisk ikke har betydning for kvindens tilknytning til arbejdsmarkedet, men at overgrebet derimod har moderat grad af negative personlige konsekvenser for kvinden. Som det er tilfældet med "Type 2: Fest-og bekendtskabsvoldtægt af kvinde" er der således grund til at tro, at denne type overfaldsvoldtægt udgør en del af mørketallet, fordi denne type overgrebs faktorer optræder sammen med, at

103

kvinden ikke i eller umiddelbart efter situationen oplever overgrebet som kriminelt. Denne type påbyder desuden en nuancering af forståelsen af den gængse "partnervoldtægt", fordi vi her kan identificere de faktorer, der knytter sig til de overgreb, hvor gerningspersonen er offerets nuværende eller tidligere kæreste, ægtefælle eller partner.

"Type 4: Hverdagsovergrebet" er kendetegnet ved, at overgrebet foregår på en hverdag og ikke har konsekvenser for offerets deltagelse på arbejdsmarkedet og ved få negative personlige konsekvenser. Med denne type, hvor offeret heller ikke oplever overgrebet som kriminelt, kan vi se, at der tegner sig et mønster af et overgreb, som ikke er kendetegnet ved relationen mellem offer og gerningsperson, eller ved at offeret pådrager sig fysiske skader, men i stedet ved, at det forekommer som en del af offerets hverdagslivsverden.

Når vi ser på de to overgrebstyper, som vedrører tilfælde, hvor offeret på overgrebstidspunktet er barn, identificerer vi to forskellige mønstre. Typen "Type 5: Incest: Overgreb på barn begået af familiemedlem" manifesterer sig ved, at overgrebet er begået af et familiemedlem, og at overgrebet har vidtrækkende negative personlige konsekvenser for offeret. Denne type adskiller sig fra analysens overgrebstype, som vedrører ofre i barndomsårene, "Type 6: Overgreb på barn under 13 år", hvor overgrebet typisk ikke har haft betydning for tilknytning til arbejdsmarkedet og i mindre grad har haft negative personlige konsekvenser. At disse to overgrebstyper fremtræder som distinkte mønstre tyder således på, at når et familiemedlem begår et overgreb, har det langt større negative personlige konsekvenser for offeret, end hvis relationen mellem offer og gerningsperson er en ikke-familiær relation såsom eksempelvis en jævnaldrende kammerat. Disse to typer indikerer således, at der kan være grund til at behandle seksuelle overgreb mod børn i lyset af relationen til gerningspersonen.

Samlet set indikerer ovenstående 6 overgrebstyper, som vi ved anvendelse af den latente klasseanalyse har identificeret blandt de 3.604 besvarelser indsamlet via annoncering på de sociale medier, at seksuelle overgreb i Danmark fortsat er et komplekst fænomen. Overgrebstyperne fungerer således som idealtyper, der har til hensigt at kvalificere og nuancere de kategorier, som anvendes i både forskningen og forebyggelsesarbejdet omhandlende seksuelle overgreb.

Kapitel 12: Metode

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet, som er udarbejdet til denne undersøgelse, har fokus på relationelle og situationelle karakteristika ved de seksuelle krænkelser. Vi har i spørgeskemaet tilstræbt at anvende adfærdsbeskrivende formuleringer for bedst muligt at få greb om den kompleksitet, som ofte præger seksuelle krænkelser (Walby 2005:197). Spørgeskemaet falder overordnet i to dele. Den første del af spørgeskemaet bliver alle respondenter ført igennem. Denne del omhandler baggrundsvariable om respondenterne såsom alder, uddannelse, forældres fødeland og lignende. Det sidste spørgsmål i spørgeskemaets første del spørger ind til, om respondenterne nogensinde har haft en uønsket seksuel oplevelse. Den anden del af spørgeskemaet bliver respondenterne kun ført igennem, hvis de i den første del af spørgeskemaet har angivet, at de har haft en uønsket seksuel oplevelse. Spørgeskemaets anden del omhandler de situationelle omstændigheder ved respondenterens uønskede seksuelle oplevelse samt demografiske informationer om gerningspersonen.

Et afgørende forhold i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen af seksuelle krænkelser er selve det spørgsmål, som omhandler, hvilken type seksuel krænkelse respondenterne har været udsat for. Vi stillede her spørgsmålet: *Hvilke typer af uønskede seksuelle oplevelser har du været udsat for?* Vi anvendte ikke betegnelsen voldtægt og betegnede hverken i spørgsmålsteksten eller i svarkategorierne hændelserne som kriminelle. Dette valg er truffet, da international forskning peger på, at lave svarprocenter i undersøgelser, der vedrører seksuelle krænkelser, kan skyldes, at ofrene ikke oplevede den seksuelle krænkelse som kriminel, og at anvendelse af betegnelsen voldtægt kan lede til underrapportering på grund af fasttømrede forestillinger om, hvad der retmæssigt konstituerer en sådan hændelse (Abbey et al. 2006:365; Walby & Allen 2004; Olseryd 2014:27; Balvig et al. 2016:84). Vi anvendte derfor betegnelsen "uønsket seksuel oplevelse" og opstillede ikke på forhånd kriterier for den anvendte type af tvang. At vi anvendte betegnelsen "seksuel", kan have visse ulemper, da det kan diskuteres, om uønskede intime oplevelser nødvendigvis er "seksuelle" for respondenterne. Alligevel mener vi, at benævnelsen "seksuel" svarer til den hverdagslige betegnelse, som befolkningen opererer med og som dermed vækker resonans. Respondenterne havde følgende svarmuligheder:

- Nogen har råbt nedsættende, seksuelle ord efter mig på gaden.
- Nogen har mod min vilje delt mine personlige, intime billeder på Facebook, Snapchat eller andre sociale medier.

- Nogen har mod min vilje blottet sig for mig (ved eksempelvis at vise deres kønsorganer).
- Nogen har mod min vilje befamlet eller berørt intime steder på min krop (bryst, skridt eller andre kropsdele).
- Nogen har tvunget mig til sex (det kan eksempelvis være samleje, oralsex, analsex eller tvungen onani).
- Nogen har forsøgt at tvinge mig til sex (det kan eksempelvis være samleje, oralsex, analsex eller tvungen onani).
- Jeg har haft andre typer af uønskede seksuelle erfaringer (åben svarkategori).
- Jeg har ikke oplevet noget af det ovenstående.

Spørgsmålet inkluderede desuden mulighed for, at respondenterne kunne angive "ved ikke", eller at de ikke ønskede at svare. I de tilfælde, hvor respondenterne havde været udsat for flere af de angivne hændelser, blev de efterfølgende bedt om at fokusere på den hændelse, de mente, var den mest alvorlige. Vi bad respondenterne fokusere på den mest alvorlige hændelse, fordi en afdækning af de situationelle karakteristika ved hændelsen såsom tidspunkt, sted, gerningsperson og lignende vil variere på tværs af eventuelle flere oplevelser. Det ville desuden være for omfattende at bede respondenter, der har været udsat for flere seksuelle krænkelser, besvare det allerede omfattende spørgeskema flere gange. Vi prioriterede derfor at indsamle detaljerede og præcise oplysninger om det overgreb, som ofrene definerede som det mest alvorlige.

Vi tilstræbte i udformningen af spørgeskemaet at bruge hverdagslige termer, som skulle fremstå genkendeligt for respondenterne. Desuden anvendte vi eksemplificeringer, hvor vi vurderede det nødvendigt, da forskning blandt andet viser, at det, der af befolkningen anses som værende "sex", varierer fra kontekst til kontekst (Abbey et al. 2006:358).

Spørgeskemaet indeholdt spørgsmål om gerningspersonens eventuelle anvendelse af verbal og/eller fysisk tvang samt offerets eventuelle modstandsformer. Det skal her bemærkes, at vi ingenlunde anser offerets modstand som en nødvendig forudsætning for, at en hændelse kan karakteriseres som et seksuelt overgreb. Vi medtog disse spørgsmål for at sikre inklusion af så mange nuancer som muligt i behandlingen af de former for seksuelle krænkelser, som danskerne er udsat for. Fordi spørgeskemaet indeholdt spørgsmål omhandlende de tvangsformer, som gerningspersonen anvendte, kan vi udgrænse de hændelser, som er forenelige med den juridiske definition på voldtægt, som er beskrevet i den danske straffelovs § 216, stk. 1.

Her defineres tvangssamleje som vaginalt samleje tiltvunget ved vold eller trusler om vold, eller ved at offeret hensættes i en tilstand, hvor denne ikke er i stand til at modsætte sig handlingen. Hvis en person tiltvinger sig anden kønslig omgang end samleje, straffes denne efter § 224, jf. § 216, hvor andre former for penetration og kønslig omgængelse samt forsøg på alle former for tvangssamleje eller anden kønslig omgængelse er beskrevet (Balvig et al. 2009:9).

Undersøgelsen arbejder ikke med en afgrænset tidshorisont for, hvornår den seksuelle krænkelse skal have fundet sted, sådan som det er tilfældet med andre danske undersøgelser (Balvig et al. 2016; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007; Helweg-Larsen 2012). Dette valg er truffet, da vi ønsker at undersøge, både hvor mange danskere der i løbet af deres liv har været udsat for seksuelle krænkelse, samt det forbehold, at et stort antal observationer er nødvendige for at kunne afdække de forskellige typer af seksuelle krænkelse.

Undersøgelsens samplingsstrategi og datagrundlag

Vi har i undersøgelsen anvendt en todelt samplingsstrategi. Det har vi gjort, da undersøgelsen har til formål at afdække både *omfanget* og *karakteren* af seksuelle krænkelse i Danmark. En metodisk udfordring ved at undersøge seksuelle krænkelse er, at det er et relativt sjældent fænomen. Det betyder, at det vil kræve en uforholdsmæssig stor repræsentativ stikprøve, før man får nok variation til at beskrive variationer i karakteren ved fænomenet, da især de grovere seksuelle krænkelse heldigvis er relativt sjældne. Vi har eksempelvis i vores repræsentative stikprøve indsamlet 3.091 besvarelser, hvor 9,3 procent har været udsat for tvungen sex eller forsøg på tvungen sex. Vi har derfor både indsamlet en repræsentativ stikprøve og en meget stor ikke-repræsentativ stikprøve med fokus på at få størst mulig varians. De deskriptive statistiske resultater, vi præsenterede i kapitel 4 til 10, er udelukkende baseret på den repræsentative stikprøve, mens begge stikprøver er anvendt i kapitel 11, der præsenterer en typologi for seksuelle overgreb på baggrund af en latent klasseanalyse af det samlede materiale. Begge stikprøver er indsamlet via spørgeskemaet, som respondenterne er tilgået via deres computer eller mobiltelefon. Denne tilgang anbefales på grund af emnets følsomme karakter (Walby 2005:197 ff.). Tidligere danske undersøgelser har peget på, at særligt unge danskere er udsat for seksuelle krænkelse, men af etiske årsager har vi begrænset undersøgelsen til danskere over 18 år (Balvig et al. 2016:84; Balvig & Kyvsgaard 2006:25; Madsen et al. 2009:13; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007:17; Helweg-Larsen & Frederiksen 2008:19; Helweg-Larsen 2012:80). Til forskel fra disse undersøgelser behandler undersøgelsen her seksuelle krænkelse i et livsperspektiv, hvorfor hændelser, der er foregået i både respondenternes barndom og voksenliv, indgår i undersøgelsen.

Ulig de fleste nordiske bidrag på området behandler denne undersøgelse udsathed for seksuelle krænkelser blandt både mænd og kvinder. Denne tilgang er valgt med henblik på at afdække både mænd og kvinders udsathed for seksuelle krænkelser, som international og dansk forskning har påvist et betragteligt mørketal for (Larsen & Hilden 2016:11; Olseryd 2014:27). Nærværende undersøgelse behandler således forekomsten og karakteren af seksuelle overgreb på tværs af hele den danske befolkning. I kapitel 4 fokuserer undersøgelsen på, hvorvidt der er tale om mærkbare forskelle på udsatheden hos mænd og kvinder. Da undersøgelsen således har som ambition at undersøge seksuelle krænkelser uanset de involverede parterers køn, anvendes den kønsneutrale betegnelse ”gerningsperson” i stedet for betegnelsen ”gerningsmand” igennem rapporten.

Den repræsentative stikprøve

Undersøgelsens repræsentative stikprøve er indsamlet blandt Kantar Gallups onlinepanel og inkluderer besvarelser fra 3.091 danskere over 18 år. Dataindsamlingen foregik i perioden september 2016-februar 2017.⁴ Den traditionelle vej til en stikprøve, der giver et repræsentativt billede af den undersøgte population, er tilfældig udvælgelse af respondenterne. En stikprøve baseret på et onlinepanel kan ikke isoleret set betragtes som værende befolkningsrepræsentativ, eftersom bestemte samfundsgrupper vil have en tendens til at være overrepræsenterede i onlinepanelet. F.eks. er det oplagt tænkeligt, at der er flere individer med internetadgang i onlinepanelet sammenholdt med befolkningen generelt.

For at sikre, at stikprøven matcher og tilnærmelsesvis er repræsentativ for den undersøgte population, er data vægtet på plads. Dette gøres ved at sammenholde fordelingen af en række centrale demografiske forhold i stikprøven med, hvordan man ved, at disse fordeler sig i populationen. Eksempelvis kan det her vise sig, at en given aldersgruppe er underrepræsenteret i stikprøven sammenholdt med, hvor stor denne aldersgruppe reelt er i populationen. Denne forskel vægtes derefter på plads, hvilket medfører, at stikprøven kommer til at matche populationens/befolkningen. I nærværende undersøgelse er data vægtet på køn, alder, region og uddannelse. Vægten er udarbejdet af Kantar Gallup. Se Appendix B for datagrundlaget for udarbejdelsen af undersøgelsens vægtning.

⁴ Den relativt lange indsamlingsperiode skyldes, at KANTAR Gallup i løbet af dataindsamlingen havde tekniske problemer, som gjorde, at nogle respondenter ikke blev præsenteret for hele spørgeskemaet. Vi måtte derfor genkontakte nogle af respondenterne for at få besvaret de udeladte spørgsmål fra spørgeskemaet. De respondenter, som ikke ønskede at deltage, da de blev kontaktet igen, blev erstattet af personer, der så vidt muligt matchede de demografiske baggrundsinformationer, som KANTAR Gallup har om deres paneldeltagere.

Den ikke-repræsentative stikprøve

Undersøgelsens ikke-repræsentative stikprøve udgøres af 3.720 besvarelser blandt et bredt udsnit af den danske befolkning. Stikprøven er ikke indsamlet med henblik på at opnå repræsentative fordelinger for prævalensen af forskellige typer af overgreb i undersøgelsespopulationen. Stikprøven er et udsnit af de situationer, hvor de seksuelle overgreb er forekommet. Hermed bliver det muligt at identificere forhold mellem de forskellige variable og identificere de kvalitative forskelle mellem situationerne (Collins 1983:195). I kapitel 11 anvender vi de situationer, hvor de seksuelle overgreb er forekommet, til at undersøge de kvalitative forskelle hændelserne imellem, og på baggrund heraf undersøger vi, om der findes forskellige typer af situationer, hvor der foregår seksuelle overgreb. Stikprøven er indsamlet ved strategisk sampling gennem sociale medier, traditionelle nyhedsmedier samt målrettet oversampling blandt minoritetsgrupper. I de nedenstående afsnit skitserer vi de forskellige samplingskanaler.

Sampling via Facebook

Størstedelen af respondenterne i stikprøven med fokus på variation er indsamlet via Facebook. I 2015 havde Facebook 3.476.000 danske, månedlige brugere, og særligt blandt den yngre del af befolkningen er dette sociale medie populært. Anslået 93 procent af de 16-24-årige og 87 procent af de 24-34-årige danskere var i 2014 indehavere af en personlig profil på Facebook (socialemedier.dk 2016). Den store udbredelse af Facebook blandt danskere under 35 gør mediet oplagt til at undersøge seksuelle krænkelser, der ifølge tidligere undersøgelser der særligt er i risikogruppen for seksuelle krænkelser (Balvig et al. 2015:85). I samplingen brugte vi både Facebooks annoncefunktioner og en sneboldsampling ved at lave et offentligt opslag om undersøgelsen. Annoncen med et link til spørgeskemaet blev i perioden november til december 2016 vist til 75.000 danske kvinder og 75.000 danske mænd over 18 år, hvilket resulterede i 2.484 besvarelser af spørgeskemaet. Annoncen bestod af spørgsmålet: "Har du været udsat for en seksuel krænkelse?", som stod under en illustration af tegner Jens Nex. Ud over sampling via annoncefunktionen foretog vi sneboldsampling med anvendelse af samme tekst og illustration publiceret på en offentlig Facebookprofil tilhørende Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Opslaget blev delt 119 gange og resulterede i 1.127 besvarelser.

Sampling via danske nyhedsmedier

For at skabe opmærksomhed om undersøgelsen og incitament i befolkningen til at besvare spørgeskemaet eksponerede vi undersøgelsen i de nationale danske nyhedsmedier TV 2, Information og Søndagsavisen. En

artikel omhandlende undersøgelsen samt link til spørgeskemaet blev bragt på tv2.dk. Denne eksponering via de danske nyhedsmedier resulterede i 92 besvarelser.

Strategisk oversampling af minoritetsgrupper

Ud over samplingen via Facebook og danske nyhedsmedier foretog vi også en formålsbetinget sampling. Vi kontaktede her en række danske interesseorganisationer, der repræsenterer nogle af de befolkningsgrupper, som tidligere videnskabelige undersøgelser har peget på er overeksponerede for seksuelle krænkelser, for at få vores spørgeskema ud til disse mennesker.

Der er på tværs af en række tidligere studier enighed om, at seksuelle minoriteter og kønsminoriteter er overrepræsenterede i statistikkerne omhandlende seksuelle overgreb (Helweg-Larsen & Frederiksen 2008:8; Helweg-Larsen 2012:97; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007; Walters et al. 2010). For at øge inklusionen af seksuelle minoriteter og kønsminoriteter samarbejdede vi med Sex & Samfund, AIDS-Fondet, LGBT Ungdom samt Lambda om distributionen af spørgeskemaet. Spørgeskemaet blev annonceret med tilhørende link på organisationernes respektive hjemmesider og Facebookprofiler.

Partnervoldtægter er en type af seksuelle krænkelser, som fortsat er underbelyst i den nordiske litteratur omhandlende seksuelle krænkelser. Dette er paradoksalt, når det sammenholdes med, at 37 procent af voldtægter i Danmark begås af offerets enten nuværende eller tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste (Balvig et al. 2016:85). Seksuelle krænkelser i nære relationer er et af nærværende undersøgelses fokusområder, hvorfor vi har tilstræbt at indhente besvarelser blandt udsatte befolkningsgrupper, som oftest er underrepræsenteret i de bredspektrede offerundersøgelser (Walby 2005:197). I samarbejde med Landsorganisation af Kvindekrisecentre samt Mandecentret i henholdsvis København og Århus distribuerede vi derfor spørgeskemaet til Danmarks nuværende krisecenterbrugere. Grundet krisecenterbrugernes udsathed og grundet nødvendigheden af at beskyttelse disse brugeres personlige sikkerhed er det dog i begrænset omfang lykkedes at indhente besvarelser fra denne befolkningsgruppe. I alt 17 besvarelser fra distributionen af spørgeskemaet til krisecentre indgår i stikprøven med fokus på varians.

For oplysninger om den ikke-repræsentative stikprøves sammensætning i forhold til alder og uddannelse henvises til Appendix C.

Analyse af datamaterialet

De to forskellige faser i dataindsamlingen afspejles i en analyse, der ligeledes falder i to dele. Den første del af analysen er udelukkende baseret på den repræsentative stikprøve. På baggrund af denne stikprøve er ambitionen at undersøge udbredelsen og de situationelle mønstre ved seksuelle krænkelser i den danske befolkning. Vi har i denne del af analysen hovedsageligt brugt Pearson's χ^2 -test til at undersøge, hvorvidt der er signifikant sammenhæng mellem variable, da langt størstedelen af variablene i undersøgelsen er kategoriske. Vi anvender undersøgelsen igennem et signifikansniveau på 5 %.

I den anden del af analysen ser vi nærmere på den "slags" krænkelssituationer, der findes på tværs af materialet. Ærindet er hermed mere kvalitativt end kvantitativt i den forstand, at vi er interesserede i at identificere distinkte slags krænkelssituationer; omvendt forholder vi os ikke til, hvor udbredte disse slags kan siges at være i befolkningen, hvilket er et spørgsmål, som skulle besvares med en befolkningsrepræsentativ stikprøve. Til denne del af analysen har vi brugt latent klasseanalyse, som er en statistisk metode, der sætter os i stand til at undersøge, om materialet på baggrund af udvalgte variable kan inddeles i latente subgrupper eller klasser på en meningsfuld måde (Collins & Lanza 2010). Vi har i udarbejdelsen af denne analyse været inspireret af en britisk undersøgelse udført af Mike Savage, der gennem et beslægtet undersøgelsesdesign undersøger klassestrukturen i England (Savage et al. 2013). Den endelige model, præsenteret i kapitel 11, er udvalgt, da den havde den laveste Bayesian Information Criterion-værdi, hvilket angiver den model, der bedst estimerer variationen i materialet. I denne del af analysen trækker vi både på beskrivelser fra den repræsentative stikprøve og på det empiriske materiale, som er indsamlet gennem Facebook, nyhedsmedier, interesseorganisationer og krisecentre. På grund af den store stikprøve og variation, vi har opnået gennem den ekstensive datasampling, bliver vi med den latente klasseanalyse i stand til at se nærmere på seksuelle krænkelser og overgreb og undersøge, om der i materialet tegner sig meningsfulde typificeringer i forhold til udvalgte karakteristika ved de seksuelle overgrebs situationelle omstændigheder.

Litteratur

- Abbey, A., M. R. Parkhill, & M. P. Koss. 2006. "The Effects of Frame of Reference on Responses to Questions about Sexual Assault Victimization and Perpetration." *Psychology of Women Quarterly*: 29: 4: 364–373.
- Balvig, F. & B. Kyvsgaard. 2006. Vold og overgreb mod kvinder. Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS). København: Københavns Universitet/Justitsministeriets Forskningsenhed.
- Balvig, F., B. Laursen, K. Sten Madsen, M. E. Martinussen & K. Sidenius. 2009. Voldtægt, der anmeldes... Del III: Udviklingen – især med henblik på fuldbyrdede overfaldsvoldtægter. Voldtægt, der anmeldes... Det Kriminalpræventive Råd.
- Balvig, F, A.J. Boesen Pedersen & B. Kyvsgaard. 2016. *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015*. Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet, Københavns Universitet.
- Banyard, V. L., M. M. Moynihan & E. G. Plante. 2007. "Sexual Violence Prevention through Bystander Education: An Experimental Evaluation". *Journal of Community Psychology*. 35: 4: 463-481.
- Banyard, V. L., E. G. Plante & M. M. Moynihan. 2004. "Bystander Education: Bringing a Broader Community Perspective to Sexual Violence Prevention." *Journal of Community Psychology*. 32: 1: 61-79.
- Berkowitz, A. D. 2002 "Fostering Men's Responsibility for Preventing Sexual Assault" in P. A. Schewe (red.), *Preventing Violence in Relationships*. Washington D.C: American Psychological Association: 163-196.
- Bitsch, A & A. E. Kruse. 2012: *Bak lukkede dører. En bok om voldtekt*. Oslo: Cappelen Damm.
- Black, D. 2011. *Moral Time*. New York: Oxford University Press.
- Black, D. 2015. "The beginning of social time: an interview with myself." *International Journal of Law, Crime and Justice*: 43: 3: 382-395.

BRÅ. 2016. *Anmällda brott – Preliminar statistik för 2016*. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott.

BT. 2017. "18-årig kvinde bortført og voldtaget i Vejle: Nu efterlyser politiet gerningsmænd". 16. februar.

Collins, R. 1983. Micromethods as a Basis for Macrosociology. *Journal of Contemporary Ethnography*: 12: 2: 184–202.

Collins, L. M. & S. T & Lanza. 2010. *Latent class and latent transition analysis, with applications in the social behavioral, and health sciences*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

Command, C, E. Hambrook S. Wallin, S. Westerberg, Å., I Strid & T. Hvitfeldt. 2017. *Nationella trygghetsundersökningen 2016 – om utsatthet, otrygghet och förtroende*. BRÅ – centrum for kunskap om brott och åtgärder mot brott.

Cowan, G. 2000. "Women's Hostility toward Women and Rape and Sexual Harassment Myths." *Violence against Women* 6: 3: 238–246.

Danmarks Statistik. 2016. *Kriminalitet 2015*. Danmarks Statistik.

DeKeseredy, W.S., M. D. Schwartz & S. Alvi. 2000. "The Role of Profeminist Men in Dealing with Woman Abuse on the Canadian College Campus." *Violence Against Women*: 6: 9: 918–935.

Demant, J & M. B. Heinskou. 2011. "Taking a chance: Sex, alcohol and acquaintance rape". *Young*: 19: 4: 397-415.

Deslauriers-Varin, N. & E. Beauregard. 2010. "Victims' Routine Activities and Sex Offenders' Target Selection Scripts: A Latent Class Analysis." *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*: 22: 3: 315–342.

European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers. 2016. *Special Eurobarometer 449 - November 2016*. European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers.

Felstiner, W. L. F, R. L. Abel & A. Sarat. 1980. "The Emergence and Transformation of Disputes: Naming, Blaming, Claiming . . ." *Law & Society Review*: 15: 3: 631-654.

Fischer, P., J. I. Krueger, T. Greitemeyer, C. Vogrincic, A. Kastenmül, D. Frey, M. Heene, M. Wicher & M. Kainbacher. 2011. "The Bystander-Effect: A Meta-Analytic Review on Bystander Intervention in Dangerous and Non-Dangerous Emergencies." *Psychological Bulletin*: 37: 4: 517-537.

Fletcher, R. H., S. W. Fletcher & G. S. Fletcher. 2012. *Clinical Epidemiology: The Essentials*. Baltimore, MD: Lippincott Williams & Wilkins.

Foubert, J. D. 2000. "The Longitudinal Effects of a Rape-Prevention Program on Fraternity Men's Attitudes, Behavioral Intent, and Behavior." *Journal of American College Health*: 48: 4: 158–163.

Foubert, J. D. & Kenneth A. Marriott. 1997. "Effects of a Sexual Assault Peer Education Program on Men's Belief in Rape Myths". *Sex Roles*: 36: 3: 259–268.

Haaland, T., S. E. Clausen & Berit Schei. 2005. *Vold i parforhold - ulike perspektiver*. Norsk Institutt for by- og regionsforskning.

Hagenaars, Jacques A., and Allan L. McCutcheon. 2002. *Applied Latent Class Analysis*. United States: Cambridge University Press.

Heinskou, M. B. 2010. *En kompleks affære. Anmeldte voldtægter i Danmark*. Ph.d.-afhandling. Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Heinskou, M. B. 2015. "Sexuality in transit – gender gaming and spaces of sexuality in late modernity". *Sexualities*: 18: 7: 885-899.

Heinskou, M. B & L. S. Liebst. 2017. *Gadevold: En sociologisk kortlægning af vold i byen*. København: Djøfs Forlag.

Helweg-Larsen, K. 2012. *Vold i Nære Relationer - Omfang, karakter, udvikling og indsats i Danmark*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Helweg-Larsen, K & M. L. Frederiksen. 2007. *Mænds vold mod kvinder - Omfang - karakter og indsats mod vold - 2007*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Helweg-Larsen, K & M. L. Frederiksen. 2008. *Vold mod mænd i Danmark omfang og karakter - 2008*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Helweg-Larsen, K. N. M. Schütt & H. B. Larsen. 2009. *Unge Trivsel År 2008. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Hjemdal, O. K., H. Sogn & L. Schau. 2012. *Vold, negative livshendelser og helse - en gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Hjemmen, A., O. S. Dalgard, & S. Graff-Iversen. 2002. "Volden som rammer kvinner og volden som rammer menn – to ulike verdener? Resultater fra en anonym spørreundersøkelse blant 40–42-åringer i 1990-1994 i Akershus og Buskerud". *Norsk Epidemiologi*: 12: 3: 275–280.

Information. 2016. "Beretninger. #jegblevvoldttaget. Del 1" 5. juli 2017.

Johansen, K. B. H. 2016. *Seksuel vold. Opfattelser og holdninger til strafbarhed og anmeldelse blandt unge*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Katz, A., D. Lønne, and O. M. Markussen. 2011. *LGBT Liv. Rapport om behovet for viden og indsatser for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner*. København: AIDS Fondet.

Knutagård, H. 2015. "Gay and Bisexual Men Raped by Men: An Invisible Group in Social Work in Sweden." In J. Fish & Karban (red.) *Lesbian, Gay, Bisexual, and Trans Health Inequalities. International Perspectives in Social Work*. 267–296. Great Britain: Policy Press.

Komiteen for Sundhedsoplysning. 2016. *Ungeprofilundersøgelsen 2015 - Pilotrapport om danske unges sundhed og trivsel, sociale kapital, brug af rusmidler samt kriminalitet og risikoadfærd*. Komiteen for Sundhedsoplysning.

Koss, M. P, Abbey, A., Campbell, R., Cook, S., Norris, J., Testa, M., Ullman, S., West, C. & J. White. 2007. "Revising the SES: A collaboration precess to improve assessment of sexual aggression and victimization Psychology of Women Quarterly: 31: 357-370.

Kripos. 2016. Voldtektssituasjonen 2015. Kripos.

Kyvsgaard, B. 2017. Gerningsmænd og gerningssituationer i sager om voldtægt og andre seksualforbrydelser. København: Justitsministeriets Forskningskontor.

Larsen, M. L. & M. Hilden. 2016. "Male Victims of Sexual Assault; 10 Years' Experience from a Danish Assault Center." *Journal of Forensic and Legal Medicine*: 43: 8–11.

Laudrup, C. B. Laursen, K. Sidenius, F. Balvig, M. Martinussen, K.S. Madsen. 2010. *Voldtægt der anmeldes Del VI: Voldtægtsanmeldelsers vej gennem retssystemet. Voldtægt, der anmeldes...* Det Kriminalpræventive Råd.

Lundgren, E., G. Heimer, J. Westerstrand & A, M Kalliokoski. 2001. *Slagen dam - Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige - en omfångsundersökning*. Brottsoffermyndigheten.

Madsen, K. S., B. Laursen, K. Sidenius, F. Balvig, and M. B. E. Martinussen. 2009. Voldtægt der anmeldes Del V: Kvinder der anmeldte voldtægt eller forsøg på voldtægt. Voldtægt der anmeldes ... Det kriminalpræventive Råd.

Manning, R., M. Levine & A. Collins. 2007. "The Kitty Genovese Murder and the Social Psychology of Helping: The Parable of the 38 Witnesses." *American Psychologist*: 62: 6: 555.

O'Donohue, W., E. A. Yeater, & M. Fanetti. 2003. "Rape Prevention with College Males: The Roles of Rape Myth Acceptance, Victim Empathy, and Outcome Expectancies." *Journal of Interpersonal Violence*: 18: 5: 513–531.

Olseryd, J. 2014. *Gärningspersoners kön och ålder vid misshandel, hot, rån och sexualbrott*. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott.

Pape, H. & K. Stefansen. 2004. Den skjulte volden? - undersøgelse av Oslos befolkning, en undersøgelse av Oslobefolkningens utsatthet for vold, trusler og seksuelle overgrep. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Pedersen, W., Tutenges, S. & S. Sandberg. 2017. "The pleasures of drunken one-night stands: Assemblage theory and narrative environments" *International Journal of Drug Policy*: 1-8.

Penney, T. L. 2014. "Dark Figure of Crime (Problems of Estimation)". *The Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. 1–6.

Plauborg, R. & K. Helweg-Larsen. 2012. *Partnervold mod mænd i Danmark*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Porges, S. & E. Peper. "When Not Saying NO Does Not Mean Yes: Psychophysiological Factors Involved in Date Rape". *Biofeedback* 43: 1: 45-48

Schjellerup, R. 2016. *Respekt for voldtægtsofre*. Justitsministeriet, Politi- og strafferetsafdelingen.

Selin, K. H. 2008. *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre - Utvecklingen under åren 1995 - 2006*. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott.

Selin, K. H. 2009. Våld mot kvinnor och män i nära relationer - våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. 12. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott.

Slaby, R. G. & P. Stringham. 1994. "Prevention of Peer and Community Violence: The Pediatrician's Role." *Pediatrics*: 94: 4: 608–616.

Steine, I. M., A. M. Milde, B. Bjorvatn, J. Grønli, I. H. Nordhus, J. Mrdalj & S. Pallesen. 2012. "Forekomsten av seksuelle overgrep i et representativt befolkningsutvalg i Norge." *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* 49: 10: 950–957.

Thoresen, S. 2014. Vold og voldtekt i Norge En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Walby, S., & J. Allen. 2004. Domestic violence, sexual assault and stalking: Findings from the *British Crime Survey*. London, England: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

Walby, S. & P. Olive. 2015. *Stopping Rape: Towards a Comprehensive Policy*. Great Britain: Policy Press.

Walters, M., J. Chen & M. J. Breiding. 2010. *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Findings on Victimization by Sexual Orientation*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

Appendix A: Spørgeskema

Index

Q001 - Q001:

Q002 - Q067:

Q003 - Q005:

Q004 - Q002:

Q005 - Q003:

Q076 - Q076:

Q006 - Q004:

Q007 - Q006:

Q008 - Q007:

Q009 - Q008:

Q010 - Q009:

Q011 - Q082:

Q012 - Q010:

Q077 - Q077:

Q078 - Q078:

Q013 - Q079:

Q014 - Q080:

Q015 - Q081:

Q016 - Q012:

Q017 - Q013:

Q018 - Q014:

Q019 - Q015:

Q020 - Q016:

Q021 - Q017: Antal gerningspersoner

Q022 - Q018: Stilles til alle

Q023 - Q019:

Q024 - Q020:

Q025 - Q021:

Q026 - Q022: Stilles til alle

Q028 - Q024:

Q029 - Q025:

Q030 - Q026:

Q031 - Q083:

Q032 - Q084:

Q033 - Q085:

Q034 - Q086:

Q035 - Q027: Stilles til alle

Q037 - Q029:

Q038 - Q030:

Q039 - Q031:

Q040 - Q032:

Q042 - Q034:

Q043 - Q035:

Q045 - Q036:

Q046 - Q037:

Q047 - Q038:

Q048 - Q039:

Q049 - Q040:

Q050 - Q041:

Q051 - Q042: Stilles til alle

Q052 - Q043:

Q053 - Q044:

Q054 - Q045:

Q055 - Q046:

Q056 - Q047:

Q057 - Q048: Stilles til alle

Q058 - Q049: Stilles til alle

Q059 - Q050:

Q060 - Q051:

Q061 - Q052:

B001: Hvis en gerningsperson

Q079 - Q079_Copy_1:

Q063 - Q054_Copy_1:

Q064 - Q055_Copy_1:

Q065 - Q056_Copy_1:

Q066 - Q057_Copy_1:

Q067 - Q058_Copy_1:

End B001: Hvis en gerningsperson

B002: Flere gerningspersoner

Q080 - Q080_Copy_1:

Q068 - Q059_Copy_2:

Q069 - Q060_Copy_2:

Q070 - Q061_Copy_1:

Q071 - Q062_Copy_1:

Q072 - Q063_Copy_1:

End B002: Flere gerningspersoner

Q074 - Q065:

Q073 - Q064: OUTRO

Q075 - Q066:

Q001 - Q001:**Single coded**

Not back

Er du...?

Normal

1	☐	Mand
2	☐	Kvinde
3	☐	Andet

Ask only if **Q001 - Q001,3****Q002 - Q067:****Single coded**

Not back

Uddyb venligst

Normal

1	☐	Mand
2	☐	Kvinde
3	☐	Transkønnet/transperson
4	☐	Ved ikke
5	☐	Ønsker ikke at svare

Q003 - Q005:**Single coded**

Not back

Jeg foretrækker sex med:

Normal

1	☐	Personer af et andet køn end jeg selv
2	☐	Personer af samme køn som jeg selv
3	☐	Kønnet er ikke afgørende for, hvem jeg har sex med
4	☐	Andet: ____ <i>*Open</i>
5	☐	Ved ikke
6	☐	Ønsker ikke at svare

Q004 - Q002:

Single coded

Not back

Hvad er din alder?

Normal

1	☐	Angiv venligst din alder <i>*Open</i>
2	☐	Ved ikke
3	☐	Ønsker ikke at svare

Q005 - Q003:

Single coded

Not back

Hvilket postnummer bor du i?

Normal

1	☐	Notér postnummer <i>*Open</i>
2	☐	Bor i udlandet

Q076 - Q076:

Single coded

Not back

Hvilken kommune bor du i?

Normal

1	☐	Noter kommune

Q006 - Q004:

Single coded

Not back

Bor du i en by med mere end 10.000 indbyggere?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q007 - Q006:**Single coded**

Not back

Hvad er din sidst afsluttede uddannelse?

Normal

1	☐	Folkeskole eller grundskole
2	☐	Almen gymnasial uddannelse
3	☐	Erhvervsgymnasial uddannelse
4	☐	Erhvervsuddannelse
5	☐	Kort videregående uddannelse
6	☐	Mellemlang videregående uddannelse
7	☐	Bachelor
8	☐	Lang videregående uddannelse
9	☐	Forskeruddannelse/Ph.d. og lignende
10	☐	Ved ikke
11	☐	Ønsker ikke at svare

Q008 - Q007:**Single coded**

Not back

Er du født i Danmark?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q009 - Q008:

Single coded

Not back

Hvilken uddannelse har din højest uddannede forældre?

Normal

1	☐	Folkeskole eller grundskole
2	☐	Almen gymnasial uddannelse
3	☐	Erhvervsgymnasial uddannelse
4	☐	Erhvervsuddannelse
5	☐	Kort videregående uddannelse
6	☐	Mellemlang videregående uddannelse
7	☐	Bachelor
8	☐	Lang videregående uddannelse
9	☐	Forskeruddannelse/Ph.d. og lignende
10	☐	Ved ikke
11	☐	Ønsker ikke at svare

Q010 - Q009:

Single coded

Not back

Er mindst én af dine forældre født i Danmark og har dansk statsborgerskab?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q011 - Q082:

Text

Not back

Nogle mennesker har haft uønskede seksuelle oplevelser. Det kan være alt fra tilråb på gaden til tvunget samleje eller andre former for seksuelle krænkelse. Det kan være krænkelse, der er blevet begået af eksempelvis en du ikke kender, en bekendt, en ven, en kæreste, en ægtefælle, noget familie eller en anden person.

I denne undersøgelse ønsker vi at finde ud af, hvor mange danskere der har haft den type oplevelser.

Din besvarelse af spørgeskemaet er meget vigtig for forebyggelsen af seksuelle overgreb og krænkelse i Danmark og din besvarelse er naturligvis, som altid, anonym.

Q012 - Q010:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvilke typer af uønskede seksuelle oplevelser har du været udsat for?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Nogen har råbt nedsættende, seksuelle ord efter mig på gaden
3	☐	Nogen har mod min vilje delt mine personlige, intime billeder på Facebook, Snapchat eller andre sociale medier
4	☐	Nogen har mod min vilje blottet sig for mig (ved eksempelvis at vise deres kønsorganer)
5	☐	Nogen har mod min vilje befamlet eller berørt intime steder på min krop (bryst, skridt eller andre kropsdele)
6	☐	Nogen har tvunget mig til sex (det kan eksempelvis være samleje, oralsex, analsex eller tvungen onani)
7	☐	Nogen har forsøgt at tvinge mig til sex (det kan eksempelvis være samleje, oralsex, analsex eller tvungen onani)
8	☐	Jeg har haft andre typer af uønskede seksuelle erfaringer: <i>*Open</i>
9	☐	Jeg har ikke oplevet noget af det ovenstående
10	☐	Ved ikke
11	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q012 - Q010,4

Q077 - Q077:

Single coded

Not back

Hvor ubehagelig var oplevelsen på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er "slet ikke ubehagelig", og 10 er "meget ubehagelig".

Normal

1	☐	1 Slet ikke ubehagelig
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Meget ubehagelig

Ask only if **Q012 - Q010,5**

Q078 - Q078:

Single coded

Not back

Hvor ubehagelig var oplevelsen på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er "slet ikke ubehagelig", og 10 er "meget ubehagelig".

Normal

1	☐	1 Slet ikke ubehagelig
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4

5	?	5
6	?	6
7	?	7
8	?	8
9	?	9
10	?	10 Meget ubehagelig

Q013 - Q079:

Single coded

Not back

Hvilken af de uønskede seksuelle oplevelser du har haft, vurderer du som mest alvorlig

Normal

1	?	Nogen har råbt nedsættende, seksuelle ord efter mig på gaden
3	?	Nogen har mod min vilje delt mine personlige, intime billeder på Facebook, Snapchat eller andre sociale medier
4	?	Nogen har mod min vilje blottet sig for mig (ved eksempelvis at vise deres kønsorganer) (x)
5	?	Nogen har mod min vilje befamlet eller berørt intime steder på min krop (bryst, skridt eller andre kropsdele) (x)
6	?	Jeg har haft uønsket sex eller anden kønslig omgang (det kan for eksempel være samleje, oralsex eller tvungen onani) (x)
7	?	Jeg har være udsat for forsøg på uønsket sex eller anden kønslig omgang (det kan for eksempel være samleje, oralsex eller tvungen onani) (x)
8	?	Jeg har haft andre typer af uønskede seksuelle erfaringer: _____ (x) *Open
9	?	Ved ikke

10		Ønsker ikke at svare
----	---	----------------------

Ask only if **Q013 - Q079,4**

Q014 - Q080:

Single coded

Not back

Du har svaret, at blotteri er den mest alvorlige uønskede seksuelle oplevelse, du har haft. Hvor ubehagelig var oplevelsen på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er "slet ikke ubehagelig", og 10 er "meget ubehagelig".

Normal

1		1 Slet ikke ubehagelig
2		2
3		3
4		4
5		5
6		6
7		7
8		8
9		9
10		10 Meget ubehagelig

Ask only if **Q013 - Q079,5**

Q015 - Q081:

Single coded

Not back

Du har svaret, at befamling eller berøring af intime dele af din krop er den mest alvorlige uønskede seksuelle oplevelse, du har haft. Hvor ubehagelig var oplevelsen på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er "slet ikke ubehagelig", og 10 er "meget ubehagelig".

Normal

1	☐	1 Slet ikke ubehagelig
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Meget ubehagelig

Q016 - Q012:

Single coded

Not back

Hvor mange gange i dit liv er der nogen, der har tvunget dig til sex (det kan eksempelvis være samleje, oralsex, analsex eller tvungen onani)

Normal

1	☐	0 gange
2	☐	1 gang
3	☐	2 gange
4	☐	3 gange
5	☐	4 gange
6	☐	5 gange eller derover
7	☐	Ved ikke
8	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q016 - Q012,3,4,5,6**

Q017 - Q013:

Single coded

Not back

Var det samme gerningsperson(er) i alle de situationer, hvor nogen tvang dig til sex?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q016 - Q012,2,3,4,5,6

Q018 - Q014:

Single coded

Not back

Hvor gammel var du første gang nogen tvang dig til sex?

Normal

1	☐	Angiv alder <i>*Open</i>
2	☐	Ved ikke
3	☐	Ønsker ikke at svare

Q019 - Q015:

Text

Not back

Vi vil nu bede dig om at fokusere på den mest ubehagelige seksuelle oplevelse, du har haft. Resten af undersøgelsen spørger ind til denne oplevelse.

Q020 - Q016:

Single coded

Not back

Hvor skete din mest ubehagelige seksuelle oplevelse?

Normal

1	☐	Hjemme hos dig selv (eller i dit og gerningspersonens fælles hjem)
2	☐	Hjemme hos gerningspersonen(erne)
3	☐	I et privat hjem som hverken er/var dit eller gerningspersonens(ernes)
4	☐	Foran en bar eller et diskotek
5	☐	På en bar eller et diskotek
6	☐	På en festival
7	☐	På gaden, i en park, på en parkeringsplads eller lignende
8	☐	I en baggård
9	☐	På en institution (eksempelvis en ungdomsklub, et psykiatrisk hospital eller en skole)
10	☐	Ved et busstoppested, i en bus, på en togstation eller i et tog
11	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>
12	☐	Ved ikke
13	☐	Ønsker ikke at svare

Q021 - Q017: Antal gerningspersoner

Single coded

Not back

Hvor mange gerningspersoner deltog aktivt i din mest ubehagelige seksuelle oplevelse?

Normal

1	☐	Notér antal <i>*Open</i>
2	☐	Ved ikke
3	☐	Ønsker ikke at svare

Q022 - Q018: Stilles til alle

Single coded

Not back

Hvor gammel var du, da du blev udsat for din mest ubehagelige seksuelle oplevelse?

Hvis du ikke kan huske præcis, hvor gammel du var, så skriv hvad du tror

Normal

1	☐	Indsæt alder <i>*Open</i>
2	☐	Ved ikke
3	☐	Ønsker ikke at svare

Q023 - Q019:

Single coded

Not back

Foregik det på en hverdag eller i weekenden?

Normal

1	☐	På en hverdag
2	☐	I weekenden
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q024 - Q020:

Single coded

Not back

Hvornår på dagen foregik det?

Normal

1	☐	Om dagen
2	☐	Om aftenen
3	☐	Om natten
4	☐	Ved ikke
5	☐	Ønsker ikke at svare

Q025 - Q021:

Single coded

Not back

Hvilken årstid var det?

Normal

1	☐	Forår
---	--------------------------	-------

2	☐	Sommer
3	☐	Efterår
4	☐	Vinter
5	☐	Ved ikke
6	☐	Ønsker ikke at svare

Q026 - Q022: Stilles til alle

Multi coded

Not back | Min = 1

I hvilken sammenhæng skete det?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Før en fest eller bytur (privatfest, diskotek, bar, værtshus eller lignende)
2	☐	Til en fest eller på en bytur (privatfest, diskotek, bar, værtshus eller lignende)
3	☐	Efter en fest eller bytur (privatfest, diskotek, bar, værtshus eller lignende)
4	☐	I forbindelse med en arbejds- eller skoledag
5	☐	På en date
7	☐	En almindelig dag, aften eller nat i et privat hjem eller bosted
8	☐	En almindelig dag, aften eller nat på gaden eller et andet offentligt sted
9	☐	I forbindelse med salg af seksuelle ydelser
10	☐	Andet, angiv venligst: _____ *Open
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Q028 - Q024:

Multi coded

Not back | Min = 1

Var du påvirket af alkohol eller stoffer?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Jeg havde med vilje drukket alkohol
2	☐	Jeg havde med vilje taget stoffer
3	☐	Jeg havde mod min vilje drukket alkohol
4	☐	Jeg har mistanke om, at nogen havde fået mig til at tage stoffer
5	☐	Jeg havde mod min vilje indtaget stoffer
6	☐	Jeg var hverken påvirket af alkohol eller stoffer
7	☐	Ved ikke <i>*Exclusive</i>
8	☐	Ønsker ikke at svare <i>*Exclusive</i>

Ask only if **Q028 - Q024,1,3**

Q029 - Q025:

Single coded

Not back

Hvor beruset var du på en skala fra 1 til 10

Normal

1	☐	1 Mild beruselse
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Så fuld at du ikke var ved bevidsthed
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q028 - Q024,2,4,5**

Q030 - Q026:

Single coded

Not back

Hvor påvirket af stoffer var du på en skala fra 1 til 10

Normal

1	☐	1 Mildt påvirket
2	☐	2

3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Så påvirket at du ikke var ved bevidsthed
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Q031 - Q083:

Single coded

Not back

Har du en opfattelse af, at gerningspersonen(erne) var beruset?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q031 - Q083,1**

Q032 - Q084:

Single coded

Not back

Hvor beruset vurderer du, at gerningspersonen var på en skala fra 1 til 10

Hvis der var flere gerningspersoner, så tænk på den der var mest beruset.

Normal

1	☐	1 Mild beruselse
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Meget beruset

Q033 - Q085:

Single coded

Not back

Har du en oplevelse af, at gerningspersonen(erne) var påvirket af stoffer?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q033 - Q085,1**

Q034 - Q086:

Single coded

Not back

Hvor påvirket af stoffer vurderer du, at gerningspersonen var på en skala fra 1 til 10

Hvis der var flere gerningspersoner, så tænk på den der var mest påvirket.

Normal

1	☐	1 Mildt påvirket
2	☐	2
3	☐	3
4	☐	4
5	☐	5
6	☐	6
7	☐	7
8	☐	8
9	☐	9
10	☐	10 Meget påvirket

Q035 - Q027: Stilles til alle**Single coded**

Not back

Hvor godt kendte du den person, som udsatte dig for den uønskede seksuelle oplevelse?

Hvis der var flere gerningspersoner, så tænk på den du kendte bedst.

Normal

1	☐	Fremmed (en person du aldrig havde mødt før)
2	☐	Bekendt
3	☐	Klassekammerat
4	☐	Kollega
5	☐	Ven
6	☐	Kæreste
7	☐	Ekskæreste
8	☐	Ægtefælle
9	☐	Familiemedlem
10	☐	Autoritetsperson (din lærer, vejleder, læge, psykolog, chef eller lignende)
11	☐	Anden person <i>*Open</i>
12	☐	Ved ikke
13	☐	Ønsker ikke at svare

Q037 - Q029:**Multi coded**

Not back | Min = 1

Hvordan pressede, truede eller tvang gerningspersonen(erne) dig?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Truede med at afslutte vores forhold
2	☐	Truede med at sprede rygter om mig
3	☐	Overtalte mig på trods af min modvilje
4	☐	Nedgjorde eller ydmygede mig
5	☐	Blev sur efter jeg havde sagt fra (uden at bruge eller true med fysisk vold)
6	☐	Truede med at bruge fysisk vold mod mig eller nogen jeg kender
7	☐	Brugte fysisk vold eller kraft ved eksempelvis at slå mig, holde mig nede med sin kropsvægt, fastholde mine arme eller lignende
8	☐	Havde et våben
9	☐	Jeg var bevidstløs
10	☐	Hvis du blev presset på andre måder, så angiv dem venligst her: __ <i>*Open</i>
11	☐	Jeg blev ikke presset eller tvunget i situationen
12	☐	Ved ikke
13	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q037 - Q029,7

Q038 - Q030:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvilke typer af vold blev du udsat for?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Jeg blev holdt fast
2	☐	Jeg blev holdt nede
3	☐	Jeg blev bundet
4	☐	Jeg blev skubbet
5	☐	Jeg blev slået med flad hånd
6	☐	Jeg blev slået én gang med knyttet hånd
7	☐	Jeg blev slået flere gange med knyttet hånd
8	☐	Jeg blev sparket én gang
9	☐	Jeg blev sparket flere gange
10	☐	Jeg fik en skalle
11	☐	Jeg blev forsøgt kvalt
12	☐	Anden vold, angiv her: _____ <i>*Open</i>

Q039 - Q031:

Text

Not back

Det næste spørgsmål handler om, hvordan du reagerede i situationen. Der er mange måder at reagere på, når man bliver udsat for et overgreb eller en uønsket seksuel erfaring. Husk, at det godt kan være et overgreb, selvom du hverken gjorde modstand med kroppen eller med ord.

Q040 - Q032:

Multi coded

Not back | Min = 1

Gjorde du modstand i løbet af situationen?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Jeg gjorde fysisk modstand (eksempelvis skubbe, slå eller flygte
2	☐	Jeg gjorde verbal modstand (eksempelvis tale, forhandle, græde, råbe, eller skælde ud)
3	☐	Jeg blev så bange, at jeg ikke kunne gøre modstand
4	☐	Jeg gjorde ikke modstand
5	☐	Jeg var ikke ved bevidsthed og gjorde derfor ikke modstand
8	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>
6	☐	Ved ikke
7	☐	Ønsker ikke at svare

Q042 - Q034:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvad gjorde den eller de personer, som udsatte dig for det seksuelle overgreb?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Tvang sin penis ind i min skede (selv hvis kun lidt)
2	☐	Tvang et objekt eller sine fingre ind i min skede (selv hvis kun lidt)
3	☐	Tvang sin penis ind i mit anus (selv hvis kun lidt)
4	☐	Tvang et objekt eller sine fingre ind i mit anus (selv hvis kun lidt)
5	☐	Tvang mig til at udføre oralsex (selv hvis kun lidt)
6	☐	Tvang mig til at modtage oralsex (selv hvis kun lidt)
7	☐	Tvang mig til at røre deres eller andres kønsorganer (selv hvis kun lidt)
8	☐	Tvang mig til at onanere eller røre mig selv intime steder mod min vilje (selv hvis kun lidt)
9	☐	Gerningspersonen(erne) udsatte mig for en anden form for seksuelt overgreb, angiv venligst: <i>*Open</i>
10	☐	Ingen af ovenstående
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Q043 - Q035:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvilke handlinger **forsøgte** gerningspersonen(erne) at begå imod dig?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Forsøgte at tvinge sin penis ind i min skede, men uden det lykkedes
2	☐	Forsøgte at tvinge et objekt eller sine fingre ind i min skede, men uden det lykkedes

3	☐	Forsøgte at tvinge sin penis ind i mit anus, men uden det lykkedes
4	☐	Forsøgte at tvinge et objekt eller sine fingre ind i mit anus, men uden det lykkedes
5	☐	Forsøgte at tvinge mig til at udføre oralsex, men uden det lykkedes
6	☐	Forsøgte at udføre oralsex på mig mod min vilje, men uden det lykkedes
7	☐	Forsøgte mod min vilje at få mig til at røre ved deres eller andres kønsorganer, men uden det lykkedes
8	☐	Forsøgte at tvinge mig til at onanere eller røre mig selv intime steder, men uden det lykkedes
9	☐	Gerningspersonen(erne) forsøgte at begå en anden form for seksuelt overgreb mod mig, angiv venligst: <i>*Open</i>
10	☐	Ingen af ovenstående
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Q045 - Q036:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvilke skader eller andre fysiske eftervirkninger, fik du på grund af det der skete?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Mindre blå mærker eller rifter
2	☐	Blødende sår eller større blå mærker
3	☐	Ituslåede tænder eller brækkede knogler
4	☐	Skader på eller ved kønsorganerne

5	☐	Graviditet
6	☐	Seksuelt overførte sygdomme
7	☐	Jeg fik ikke fysiske skader
8	☐	Andet, angiv venligst _____ <i>*Open</i>
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q046 - Q037:

Single coded

Not back

Fik du skader, der var så alvorlige, at du var i livsfare?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q047 - Q038:

Single coded

Not back

Frygtede du undervejs for dit liv?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q048 - Q039:

Single coded

Not back

Hvornår oplevede du det der skete som ubehageligt?

Normal

1	☐	Fra begyndelsen
2	☐	Fra første berøring
3	☐	Da situationen blev tydeligt seksuel
4	☐	Da situationen gik fra frivillig til tvangsbetonet
5	☐	Da situationen blev voldelig
6	☐	Umiddelbart efter det var overstået
7	☐	Da det hele var kommet lidt på afstand
8	☐	Andet, angiv venligst _____ <i>*Open</i>
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q049 - Q040:

Single coded

Not back

Var der nogen, der var vidne til situationen ud over gerningspersonen(erne)?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q049 - Q040,1

Q050 - Q041:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvordan reagerede vidnet eller vidnerne?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Greb direkte ind og forsøgte at stoppe overgrebet
2	☐	Tilkaldte hjælp fra omkringstående
3	☐	Kontaktede politiet

4	☐	Gjorde ikke noget
5	☐	Forlod stedet
6	☐	Vidste ikke, hvad der foregik og greb derfor ikke ind
7	☐	Grinte eller latterliggjorde mig
8	☐	Hjalp mig bagefter
9	☐	Andet, angiv venligst: _____ <i>*Open</i>
10	☐	Der var ikke nogen vidner til stede
11	☐	Ved ikke
12	☐	Ønsker ikke at svare

Q051 - Q042: Stilles til alle

Single coded

Not back

Oplevede du, i eller umiddelbart efter situationen, at det der foregik var kriminelt?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q051 - Q042,2

Q052 - Q043:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvorfor oplevede du det ikke som kriminelt?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Gerningspersonen(erne) vidste ikke, at de krænkede mig seksuelt eller begik et overgreb mod mig
2	☐	Det der skete var forkert, men ikke kriminelt
3	☐	Jeg fik ikke sagt ordentligt fra eller gjort modstand
4	☐	Jeg tænkte, at det er noget, der bare sker
5	☐	Andet, angiv venligst: _____ <i>*Open</i>
6	☐	Ved ikke
7	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q051 - Q042,2

Q053 - Q044:

Single coded

Not back

Er din oplevelse af det der skete anderledes i dag, end den var lige efter det skete?

Normal

1	☐	Ja, i dag synes jeg i højere grad, at det var kriminelt
2	☐	Nej, jeg synes stadig ikke, at det der skete var kriminelt

3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q051 - Q042,1

Q054 - Q045:

Single coded

Not back

Har din opfattelse ændret sig efterfølgende?

Normal

1	☐	Ja, i dag synes jeg i mindre grad, at det der skete var kriminelt
2	☐	Nej, i dag synes jeg stadig, at det der skete var kriminelt
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Q055 - Q046:

Multi coded

Not back | Min = 1

Har du fortalt nogen om det, der skete?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Bekendte
---	--------------------------	----------

2	☐	Venner
3	☐	Kæreste
4	☐	Ægtefælle
5	☐	Familie
6	☐	Politiet
7	☐	Lærere, pædagoger, sagsbehandlere, kontaktpersoner, eller lignende
8	☐	Læger, sygeplejersker, sundhedsplejersker eller andet sundhedspersonale
9	☐	Organisationer for ofre for seksuelle forbrydelser
10	☐	Hvis andre, angiv her: _____ <i>*Open</i>
11	☐	Jeg har ikke fortalt nogen om det
12	☐	Ved ikke
13	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q055 - Q046,2,5,6,7,8,9,10,1,3,4**

Q056 - Q047:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvordan reagerede den eller de personer, du fortalte det til?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Jeg blev mødt med forståelse
---	--------------------------	------------------------------

2	☐	Jeg blev mødt med omsorg
3	☐	Mangel på forståelse
4	☐	Jeg blev mødt med foragt
5	☐	Jeg blev mødt med skældud
6	☐	Jeg blev mødt med skepsis, som dog forsvandt
7	☐	Folk troede mig ikke
8	☐	Hvis andet, så angiv her: _____ <i>*Open</i>
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q057 - Q048: Stilles til alle

Multi coded

Not back | Min = 1

Har overgrebet haft konsekvenser for dit privatliv?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Jeg har været mere bange end tidligere
2	☐	Jeg har oftere haft hjertebanken, ondt i maven, svimmelhed, modløshed, træthed eller hovedpine
3	☐	Jeg har haft sværere ved at falde i søvn
4	☐	Jeg har haft sværere ved at stole på andre mennesker
5	☐	Det har påvirket mit forhold til sex

6	☐	Det er gået ud over mit selvværd
7	☐	Jeg har skammet mig og været flov
8	☐	Jeg har følt mig beskidt
9	☐	Jeg har været bange for at gå alene på gaden
10	☐	Jeg ser ikke længere min familie eller dele af min familie.
11	☐	Andet, angiv venligst: _____ <i>*Open</i>
12	☐	Det har ikke haft konsekvenser for mit privatliv
13	☐	Ved ikke
14	☐	Ønsker ikke at svare

Q058 - Q049: Stilles til alle

Single coded

Not back

Hvad var din primære beskæftigelse, da du blev udsat for det seksuelle overgreb?

Normal

1	☐	I arbejde
2	☐	Arbejdsløs
3	☐	Studerende
4	☐	Førtidspensionist
5	☐	Pensionist/efterløn
6	☐	På barsel
7	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>

Ask only if Q058 - Q049,1,3

Q059 - Q050:

Single coded

Not back

Har overgrebet medført fravær fra dit studie eller arbejde?

Normal

1	☐	Nej, overgrebet har ikke medført fravær fra mit studie eller arbejde
2	☐	Fravær i 1 til 3 dage
3	☐	Fravær i 4 til 7 dage
4	☐	Fravær i 8 til 14 dage
5	☐	Fravær i 15 dage til 1 måned
6	☐	Fravær i mere end 1 måned og op til 6 måneder
7	☐	Fravær i mere end 6 måneder
8	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q060 - Q051:

Single coded

Not back

Blev overgrebet meldt til politiet?

Normal

1	☐	Ja, det gjorde jeg selv
2	☐	Ja, nogle andre meldte det til politiet
3	☐	Nej, det blev ikke meldt til politiet
4	☐	Ved ikke
5	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q060 - Q051,1,2**

Q061 - Q052:

Single coded

Not back

Tog politiet din henvendelse alvorligt?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if **Q021 - Q017,1**

B001: Hvis en gerningsperson

Begin block

Q079 - Q079_Copy_1:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvis du selv kunne bestemme, hvordan burde gerningspersonen være blevet straffet?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Ved at vi mødtes til en snak eller samtale
2	☐	Ved at vi mødtes i konfliktråd
3	☐	Med et behandlingsforløb (terapi, oplysningskurser eller lignende)
4	☐	Med bøde
5	☐	Med samfundstjeneste (det vil sige, at skulle udføre gratis arbejde for staten)
6	☐	Med fængsel
7	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>
8	☐	Ingen straf
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q063 - Q054_Copy_1:

Single coded

Not back

Hvilket køn havde gerningspersonen?

Normal

1	☐	Mand

2	☐	Kvinde
3	☐	Andet

Ask only if Q063 - Q054_Copy_1,3

Q064 - Q055_Copy_1:

Single coded

Not back

Uddyb venligst

Normal

1	☐	Transkønnet/transperson
2	☐	Ved ikke
3	☐	Har ikke lyst til at svare

Q065 - Q056_Copy_1:

Single coded

Not back

Hvor gammel var gerningspersonen?

Normal

1	☐	Notér alder: (Hvis du ikke kender den præcise alder, så angiv, hvad du tror). <i>*Open</i>
2	☐	Ved ikke
3	☐	Ønsker ikke at svare

Q066 - Q057_Copy_1:

Single coded

Not back

Hvilken etnicitet vurderer du, at gerningspersonen havde?

Normal

1	☐	Gerningspersonen var etnisk dansk
2	☐	Gerningspersonen var af anden etnisk baggrund end dansk
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q066 - Q057_Copy_1,2

Q067 - Q058_Copy_1:

Single coded

Not back

Vurderer du, at gerningspersonen var af vestlig baggrund?

Normal

1	☐	Ja
2	☐	Nej
3	☐	Ved ikke
4	☐	Ønsker ikke at svare

B001: Hvis en gerningsperson

End block

Ask only if Q021 - Q017,1

B002: Flere gerningspersoner

Begin block

Q080 - Q080_Copy_1:

Multi coded

Not back | Min = 1

Hvis du selv kunne bestemme, hvordan burde gerningspersonerne være blevet straffet?

Flere svar mulige

Normal

1	☐	Ved at vi mødtes til en snak eller samtale
2	☐	Ved at vi mødtes i konfliktråd
3	☐	Med et behandlingsforløb (terapi, oplysningskurser eller lignende)
4	☐	Med bøde
5	☐	Med samfundstjeneste (det vil sige, at skulle udføre gratis arbejde for staten)
6	☐	Med fængsel
7	☐	Andet, angiv venligst: <i>*Open</i>
8	☐	Ingen straf
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q068 - Q059_Copy_2:**Single coded**

Not back

Hvilket køn havde gerningspersonerne?

Normal

1	☐	Mænd
2	☐	Kvinder
3	☐	Både mænd og kvinder
4	☐	Andet

Ask only if Q068 - Q059_Copy_2,4

Q069 - Q060_Copy_2:**Single coded**

Not back

Uddyb venligst

Normal

1	☐	Transkønnede/transpersoner
2	☐	Både mænd, kvinder og/eller transkønnede/transpersoner
3	☐	Ved ikke
4	☐	Har ikke lyst til at svare

Q070 - Q061_Copy_1:**Single coded**

Not back

Hvor gammel var gerningspersonerne?

Notér alder: Hvis du

ikke kender deres præcise alder, så angiv hvad du tror.

Normal

1	☐	Gerningsperson 1 Notér alder
2	☐	Gerningsperson 2 Notér alder
3	☐	Gerningsperson 3 Notér alder
4	☐	Gerningsperson 4 Notér alder
5	☐	Gerningsperson 5 Notér alder
6	☐	Gerningsperson 6 Notér alder
7	☐	Gerningsperson 7 Notér alder
8	☐	Gerningsperson 8 Notér alder
9	☐	Ved ikke
10	☐	Ønsker ikke at svare

Q071 - Q062_Copy_1:**Single coded**

Not back

Hvilken etnicitet vurderer du, at gerningspersonerne havde?

Normal

1	☐	Gerningspersonerne var alle etnisk danske
2	☐	Gerningspersonerne var alle af anden etnisk baggrund end dansk
3	☐	Der var både etnisk danske gerningspersoner og gerningspersoner af anden etnisk baggrund end dansk
4	☐	Ved ikke
5	☐	Ønsker ikke at svare

Ask only if Q071 - Q062_Copy_1,2,3

Q072 - Q063_Copy_1:

Single coded

Not back

Vurderer du, at gerningspersonerne var af vestlig baggrund?

Normal

1	☐	Ja, de var alle af vestlig baggrund
2	☐	Nej, ingen af dem var af vestlig baggrund
3	☐	Gerningspersonerne var både af vestlig og ikke-vestlig baggrund
4	☐	Ved ikke
5	☐	Ønsker ikke at svare

B002: Flere gerningspersoner

End block

Q074 - Q065:

Single coded

Not back

Hvis vi må kontakte for at få uddybet dine svar i forbindelse med fremtidige undersøgelser af seksuelle krænkelser, må du meget gerne skriv din dit telefonnummer eller din e-mailadresse her. Sociologisk Institut og TNS Gallup opbevarer selvfølgelig dine kontaktoplysninger fortroligt.

Notér kontaktoplysninger her:”

Normal

1		Email: <i>*Open</i>
---	---	---------------------

Q073 - Q064: OUTRO

Text

Not back

Mange tak for din deltagelse. Dine svar har stor betydning for forebyggelsen af seksuelle overgreb og krænkelser i Danmark. Har du spørgsmål eller kommentarer til undersøgelsen, er du velkommen til at kontakte Sociologisk Institut, Københavns Universitet på: seksuellekraenkelser@soc.ku.dk”

Q075 - Q066:

Single coded

Not back

Hvis du har kommentarer til spørgeskemaet eller uddybninger af din besvarelse, må du meget gerne du angive dem nedenfor.

Normal

1 ☐ _____ **Open*

Appendix B: Vægtning af repræsentativ stikprøve

Der er vejlet på baggrund af køn, alder, region og uddannelse

Veje-effektivitet

The maximum sum of squares of differences was	0,000
The smallest observation weight was	0,57
The largest observation weight was	2,18
The average observation weight was	1,00
The standard deviation of the weights was	0,26
Unweighted base of valid observations	3092,00
Number of undefined observations	0,00
Number of invalid observations	0,00
The effective sample size is	2900,00
The efficiency is	93,78%

Køn/alder

Mænd

	Mænd 18-29 år	Mænd 30-39 år	Mænd 40-49 år	Mænd 50-59 år	Mænd 60-69 år	Mænd 70 år +
Initial base	172,00	209,00	261,00	300,00	318,00	273,00
Target %	9,77	7,68	9,10	8,35	7,64	6,69
Actual %	5,56	6,76	8,44	9,70	10,28	8,83

Target/Actual	1,76	1,14	1,08	0,86	0,74	0,76
---------------	------	------	------	------	------	------

Kvinder

	Kvinder 18-29 år	Kvinder 30-39 år	Kvinder 40-49 år	Kvinder 50-59 år	Kvinder 60-69 år	Kvinder 70 år +
Initial base	248,00	223,00	282,00	250,00	264,00	292,00
Target %	9,39	7,61	8,96	8,30	7,86	8,66
Actual %	8,02	7,21	9,12	8,09	8,54	9,44
Target/Actual	1,17	1,06	0,98	1,03	0,92	0,92

Regioner

	Hovedstaden	Sjælland	Syddanmark	Midtjylland	Nordjylland
Initial base	1033,00	442,00	639,00	669,00	309,00
Target %	31,29	14,53	21,31	22,48	10,93
Actual %	33,41	14,29	20,67	21,64	9,99
Target/Actual	0,94	1,02	1,03	1,04	1,04

Uddannelse

	Grundskole	Almen/erhvervsgymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse
Initial base	937,00	239,00	959,00	957,00
Target %	29,83	8,31	34,71	27,51
Actual %	30,30	7,73	31,02	30,95
Target/Actual	0,98	1,08	1,12	0,88

Appendix C: Stikprøvesammensætning af den ikke-repræsentative del af undersøgelsen.

Figur 1: Aldersfordeling/køn

	Mand	Kvinde	Andet	Total
18 til 22 år	21	528	4	553
23 til 27 år	19	470	2	491
28 til 32 år	11	266	5	282
33 til 37 år	8	184	1	193
38 til 42 år	10	134	2	146
43 til 47 år	7	93	0	100
48 til 52 år	5	59	0	64
53 til 57 år	4	30	0	34
58 til 62 år	3	18	0	21
63 til 67 år	1	3	0	4
68 til 72 år	0	5	0	5
73 til 77 år	0	1	0	1
Total	89	1.791	14	1.894

Figur 2: Uddannelsesbaggrund

	Frekvens	%	Akkum. %
Folkeskole eller grundskole	259	13,67	13,67
Almen gymnasial uddannelse	591	31,2	44,88
Erhvervsgymnasial uddannelse	38	2,01	46,88
Erhvervsuddannelse	154	8,13	55,02
Kort videregående uddannelse	86	4,54	59,56
Mellemlang videregående uddannelse	145	7,66	67,21

Bachelor	305	16,1	83,32
Lang videregående uddannelse	261	13,78	97,1
Forskeruddannelse/Ph.d. og lignende	15	0,79	97,89
Ved ikke	5	0,26	98,15
Ønsker ikke at svare	35	1,85	100
Total	1894	100	

